

นวัตนาฏราชมงคล

เกศสิณี เทือกธรรม

ณัฐกานต์ นิลเพชร

ณัฐชนก สุวรรณ

ณิสรา ศักดิ์โสภณกุล

เดชาธร แสงจันทร์

วิภาวี บุญรอด

ศศิธร ทับมณี

ศุภณัฐ ทิชัย

สายธาร สาคเรศ

สุภาภรณ์ พรหมศิริ

อนุชา เวียงชัย

อมรรัตน์ ไพสารี

อังสุมากร ไช่กลิ่น

อาริตา ศรีขวาพา

ศิลปนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ปีการศึกษา 2566

นวัตนาฏราชมงคล

เกศลิณี เทือกธรรม	ณัฐกานต์ นิลเพชร
ณัฐชนก สุวรรณ	ณิสรา ศักดิ์โสภณกุล
เดชาธร แสงจันทร์	วิภาวี บุญรอด
ศศิธร ทับมณี	ศุภณัฐ ทิชัย
สายธาร สาคเรศ	สุภาภรณ์ พรหมศิริ
อนุชา เวียงชัย	อมรรัตน์ ไพสารี
อังสุมากร ไช่กลิ่น	อาริตา ศรีขวาพา

ศิลปนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ปีการศึกษา 2566
สงวนลิขสิทธิ์

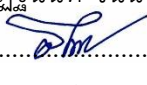
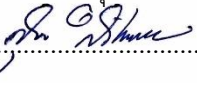
NAWAT NAT RAJAMANGALA

KETSINEE THUEAKTHAM	NATTAKARA NINPET
NATCHANOK SUWAN	NISSARA SAKSOPONKUL
DECHATORN SAENGCHAN	WIPAWEE BOONROD
SASITRON TUPMANEE	SUPPANAT THICHAJ
SAYTHAN SAKARES	SUPAPORN PROMSIRI
ANUCHA WIANGCHAI	AMORNRAT PAISAREE
ANGSUMAKORN KAIKLIN	ARITA SRIKWAPA

The Art Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Bachelor Education
Major in Thai Classical Dance Education
Department of Drama and Music
Faculty of Fine and Applied Arts
Rajamangala University of Technology Thanyaburi
Academic Year 2023
Copyright

หัวข้อศิลปนิพนธ์	นวัตนาฏราชมงคล Nawat Nat Rajamangala
ชื่อ - นามสกุล	นางสาวเกศสิณี เทือกธรรม นางสาวณัฐกานต์ นิลเพชร นางสาวณัฐชนก สุวรรณ นางสาวณิสรา ศักดิ์โสภณกุล นายเดชธร แสงจันทร์ นางสาววิภาวี บุญรอด นางสาวศศิธร ทับมณี นายศุภณัฐ ทิชัย นางสาวสายธาร สาคเรศ นางสาวสุภาภรณ์ พรหมศิริ นายอนุชา เวียงชัย นางสาวอมรรัตน์ ไพสารี นางสาวอังสุมากร ไช่กลิ่น นางสาวอาริตา ศรีชาวพา
สาขาวิชา	นาฏศิลป์ไทยศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชีรา อินทโชติ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์อาทิตยา เงินแดง
ปีการศึกษา	2566

คณะกรรมการตรวจสอบศิลปนิพนธ์

..... 	ประธานกรรมการ
(อาจารย์ณัฐนันท์ จันนิวงค์)	
..... 	อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชีรา อินทโชติ)	
..... 	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์อาทิตยา เงินแดง)	
..... 	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(อาจารย์ชวลิต สุนทรานนท์)	
..... 	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(อาจารย์สุณี ลิ้มปิยพันธ์)	

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อนุมัติศิลปนิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา

ลงชื่อ.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิช บุญทองเล็ก)

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

วันที่ 3 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.256

หัวข้อศิลปนิพนธ์	นวัตนาฏราชมงคล			
ชื่อ - นามสกุล	เกศสิณี เทือกธรรม	ณัฐกานต์ นิลเพชร	ณัฐชนก สุวรรณ	นิสรา ศักดิ์โสภณกุล
	เดชธร แสงจันทร์	วิภาวี บุญรอด	ศศิธร ทับมณี	ศุภณัฐ ทิชัย
	สายธาร สาคเรศ	สุภาภรณ์ พรหมศิริ	อนุชา เวียงชัย	อมรรัตน์ ไพสारी
	อังสุมากร ไชกลั่น	อาริตา ศรีชาวพา		
ปริญญา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต			
สาขาวิชา	นาฏศิลป์ไทยศึกษา			
ปีการศึกษา	2566			

บทคัดย่อ

นวัตนาฏราชมงคล เป็นวิจัยเชิงคุณภาพของนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด และองค์ความรู้การแสดงรำฉุยฉายราชมงคล 2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบ เพื่อประยุกต์ใช้ในการแสดงชุดนวัตนาฏราชมงคล 3) เพื่อถ่ายทอดกระบวนการทำให้แก่นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 1-3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่าการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล พัฒนามาจากรำฉุยฉายราชมงคล ซึ่งเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ศิลป์ ของนักศึกษาระดับปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต ภาควิชานาฏศิลป์และดุริยางค์ศึกษา คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ.2545 เป็นการแสดงที่สร้างขึ้นเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติของสถาบันการศึกษาซึ่งในขณะนั้นคือสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผ่านรูปแบบการรำฉุยฉายเป็นการรำคู่พระ-นาง ทางคณะผู้วิจัยนำรูปแบบการแสดงดังกล่าวมาวิเคราะห์แนวคิด และประยุกต์ใช้ในการสร้างผลงานจากรากฐานเดิมเพื่อคงคุณค่าและมีความหมายสอดคล้องกับปัจจุบันโดยประพันธ์บทร้อง บรรจุทำนองเพลง กำหนดรูปแบบการแสดง กระบวนท่าและรูปแบบการแปรแถว รวมถึงการออกแบบเครื่องแต่งกายขึ้นใหม่ด้วยแนวคิดจากการศึกษาอัตลักษณ์เพื่อนำเสนอเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง ผ่านรูปแบบการแสดง และจึงถ่ายทอดให้นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 1-3 ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ด้วยทฤษฎีการถ่ายทอดการจัดการเรียนรู้ นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Teaching Model For Global Citizenship)

คำสำคัญ : นวัต นาฏ ราชมงคล

At thesis Title	NAWAT NAT RAJAMANGALA		
Name	Ketsinee Thueaktham	Nattakarn Ninpet	Natchanok Suw
	Nissara Saksoponkul	Dechatorn saengchan	Wipawee Boonrod
	Sasitron Tupmanee	Suppanat Thichai	Saythan Sakares
	Supaporn Promsiri	Anucha Wiangchai	Amornrat Paisaree
	Angsumakorn Kaiklin	Arita Srihwapa	
Degree	Bachelor Education Program		
Major in	Thai Classical Dance Education		
Academic Year	2023		

Abstract

Nawat Nat Rajamangala is a qualitative research of 4th year undergraduate student from Thai Classical Dance Education program, Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. The objectives are 1) to study the concept and performance knowledge Chuichai Rajamangala dance 2) to analyze style and elements to apply performance of Nawat Nat Rajamangala 3) to pass on dance movements to 1st-3rd year undergraduate students of Thai Classical Dance Education program, Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. The Unstructured interviews were used as research tools.

The results found that The Nawat Nat Rajamangala performance developed from Chuichai Rajamangala Dance which is an art thesis work of students of Bachelor of Education degree, Dramatic Arts and Music Education program, Faculty of Music and Drama, Rajamangala University of Technology (2545) was a performance created to honor the educational institution which at that time was Rajamangala University of Technology by Chuichai dance, which couple actor, and actress. The researchers used this performance to analyze the concept and apply it to create performance from the original to maintain its value and meaning consistent until present. The melody and lyrics were composed consistent with designing new costumes from identity studied that performed to 1st-3rd year undergraduate students of Thai Classical Dance Education program, Faculty of Fine and Applied Arts,

Rajamangala University of Technology Thanyaburi. With the theory of KSAT Teaching Model for Global Citizenship.

Key word : Nawat Nat Rajamangala

กิตติกรรมประกาศ

ในการจัดทำศิลปนิพนธ์ เรื่อง นวัตกรรมราชมงคล คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสังเกต สัมภาษณ์ ซึ่งแต่ละขั้นตอนล้วนได้รับการอนุเคราะห์และความกรุณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ และคณาจารย์หลายท่านซึ่งมีรายนาม ดังนี้

นางรัจนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง และนายชวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละครและดนตรีทรงคุณวุฒิ กรมศิลปากร ผู้แนะนำให้คำปรึกษาในด้านกระบวนการทำรา รูปแบบ และองค์ประกอบของการแสดง ตลอดจนบรรจุทำนองเพลง

นายสวธา เสนามนตรี นักวิชาการศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผู้ประพันธ์บทร้อง ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณ สาทรสัมฤทธิ์ผล ผู้ตรวจสอบคำประพันธ์ อาจารย์สมพร กุญแจทอง ประธานหลักสูตรอาจารย์สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี แนะนำให้คำปรึกษาศึกษาด้านลักษณะบทประพันธ์ ที่เหมาะกับการขับร้องเพลงฉุยฉาย และอาจารย์บุญสืบ เรืองนนท์ อาจารย์สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี แนะนำให้คำปรึกษาด้านลักษณะการบรรเลงเพลงฉุยฉาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิสิษฐ์ บัวงาม และคณะผู้วิจัย เรื่อง ราชฉุยฉายราชมงคล ที่เป็นต้นแบบ และแรงบันดาลใจในการพัฒนาการแสดงชุด นวัตกรรมราชมงคล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชีรา อินทโชติ และอาจารย์อาทิตย์า เงินแดง อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์ ที่แนะนำให้คำปรึกษาและตรวจทานข้อมูล และตลอดจนการปรับแก้รูปเล่ม

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนให้คำแนะนำต่าง ๆ ศิลปนิพนธ์นี้อาจไม่สมบูรณ์หากไม่ได้รับความช่วยเหลือจาก บิดามารดาที่คอยให้กำลังใจ และกำลังทุนทรัพย์สนับสนุนในการทำศิลปนิพนธ์ในครั้งนี้

อนึ่งคณะผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้แต่งหนังสือที่คณะผู้วิจัยได้นำมาใช้อ้างอิงในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานการแสดงนวัตกรรมราชมงคลจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไปสำหรับผู้สนใจ หากการศิลปนิพนธ์ครั้งนี้มีข้อผิดพลาดประการใด คณะผู้วิจัยขอกราบอภัยมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ซ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนผัง	ญ
 บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 กรอบแนวคิดวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์และคุณค่าที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 บริบทของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	7
2.1.1 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	7
2.1.2 ประวัติความเป็นมาของ “ราชมงคล”	8
2.1.3 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	10
2.1.4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	12
2.1.5 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	14
2.1.6 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	16
2.1.7 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	18
2.1.8 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	20
2.1.9 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1.10 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	24
2.1.11 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	27
2.2 ความรู้เกี่ยวกับการรำดูฉาย	29
2.2.1 ประเภทของการรำดูฉาย	29
2.2.2 รูปแบบของการรำดูฉาย	35
2.2.3 องค์ประกอบของการรำดูฉาย	38
2.3 แนวคิดการแสดงรำดูฉายราชมงคล	47
2.4 ความคิดสร้างสรรค์	49
2.5 หลักการการถ่ายทอด	50
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	
3.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	54
3.2 ขอบเขตการศึกษา	54
3.3 ประโยชน์และคุณค่าที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	56
3.4 วิธีดำเนินการวิจัย	57
3.5 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	63
4 ผลการวิจัย	
4.1 เพื่อศึกษาแนวคิด และองค์ความรู้การแสดง รำดูฉายราชมงคล	64
4.2 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” เพื่อประยุกต์ใช้ในการแสดง	65
4.3 เพื่อถ่ายทอดและนำเสนอการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล”	139

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผลการวิจัย	
5.1 สรุปผลการวิจัย	142
5.2 อภิปรายผล	145
5.3 ข้อเสนอแนะ	147
บรรณานุกรม	148
ภาคผนวก	150
ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	151
ข การสัมภาษณ์	158
ค ภาพกิจกรรม	163
ประวัติผู้วิจัย	170

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	7
2.2 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	11
2.3 ดอกบัวสวรรค์	11
2.4 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	13
2.5 ต้นสาธ	13
2.6 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	15
2.7 ต้นพะยอม	15
2.8 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	17
2.9 ดอกบัวฉลองขวัญ (ตระกูลบัวผัน)	17
2.10 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	19
2.11 ดอกบัวสวรรค์	19
2.12 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	21
2.13 ดอกกาสะลอง	21
2.14 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	23
2.15 ต้นยางนา	23
2.16 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	26
2.17 ดอกลีลาวดี (สุวรรณภูมิ)	26
2.18 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	28
2.19 ดอกแคแสด	28
4.1 วงปีพาทย์เครื่องห้า	72
4.2 เครื่องแต่งกายการแสดงชุด นวัตกรรมาชมงคล	76

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางขั้นตอนทฤษฎีการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก	51
3.1 ตารางขอบเขตระยะเวลา	56
3.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวคิด และองค์ความรู้การแสดงรำฉุยฉายราชมงคล	63
3.3 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเกี่ยวกับวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” เพื่อประยุกต์ใช้ในการแสดง	65
4.1 ตารางเครื่องแต่งกายการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล	74
4.2 ตารางกระบวนการทำรำและรูปแบบการแปรแถวการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล	79
4.3 ตารางกระบวนการถ่ายทอด	143

สารบัญแผนผัง

แผนผังที่

หน้า

3

1.1 กรอบแนวคิด

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

นาฏศิลป์ เป็นศิลปวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง que แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของไทย แสดงถึงชาติที่มีอารยธรรมสูง ชาติไทยมีนาฏศิลป์ที่เป็นเอกลักษณ์ มีจารีตแบบแผนในการถ่ายทอดสืบสานมาตั้งแต่โบราณ โดยนาฏศิลป์เข้ามามีบทบาทในชีวิตของคนไทยใน ด้านความเชื่อ ด้านพิธีกรรม ด้านการอบรมศีลธรรม ตลอดจนด้านบันเทิง ความงดงามของท่ารำตามจังหวะและทำนอง การแสดงนาฏศิลป์ จึงเป็นศาสตร์และศิลป์ที่จำเป็นต้องมีความประณีตละเอียดอ่อน และผู้ที่แสดงได้อย่างสวยงามต้องผ่านการฝึกฝนมาอย่างช้านานจนเกิดความชำนาญ และเสริมสร้างความงามในการแสดงให้ออกมาสมบูรณ์ โดยนาฏศิลป์สามารถแบ่งประเภทการรำออกได้ 2 ประเภท ได้แก่ การรำที่แบ่งตามลักษณะ โขน ละคร และการแบ่งตามลักษณะของการรำ (สมิทร เทพวงศ์, 2548, น. 95-100) โดยแบ่งประเภทลักษณะการรำได้ 3 ประเภท คือ รำเดี่ยว รำคู่ และรำหมู่ โดยการแสดงประเภท รำ ที่เรียกว่า รำหมู่ เป็นการแสดงที่ใช้ผู้แสดงมากกว่า 2 คนขึ้นไป มุ่งเน้นความงามของท่ารำและความพร้อมเพียงของผู้แสดง เช่น รำโคม รำพัด และ รำฉุยฉาย เป็นต้น

การรำฉุยฉายในทางนาฏศิลป์ไทยถือเป็นการแสดงประเภทอย่างหนึ่งที่มีคุณค่าทางศิลปะ พร้อมผู้แสดงต้องใช้ความสามารถในการร่ายรำอย่างสูง เพื่อให้มีความโดดเด่นเป็นที่ดึงดูดตาต่อผู้ชม และต้องแสดงให้ถึงบทบาทที่จะเปิดเผยอารมณ์รวมทั้งความภาคภูมิใจภายในออกมาด้วยท่ารำได้อย่างชัดเจนและสวยงาม (กรมศิลปากร, 2551, น. 10-11) การแสดงฉุยฉายเป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมมาตั้งแต่สมัยโบราณโดยนิยมเล่นหลังจากการขับเสภาซึ่งเป็นการขับร้องลำนำ แต่เดิมขับเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนเมื่อขับเสร็จแล้วจึงต่อด้วยการเล่นฉุยฉาย แบ่งการแสดงได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การแสดงฉุยฉายในพระนคร หรือบางที่เรียกว่า ฉุยฉายบรรดาศักดิ์การแสดงฉุยฉายลักษณะนี้ จะมีการขับเสภาก่อน จากนั้นรับ ด้วยพิณพาทย์ และการแสดงฉุยฉายธรรมดาหรือฉุยฉายทั่วไป มีลักษณะคล้ายการเล่นพื้นเมือง การรำฉุยฉายนั้นเป็นศิลปะชั้นสูงอีกอย่างหนึ่งของนาฏศิลป์ไทย ประกอบด้วยบทร้องที่ไพเราะ ผู้แสดงมีรูปร่างและใบหน้างดงาม มีฝีมือเป็นเลิศในการรำเพราะเป็นการแสดงที่ต้อง "อวดฝีมือ" ในการร่ายรำของผู้แสดง (ระวีวรรณ วรรณวิไชย, 2543 น. 53) การรำฉุยฉายนั้นไม่สามารถจำกัดคำไว้เฉพาะ รำเดี่ยว เนื่องจากมีบททั้งที่เป็นบทของเดิมและบทที่มีผู้แต่งขึ้นใหม่นั้นมีอยู่เป็นจำนวนมากที่แต่งขึ้นสำหรับการจัดการแสดงเป็นกระบวนการรำคู่ รำหมู่ เช่น เบิกโรงละครหลวงซึ่งเป็นบทรำฉุยฉายบทเก่าที่สุดที่เป็นบทฉุยฉายคู่ และบทฉุยฉายบางบทก็มีได้จำกัดจำนวนผู้แสดง (ระวีวรรณ วรรณวิไชย 2543, น. 1-7)

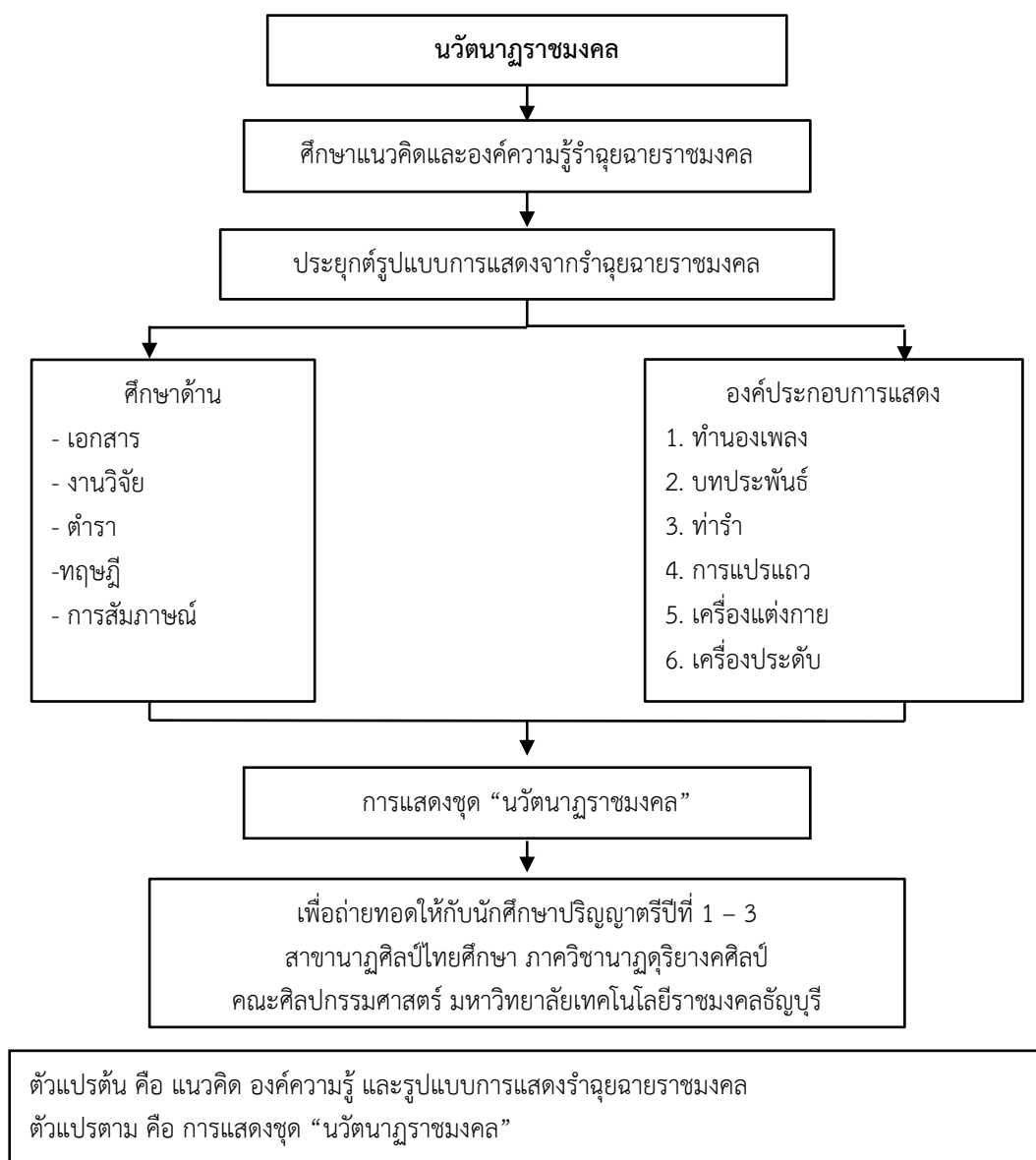
ในปี พ.ศ. 2545 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิสิษฐ์ บัวงาม และคณะผู้วิจัย สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ได้สร้างสรรค์การแสดงชุด รำฉุยฉายราชมงคล เป็นผลงานวิทยานิพนธ์ศิลป ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาตรี ศีลศาสตรบัณฑิต ภาควิชานาฏศิลป์และดุริยางค์ศึกษา คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยวัตถุประสงค์เพื่อเชิดชูสถาบันการศึกษา โดยนำเสนอในรูปแบบการแสดง โดยการประดิษฐ์ท่ารำในรูปแบบของนาฏศิลป์ไทยเป็นการรำฉุยฉายรูปแบบเต็มโดยมีบทร้อง ฉุยฉาย 2 บท และบทแม่ศรี 2 บท ซึ่งเนื้อร้องได้กล่าวถึงความเป็นมาอัตลักษณ์ จุดเด่น ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยใช้วงปีพาทย์เครื่องห้า ในการบรรเลงประกอบการแสดง (พิสิษฐ์ บัวงาม และคณะ, 2545, หน้า ข) ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี แต่เดิมมีชื่อว่า วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เป็นสถาบันที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี ต่อมาเมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2531 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อสถาบันว่า “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” แปลว่า “สถาบันเทคโนโลยีอันเป็นมงคล แห่งพระราชฯ” เป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่ง ผลิตบัณฑิต นักปฏิบัติโดยรับใช้สังคมจนเป็นที่ยอมรับถึง ศักยภาพของบัณฑิตตลอดมา และได้เปลี่ยนมาเป็น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2554 โดยปัจจุบันมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลมีทั้งหมด 9 แห่ง เนื่องจาก แนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งเน้น การกระจายอำนาจ การบริหารจัดการสู่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาของรัฐ ดำเนินการโดยบริหารจัดการได้โดยอิสระ และมีความคล่องตัวจึงได้มีการยกฐานะพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่งขึ้น โดยมีการรวมวิทยาเขตที่อยู่ใกล้เคียงกันจัดตั้งเป็น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 9 แห่ง

ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงคุณค่า และความสำคัญของการแสดงชุด รำฉุยฉายราชมงคล คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิด องค์ความรู้ และนำแนวคิดทั้งหมดมาสร้างสรรค์ให้เป็นปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ซึ่งเดิมสถาบันมีนามว่า สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และในปัจจุบันมีนามว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมีทั้งหมด 9 แห่ง โดยคณะผู้วิจัยประพันธ์บทร้องและบรรจุทำนองเพลง รวมถึงออกแบบเครื่องแต่งกายที่แสดงถึงสัญลักษณ์ของแต่ละมหาวิทยาลัย กระบวนท่ารำและรูปแบบ การแปรแถวขึ้นใหม่ โดยมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นที่ปรึกษาและทำนองเพลงนั้นมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยเป็นผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งการสร้างสรรค์นั้นคณะผู้วิจัยยึดหลักการตาม จารีตประเพณีความเป็นนาฏศิลป์ไทย เพื่อสร้างสรรค์การแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล”

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1) เพื่อศึกษาแนวคิด และองค์ความรู้การแสดง รำฉุยฉายราชมงคล
- 1.2.2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” เพื่อประยุกต์ใช้ในการแสดง
- 1.2.3) เพื่อถ่ายทอดและนำเสนอการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล

1.3 กรอบแนวคิดวิจัย

แผนผังที่ 1.1 กรอบแนวคิด

ที่มา : เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ (2566)

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตเนื้อหา

1.4.1.1) ศึกษาแนวคิด และองค์ความรู้รำฉุยฉายราชมณฑล

1.4.1.2) ศึกษาจากเอกสาร ตำรา และวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4.2 ขอบเขตประชากร

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและองค์ความรู้การแสดงชุด รำฉุยฉายราชมณฑล เพื่อพัฒนา รูปแบบการแสดง โดยการสัมภาษณ์คณะผู้วิจัยรำฉุยฉายราชมณฑล และผู้เชี่ยวชาญ และใช้ กระบวนการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ดังหัวข้อต่อไปนี้

1.4.2.1) แนวคิดการแสดงและองค์ความรู้รำฉุยฉายราชมณฑล :

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิสิษฐ์ บัวงาม หัวหน้าภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

2) นายสีปพนนท์ บุญกว้าง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาล ลำานรายณ์ ต.ลำานรายณ์ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี

3) นายผาภูมิ มาลัยนาค ประกอบธุรกิจส่วนตัว

4) นายจิรพันธ์ ป่อทอง ประกอบธุรกิจส่วนตัว

5) นายภราดา ศาสตร์พานิช วิทยากรพิเศษด้านนาฏศิลป์ไทย

1.4.2.2) รูปแบบการแสดงฉุยฉาย :

1) นายชลิต สุนทรานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิ กรมศิลปากร

1.4.2.3) ลักษณะของเพลงที่ใช้ในการแสดงฉุยฉาย :

1) อาจารย์บุญสืบ เรืองนนท์ อาจารย์สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

2) อาจารย์สมพร ภูณแจทอง ประธานหลักสูตรอาจารย์สาขาวิชา ดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

1.4.2.4) กระบวนการบทประพันธ์บทเพลง :

1) นายสวธา เสนามนตรี นักวิชาการศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

1.4.3 ขอบเขตพื้นที่

คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามแหล่งข้อมูลดังนี้

1.4.3.1) อาคารภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

1.4.3.2) สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

1.4.3.3) สำนักงานสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาคารสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ 114 ซ.สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110

1.4.3.4) สำนักงานวิทยทรัพยากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ ถ.พญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

1.4.3.5) หอสมุดแห่งชาติ ถนนสามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร
10300

1.4.4 ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือน มีนาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2566

1.5 ประโยชน์และคุณค่าที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ได้ทราบแนวคิด และองค์ความรู้การแสดง ราชูปถัมภ์ราชวงศ์

1.5.2 ได้การแสดงชุด “นวัตนาฏราชวงศ์” โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์รูปแบบ
องค์ประกอบการแสดง และประยุกต์ใช้

1.5.3 ได้ถ่ายทอดและเผยแพร่การแสดงชุด “นวัตนาฏราชวงศ์” ที่สื่อถึงอัตลักษณ์ความเป็นราชวงศ์ทั้ง 9 แห่ง ผ่านรูปแบบการแสดง

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

นวัต	ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง แนวคิดใหม่หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ที่ต่อยอด และใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัย
นาฏ	มาจากคำว่า นาฏศิลป์ ซึ่งมีความหมายว่าศิลปะแห่งการละครหรือการ ฟ้อนรำ ที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติด้วยความประณีตอันลึกซึ้ง
ราชวงศ์	ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง ชื่อประจำสถาบันพระบาทสมเด็จพระบรมชน กาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ พระราชทาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่อง “นวัตกรรมราชมงคล” ผู้วิจัยขอเสนอสาระสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

2.1 บริบทของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

- 2.1.1 ตราสัญลักษณ์
- 2.1.2 ประวัติความเป็นมาของ “ราชมงคล”
- 2.1.3 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- 2.1.4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
- 2.1.5 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
- 2.1.6 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
- 2.1.7 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
- 2.1.8 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
- 2.1.9 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
- 2.1.10 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
- 2.1.11 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการรำฉุยฉาย

- 2.2.1 ประเภทของการรำฉุยฉาย
- 2.2.2 รูปแบบของการรำฉุยฉาย
- 2.2.3 องค์ประกอบของการรำฉุยฉาย

2.3 รำฉุยฉายราชมงคล

2.4 ความคิดสร้างสรรค์

2.5 หลักการการถ่ายทอด

2.1 บริบทของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2.1.1 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแต่เดิมนั้นก่อตั้งเป็นสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีตราสัญลักษณ์ของสถาบันเป็นตรารูปวงกลมมีรูปดอกบัวบานล้อมรอบ “ดอกบัวบาน 8 กลีบ” หมายถึง ทางแห่งความสำเร็จ มรรค 8 และความสดชื่นเบิกบาน ก่อให้เกิดปัญญาแผ่ขจรไปทั่วสารทิศ ภายใต้ดอกบัวเป็น “ตราพระราชลัญจกร” บรรจุอยู่ อันเป็นสัญลักษณ์และเครื่องหมายประจำองค์พระมหากษัตริย์ของรัชกาลที่ 9 ซึ่งพระองค์ท่านได้เป็นผู้พระราชทานนามว่าสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล บนตรารูปวงกลมมี “พระมหาพิชัยมงกุฏ” ครอบ และมี “เลข ๙” บรรจุอยู่ ซึ่งหมายถึง รัชกาลที่ 9 ด้านล่างของตรารวงกลมทำเป็นกรอบโค้งรองรับ มีชื่อสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และคันปัดหัวปัดท้ายของกรอบด้วยลวดลาย “ดอกไม้ทิพย์ประจำยาม” ทั้งสองข้าง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง แจ่มใส เบิกบาน ซึ่งมีความหมายของชื่อ “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล หมายความว่า สถาบันเทคโนโลยีอันเป็นมงคลแห่งพระราชา” ภายหลังเมื่อเปลี่ยนจากสถาบันเป็นมหาวิทยาลัย ก็ยังคงใช้ตราสัญลักษณ์แบบเดิมอยู่ปรับแค่เพียงชื่อจากสถาบันเป็นมหาวิทยาลัยราชมงคล ดังรูปต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ม.ป.ป.)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นระบบมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปัจจุบันมีอยู่ 9 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งมหาวิทยาลัยราชมงคลทั้ง 9 แห่งนั้นกำหนดใช้ตราสัญลักษณ์เดียวกัน โดยมีความแตกต่างกันแค่ชื่อของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งตรงตำแหน่งด้านล่างของตราสัญลักษณ์ ซึ่งจะเห็นความแตกต่างดังกล่าวในลำดับเนื้อหาถัดไป

2.1.2 ประวัติความเป็นมาของ “ราชวมงคล”

ในสังคมไทยแต่เดิมมีค่านิยมของการศึกษาต่างกันกล่าวคือ ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างอาชีพโดยตรงอย่างอาชีวศึกษา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ที่เรียนสายอาชีวศึกษามีความรู้สึกต่ำต้อยในสังคม และไม่ได้รับความเป็นธรรมจากระบบการศึกษาที่จัดอยู่ในขณะนั้น เพราะถูกจำกัดการศึกษาเพียงระดับอนุปริญาเท่านั้น ทำให้เกิดความไม่พอใจต่อสภาพการณ์ดังกล่าว ดังนั้นนักศึกษาอาชีวศึกษาหลายแห่งจึงรวมตัวกันเรียกร้องให้กระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาให้ถึงระดับปริญา เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2517 จากนั้นจึงเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาในเวลาต่อมา

ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 “วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา” ได้ถือกำเนิดขึ้นตามร่างพระราชบัญญัติ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2518 ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาและมีผลบังคับใช้เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตครูอาชีวศึกษาระดับ ปริญาตรีให้การศึกษาทางด้านอาชีพทั้งระดับต่ำกว่าปริญาตรี ระดับปริญาตรี และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัยส่งเสริมการศึกษาทางด้านวิชาชีพ เทคโนโลยีและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม แม้วิทยาลัยจะเปิดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2518 แต่ความจริงระยะแรกยังไม่มีสถานที่ศึกษาเป็นของวิทยาลัยเอง เนื่องจากปัญหาอุปสรรคด้านนโยบายและแนวทางปฏิบัตินานาประการ จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดตั้งศูนย์กลางการศึกษาระดับปริญาได้ ดังนั้นวิทยาลัยจึงต้องฝากคณะต่าง ๆ ที่เปิดสอนระดับปริญา ไว้ในสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษารวมกันถึง 7 แห่ง ในปี พ.ศ. 2527 ทางวิทยาลัยได้รับการอนุเคราะห์จากกรมธนารักษ์ จัดสรรที่ดินที่คลองหก ฝั่งตะวันตก อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานีและต.คลองรังสิตปทุมธานี อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี ให้ใช้เพื่อตั้งศูนย์กลางการศึกษาของวิทยาลัยต่อไป จากนั้นมาทางวิทยาลัยได้แต่งตั้งคณะกรรมการเข้าไปเจรจากับชาวบ้านเพื่อจัดสร้างศูนย์กลางการศึกษาระดับปริญาในขั้นแรก แต่ไม่สามารถตกลงกันได้ แต่ในที่สุดได้สร้างความเข้าใจแก่ผู้อาศัย จนได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในพื้นที่จนสำเร็จ เมื่อการก่อสร้างดำเนินมาจนถึงปลายปี พ.ศ. 2530 และต่อมาเมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2531 นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อนักเรียนอาชีวศึกษา เมื่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อสถาบันว่า “สถาบันเทคโนโลยีราชวมงคล” แปลว่า “สถาบันเทคโนโลยีอันเป็นมงคลแห่งพระราชา” หมายความว่า ชาวราชวมงคลทุกคนตั้งแต่คณาจารย์ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา ทรงถือว่าเป็นมงคลแห่งพระองค์ท่าน สถาบันเทคโนโลยีราชวมงคล มีภารกิจหลักคือ จัดการศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี ในระดับต่ำกว่าปริญาตรี ระดับปริญาตรี และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต จากนั้นเป็นต้นมา สถาบันเทคโนโลยีราชวมงคลได้ทำการเรียนการสอนควบคู่กับทำการวิจัยสิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม ให้บริการทางวิชาการ แก่สังคม ต่อมา ประเทศไทยได้ประกาศให้กฎหมายการศึกษาฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลให้มีการรวมการจัดการศึกษาทุกระดับไว้ในกระทรวงเดียวกัน คือ กระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันอุดมศึกษาที่สอนระดับปริญามารวมอยู่ในสังกัดเดียวกัน คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา รวมทั้งกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา ให้มีการบริหารจัดการอย่างคล่องตัวในรูปแบบสถานศึกษาของรัฐ ดังนั้นสถาบันเทคโนโลยีราชวมงคล จึงดำเนินการ

ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสถาบันฯ พ.ศ. 2518 ให้มีโครงสร้างการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และเปลี่ยนชื่อจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เป็น “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล” ดังนั้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 จึงได้เกิดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลขึ้น 9 แห่ง (สุเมธ แยมั่น และคณะ, 2557 : 8-13)

จากการศึกษาข้างต้น คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้ถือกำเนิดขึ้นตามร่างพระราชบัญญัติ “วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา” มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2518 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีให้การศึกษาทางด้านอาชีพทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และต่อมาพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อสถาบันว่า “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” แปลว่า “สถาบันเทคโนโลยีอันเป็นมงคลแห่งพระราชฯ” เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2531 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีภารกิจหลัก คือ จัดการศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และประกาศนียบัตรบัณฑิต จากนั้นเป็นต้นมา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้ทำการเรียนการสอนควบคู่กับทำวิจัยสิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ต่อมาประเทศไทยได้ประกาศให้กฎหมายการศึกษาฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ส่งผลให้มีการรวมการจัดการศึกษาทุกระดับไว้ในกระทรวงเดียวกัน คือ กระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันอุดมศึกษาที่สอนระดับปริญญามารวมอยู่ในสังกัดเดียวกัน ดังนั้นสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จึงดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสถาบันฯ พ.ศ.2518 ให้มีโครงสร้างการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และเปลี่ยนชื่อจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเป็น “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล” ดังนั้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2548 จึงได้เกิดเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลขึ้น 9 แห่ง

2.1.3 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

2.1.3.1 ประวัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

จาก “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” สู่ “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล” นับเป็นโอกาสดีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่ประเทศไทยได้ประกาศใช้กฎหมายการศึกษาฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ส่งผลให้มีการรวมการจัดการศึกษาทุกระดับไว้ในกระทรวงเดียวกันคือกระทรวงศึกษาธิการ (ใหม่) และให้สถาบันอุดมศึกษาที่สอนระดับปริญญาอยู่ในสังกัดเดียวกัน คือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา รวมทั้งการกระจายอำนาจสถานศึกษา ให้มีการบริหารจัดการที่เป็นอิสระคล่องตัวในรูปแบบของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ หรือสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ดังนั้นสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จึงได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อให้มีโครงสร้างการบริหารและการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและเปลี่ยนจาก “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” เป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล” โดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมีรากฐานมาจาก ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับการสถาปนาขึ้นในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 โดยรวม 2 หน่วยงานหลักเข้าไว้ด้วยกัน คือ ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และวิทยาเขตปทุมธานี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดการศึกษาทางวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติทั้งในระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยฯ มีหน่วยงานรับผิดชอบจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยคณะต่างๆ 12 คณะ คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะการแพทย์บูรณาการ

2.1.3.2 อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ปรัชญา : นวัตกรรมสร้างชาติ ราชมงคลธัญบุรีสร้างนวัตกรรม

ปณิธาน : มุ่งมั่นจัดการศึกษาและวิจัย ผลิदनวัตกรรมและนวัตกรรมที่ทรงคุณค่า
ต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน
สีประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คือ สีน้ำเงินเข้ม

ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ดังภาพ

ภาพที่ 2.2 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ม.ป.ป.)

ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คือ ดอกบัวสวรรค์ ดังภาพ

ภาพที่ 2.3 ดอกบัวสวรรค์

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ม.ป.ป.)

2.1.4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

2.1.4.1 ประวัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ก่อตั้งเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548 มีรากฐานมาจากการรวมตัวกันของสถาบันการศึกษาสายอาชีพที่มีชื่อเสียงและประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน 3 แห่ง คือ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตพระนครใต้หรือการช่างสตรีพระนครใต้ มีชื่อเสียงในความเชี่ยวชาญด้านงานช่างสตรี อาทิ งานตัดเย็บเสื้อผ้าและออกแบบแฟชั่น งานประดิษฐ์และจัดดอกไม้ อาหารแปรรูป วิทยาศาสตร์การอาหาร สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตกรุงเทพฯ หรือวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ มีชื่อเสียงในความเชี่ยวชาญด้านงานช่างอุตสาหกรรม อาทิ อุตสาหกรรมบริการ การท่องเที่ยว การโรงแรม อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมเครื่องเรือน วิศวกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องยนต์ เคมี ช่างสำรวจ ช่างภาพ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตปทุมวัน มหาเมฆ มีชื่อเสียงในความเชี่ยวชาญด้านบริหารธุรกิจ การตลาด และภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ จึงนับว่าเป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ทางวิชาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในสายวิชาชีพที่ครบวงจรใน 3 กลุ่มความรู้ คือ กลุ่มการบริหารจัดการ การตลาด การบัญชี การจัดการระบบสารสนเทศ การประเมินราคาทรัพย์สิน กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มวิชาชีพเฉพาะด้าน ประกอบด้วยหลักสูตรทางด้านไลฟ์สไตล์และหลักสูตรด้านงานบริการ ได้แก่ สิ่งทอและแฟชั่นการออกแบบอุตสาหกรรม ช่างภาพ ช่างพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยวและบริการ การโรงแรม อาหารไทย อาหารแปรรูป อาหารไทยฮาลาล กลุ่มวิศวกรรมศาสตร์อากาศยาน ไฟฟ้าโยธาเครื่องกล อุตสาหกรรมการสำรวจ วิศวกรรมเคมีอิเล็กทรอนิกส์ และโทรคมนาคม วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรม เทคโนโลยีอุตสาหกรรม

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทใน 7 คณะและ 1 วิทยาลัย คือ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ คณะบริการธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ และวิทยาลัยนานาชาติ

2.1.4.2 อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ปรัชญา : บัณฑิตนักปฏิบัติที่รู้ทฤษฎี เชี่ยวชาญปฏิบัติในวิชาชีพ

วิสัยทัศน์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เป็นมหาวิทยาลัยแห่งการ
พัฒนาคนสู่นวัตกรรมและเทคโนโลยีเชิงสร้างสรรค์

สีประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ คือ สีเขียว

ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ดังภาพ

ภาพที่ 2.4 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ (ม.ป.ป.)

ต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ คือ ต้นสาธร ดังภาพ

ภาพที่ 2.5 ต้นสาธร

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ (ม.ป.ป.)

2.1.5 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

2.1.5.1 ประวัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

เป็นมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ซึ่งได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2548 เป็นต้นมา โดยในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้รวมกลุ่มวิทยาเขตในสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 4 วิทยาเขต และ 1 คณะ ตามมาตรา 65(3) ได้แก่ วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนารถ วิทยาเขตอุเทนถวาย วิทยาเขตบางพระ วิทยาเขตจันทบุรี และคณะเกษตรศาสตร์บางพระ พร้อมทั้งให้ยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ตามมาตรา 5 (3)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จัดการศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรี ในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ กระจายอยู่ตามวิทยาเขตในสังกัดทั้ง 4 แห่ง ตามความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของแต่ละวิทยาเขต ซึ่งหน่วยงานแต่ละแห่งของมหาวิทยาลัยล้วนมีประวัติในการก่อตั้ง และจัดการศึกษาด้านวิชาชีพไม่น้อยกว่า 50 ปี ดังนั้น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จึงจัดเป็นมหาวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 1 ใน 15 แห่ง ที่จัดการศึกษาระดับปริญญาสายอาชีพ ด้วยความเชี่ยวชาญมาอย่างยาวนานแห่งหนึ่งของประเทศไทย

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จัดการศึกษาระดับปริญญาตรี คือ คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะสัตวแพทยศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีการบินและอวกาศสำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์และนวัตกรรม คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะศิลปศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีสังคม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตร

2.1.5.2 อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

ปรัชญา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก พัฒนาคน พัฒนาชาติ

ปณิธาน : สู้งาน วิชาการดี มีคุณธรรม เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี

สีประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก คือ สีนํ้าเงินนํ้าทะเล

ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ดังภาพ

ภาพที่ 2.6 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก (ม.ป.ป.)

ต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก คือ ต้นพะยอม

ภาพที่ 2.7 ต้นพะยอม

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก (ม.ป.ป.)

2.1.6 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

2.1.6.1 ประวัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครได้รับการสถาปนาขึ้นในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 ซึ่งดูเหมือนจะเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ในสายตาของคนทั่วไป แต่ความจริงแล้วมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระนครมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และจัดเป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงและมีความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพมาเป็นเวลาช้านาน จากเดิมที่รวมอยู่กับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสายวิชาชีพ ประกอบด้วยวิทยาเขตต่าง ๆ มากกว่า 35 วิทยาเขตทั่วประเทศ และเมื่อมีการปรับเปลี่ยนสถานภาพจากสถาบันมาเป็นมหาวิทยาลัยและหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่แยกอิสระออกมา คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครเป็นมหาวิทยาลัยที่อยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยวิทยาเขตเดิม 5 แห่ง วิทยาเขตเทเวศร์ วิทยาเขตโชติเวช วิทยาเขตพณิชยการพระนคร วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ วิทยาเขตพระนครเหนือ ที่มีพื้นที่ไม่ห่างไกลกันนัก และปัจจุบันได้ปรับเป็น 4 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์เทเวศร์ ศูนย์โชติเวช ศูนย์พณิชยการพระนคร ศูนย์พระนครเหนือ

มหาวิทยาลัยยังคงยึดมั่นในการสร้างบัณฑิตนักปฏิบัติ ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยแบ่งการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 9 คณะ คือ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะบริหารธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ และออกแบบแฟชั่น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ

2.1.6.2 อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ปรัชญา : สร้างคนสูงาน เชี่ยวชาญเทคโนโลยี สร้างคนสู่โลกอาชีพ

ปณิธาน : มุ่งมั่นเป็นผู้นำการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงบูรณาการ พัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ คู่คุณธรรม
สู่มาตรฐานสากล

สีประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คือ สีม่วง

ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ดังภาพ

ภาพที่ 2.8 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (ม.ป.ป.)

ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คือ ดอกบัวฉลองขวัญ

ภาพที่ 2.9 ดอกบัวฉลองขวัญ (ตระกูลบัวผัน)

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (ม.ป.ป.)

2.1.7 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

2.1.7.1 ประวัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์เกิดจากการเรียกร้องการศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษาในสมัยย้อนไปเมื่อ 30 ปีก่อน ซึ่งถูกสังคมมองว่าเป็นนักเรียนชั้นสองของสังคม จัดการศึกษาได้เพียงแค่ระดับ ปวส. และก้าวสู่ระดับปริญญาตรีนั้นจะต้องผ่านการสอบแข่งขันกับนักเรียนสายสามัญ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2518 วิทยาลัยเทคโนโลยี และอาชีวศึกษา จึงได้ถือกำเนิดขึ้นตามร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยเทคโนโลยี พุทธศักราช 2518 ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาและมีผลบังคับใช้เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีให้การศึกษาทางด้านอาชีพทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และประกาศนียบัตรชั้นสูง ทำการวิจัยส่งเสริมการศึกษาทางด้านวิชาชีพและใช้บริการทางวิชาการแก่สังคม

ต่อมามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เปลี่ยนชื่อจากวิทยาลัยมาเป็น วิทยาเขตตามลำดับ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาได้พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานการศึกษาที่มีคุณภาพและศักยภาพ มีความพร้อมในหลายๆด้าน จนกระทั่งในปี 2531 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อใหม่ว่า สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งหมายความว่า สถาบันเทคโนโลยีอันเป็นมิ่งมงคลแห่งพระราชา ในวันที่ 15 กันยายน 2531 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีภารกิจหลัก คือ จัดการศึกษา (ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรีและระดับประกาศนียบัตร) ทำการวิจัยสิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สืบเนื่องจากแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ การบริหารจัดการสู่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาของรัฐดำเนินการโดยอิสระ และมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษาดังนั้น สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลจึงได้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับเดิมและยกฐานะเป็นพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีการรวมวิทยาเขต จัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 9 แห่ง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ 9 มหาวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สามารถจัดการศึกษาวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูงที่เน้นการปฏิบัติทั้งในระดับปริญญาตรี โท และ เอก เพื่อรองรับการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอาชีวศึกษาเป็นหลัก รวมถึงให้โอกาสแก่ผู้เรียนจากวิทยาลัยชุมชน และการศึกษาขั้นพื้นฐานในการศึกษาต่อวิชาชีพระดับปริญญาตรี ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2.1.7.2 อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ปรัชญา : เสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ ยึดหลักธรรมาภิบาล ปฏิบัติแบบกัลยาณมิตร

ปณิธาน : สนับสนุนให้ทุกหน่วยงานในสังกัดมีระบบควบคุมภายในที่ดี

สีประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คือ สีแดงเลือดนก

ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ดังภาพ

ภาพที่ 2.10 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ม.ป.ป.)

ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คือ ดอกบัวสวรรค์

ภาพที่ 2.11 ดอกบัวสวรรค์

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ม.ป.ป.)

2.1.8 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

2.1.8.1 ประวัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน สถาปนามาจากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ทางมหาวิทยาลัยมุ่งผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติให้มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาชีพ ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นพื้นฐาน พัฒนาห้องปฏิบัติการพื้นฐานและศูนย์ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านวิชาชีพ และการบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนกับการปฏิบัติงานจริง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเป็นผู้นำในการจัดการศึกษา บนฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี บูรณาการการเรียนการสอน กับการปฏิบัติงานจริง เสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตสาธารณะได้รับการสถาปนาขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548 ประกอบด้วย 6 พื้นที่ 1 สถาบัน คือ พื้นที่เชียงราย พื้นที่ตาก พื้นที่น่าน พื้นที่พิษณุโลก พื้นที่ภาคพายัพ เชียงใหม่ พื้นที่ลำปาง และสถาบันวิจัยเทคโนโลยีเกษตร มหาวิทยาลัยเป็นผู้นำมีความเลิศในการผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติ ที่มุ่งสู่ความเป็นมืออาชีพ สู่การเป็นมหาวิทยาลัยนวัตกรรมเพื่อชุมชน โดยแบ่งการเรียนการสอนเป็น 4 คณะ 1 วิทยาลัย คือ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ และวิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ

2.1.8.2 อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

ปรัชญา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งล้านนา

ปณิธาน : มหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้และสรรค์สร้างบัณฑิตนักปฏิบัติที่
เชี่ยวชาญพร้อมด้วยคุณธรรมและปัญญา พึ่งพาตนเองได้
สืประจักษ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา คือ คือน้ำตาลทอง

ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ดังภาพ

ภาพที่ 2.12 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (ม.ป.ป.)

ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา คือ ดอกกาสะลอง

ภาพที่ 2.13 ดอกกาสะลอง

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (ม.ป.ป.)

2.1.9 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

2.1.9.1 ประวัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงลงพระนามปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2548 พระราชบัญญัติได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 2 เล่มที่ 122 ตอนที่ 6 ทำให้เกิดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ขึ้นใหม่ 9 แห่ง แต่ละแห่งเกิดจากการรวมหน่วยงานเดิมของ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ที่เน้นการปฏิบัติ ทำการสอน การวิจัย ผลิตรวิชาชีพ ให้บริการทางวิชาการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 มาตรา 7 กำหนดให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูงที่เน้นการปฏิบัติ ทำการสอน ทำการวิจัย ผลิตรวิชาชีพ ให้บริการทางวิชาการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษามีโอกาสในการศึกษาต่อด้านวิชาชีพเฉพาะทางระดับปริญญาเป็นหลัก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เกิดจากการรวมคณะและวิทยาเขตของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในกลุ่มภาคใต้ 5 หน่วยงาน คือ คณะเกษตรศาสตร์ (ทุ่งใหญ่) จ.นครศรีธรรมราช วิทยาเขตนครศรีธรรมราช (ไสใหญ่) จ.นครศรีธรรมราช วิทยาเขตศรีวิชัย (ขนอม) จ.นครศรีธรรมราช คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง จ.ตรัง และวิทยาเขตภาคใต้ จ.สงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มีพื้นที่จัดการศึกษา 4 จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา จัดการศึกษาเป็น 5 คณะ 1 วิทยาลัย จังหวัดตรัง จัดการศึกษาเป็น 2 คณะ 1 วิทยาลัย จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดการศึกษาเป็น 5 คณะ 1 วิทยาลัย จังหวัดชุมพร เป็นส่วนงานวิจัยและฝึกอบรมชุมพร สังกัดคณะเกษตรศาสตร์

2.1.9.2 อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ปรัชญา : มีอาชีพด้านนวัตกรรม เพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

ปณิธาน : มุ่งผลิตนักปฏิบัติมืออาชีพที่สร้างสรรค์สังคม

สีประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย คือ สีเหลือง

ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ดังภาพ

ภาพที่ 2.14 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (ม.ป.ป.)

ต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย คือ ต้นยางนา

ภาพที่ 2.15 ต้นยางนา

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (ม.ป.ป.)

2.1.10 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

2.1.10.1 ประวัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

เป็นหนึ่งในเก้ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งได้รับการสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2548 มีฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ภายใต้ การกำกับดูแลของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีพื้นที่ จัดการศึกษา 2 แห่งคือ สำนักงานอธิการบดี ตั้งอยู่ที่ ตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศูนย์वासกรี ตั้งอยู่ที่ ตำบลท่าवासกรี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศูนย์นนทบุรี ตั้งอยู่ที่ ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ศูนย์สุพรรณบุรี ตั้งอยู่ที่ตำบลย่านยาว อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี

เดิมพื้นที่จัดการศึกษา จำนวน 3 แห่งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา ประกอบด้วย วิทยาลัยเกษตรกรรมพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยพณิชยการพระนครศรีอยุธยา และวิทยาลัยเทคนิคนนทบุรี ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2520 ได้มี พระราชบัญญัติโอนกิจการบางส่วนของกรมอาชีวศึกษาไปเป็นของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษารวม 28 แห่ง ซึ่งรวมวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง ดังกล่าวด้วย พร้อมกัน นี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออก ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยนชื่อสถานศึกษา และตั้งเป็น วิทยาเขตทั้ง 28 แห่งในปีเดียวกัน ดังนั้น วิทยาเขตเกษตรพระนครศรีอยุธยา วิทยาเขตพณิชยการพระนครศรีอยุธยา และวิทยาเขตเทคนิคนนทบุรี สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ซึ่งมีฐานะเป็นกรมในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2520 เป็นต้นมา ต่อมาในปี 2530 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานชื่อใหม่ว่า "สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล" และต่อมาในปีพ.ศ. 2532 กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศเปลี่ยนชื่อวิทยาเขตในสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เฉพาะวิทยาเขตในส่วนภูมิภาครวม 17 วิทยาเขต ส่งผลให้ ทั้ง 3 วิทยาเขตเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา หันตราวิทยาเขตพระนครศรีอยุธยาवासกรี และวิทยาเขตนนทบุรี ตามลำดับ ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ได้มีประกาศจัดตั้งวิทยาเขตสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 5 แห่ง คือ วิทยาเขตเชียงรายวิทยาเขตสกลนคร วิทยาเขตสุพรรณบุรี วิทยาเขตสาลายา และ วิทยาเขตศรีวิชัย นับเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อกำเนิด วิทยาเขตสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่จัดการศึกษาแห่งที่ 9 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ได้ ขยายการศึกษาออกไปในส่วนภูมิภาคต่างๆ จนถึง 35 วิทยาเขต รวมทั้งมีศูนย์กลาง การจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และมีการจัดการศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรี ในทุกวิทยาเขตการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาเขต ต่าง ๆ มีปัญหาในด้านการบริหารจัดการค่อนข้างมากเพราะแม้ว่าวิทยาเขตจะเป็นสอนระดับปริญญาตรี ในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แต่ก็เป็นการเปิดในนามของคณะซึ่งตั้งอยู่ที่ศูนย์กลางฯ จังหวัดปทุมธานีเป็นหลัก ทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้บริการสนองตอบความต้องการของ ประชาชนในแต่ละภูมิภาค ดังนั้นหลังจากที่ ประเทศไทยมีกฎหมายการศึกษาฉบับแรก คือ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญามาอยู่ในสังกัดเดียวกัน คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลจึงได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2518 โดยมีการรวมกลุ่มวิทยาเขตในสังกัดซึ่งอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ออกเป็น 9 กลุ่ม และเสนอพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อจัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจำนวน 9 แห่ง โดยมีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิเป็นมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจำนวน 9 แห่งนั้น ซึ่งเกิดจากการรวมทั้ง 4 วิทยาเขตเข้าด้วยกัน คือวิทยาเขตพระนครศรีอยุธยาหันตรา วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยาวาสุกรี วิทยาเขตนนทบุรี และวิทยาเขตสุพรรณบุรี โดยมีที่ตั้งสำนักงานอธิการบดี อยู่ในพื้นที่วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา หันตรา และหลังจากที่กฎกระทรวงจัดตั้งส่วนราชการระดับคณะสถาบัน สำนัก ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิมีผลใช้บังคับแล้ว ทั้ง 4 แห่ง วิทยาเขตได้หลอมรวมเป็นมหาวิทยาลัย โดยจัดตั้งคณะ สถาบัน สำนักลงในพื้นที่ทั้ง 4 วิทยาเขตแทนและเพื่อให้สะดวกในการสื่อสารระหว่างภายในองค์กรและภายนอกองค์กรจึงเรียกทั้ง 4 พื้นที่ว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์หันตรา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์วาสุกรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี ตามลำดับ

2.1.10.2 อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ปรัชญา : พัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีขั้นสูงให้มีสมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการและตรงตามความต้องการของตลาดงาน และทิศทางการพัฒนาของประเทศ

ปณิธาน : มุ่งมั่นจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ และเทคโนโลยีขั้นสูงที่มีคุณภาพด้วยการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สีประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ คือ สีเหลืองทอง
ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ดังภาพ

ภาพที่ 2.16 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (ม.ป.ป.)

ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ คือ ดอกลีลาวดี

ภาพที่ 2.17 ดอกลีลาวดี (สุวรรณภูมิ)

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (ม.ป.ป.)

2.1.11 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

2.1.11.1 ประวัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 เหตุผลโดยที่ มาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษา ระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล เพื่อให้สถานศึกษาของรัฐดำเนินการได้โดยอิสระสามารถพัฒนาระบบ บริหารและจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัวมีเสรีภาพทางวิชาการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแล ของสภามหาวิทยาลัยฯ ดังนั้น สมควรจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 9 แห่ง ขึ้นแทน สถาบันเทคโนโลยี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน เป็นหนึ่งในจำนวนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลทั้ง 9 แห่ง เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เน้นด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี ที่มีวัตถุประสงค์ให้ การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ ทำการสอน ทำการวิจัย ผลิตครูวิชาชีพ ให้บริการทางวิชาการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม โดยต่อยอด ให้ผู้สำเร็จการศึกษามีโอกาสในการศึกษาต่อด้านวิชาชีพถึงระดับปริญญา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ประกอบด้วย 5 วิทยาเขตกระจายอยู่ทั่วภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย คือ ศูนย์กลางนครราชสีมา ปัจจุบันเปิดสอน 4 คณะ ได้แก่ คณะบริหารธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี คณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมสร้างสรรค์ สถาบันสหสรรพศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น ปัจจุบันเปิด สอน 3 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี สารสนเทศ วิทยาเขตสกลนคร ปัจจุบันเปิดสอน 2 คณะ ได้แก่ คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี คณะ ทรัพยากรธรรมชาติ วิทยาเขตสุรินทร์ ปัจจุบันเปิดสอน 2 คณะ ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีการจัดการ

2.1.11.2 อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ปรัชญา : คุณธรรมนำหน้า ปัญญาทาง สรรค์สร้างนวัตกรรม

ปณิธาน : สร้างคนสูงาน เชี่ยวชาญเทคโนโลยี

สีประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน คือ สีแสด

ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ภาพที่ 2.18 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (ม.ป.ป.)

ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน คือ ดอกแคแสด

ภาพที่ 2.19 ดอกแคแสด

ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (ม.ป.ป.)

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการรำฉุยฉาย

2.2.1 ประเภทของการรำฉุยฉาย

ชวลิต สุนทรานนท์ และคณะ (2551 : 18) กล่าวว่า การรำฉุยฉายสามารถแยกประเภทตามลักษณะที่ปรากฏในการแสดงได้ ดังนี้

- 1) รำฉุยฉายที่อยู่ในการแสดงโขน ได้แก่
 - รำฉุยฉายอินทรีชิต (อินทรีชิตแปลงเป็นพระอินทร์) ตอนศึกษาพรหมศาสตร์
 - รำฉุยฉายมานพ (หนุมานแปลง) ตอนศึกวิรุญจำบัง
 - รำฉุยฉายเบญกาย (นางเบญกายแปลงเป็นนางสีดา) ตอนนางลอย
 - รำฉุยฉายทศกัณฐ์ลงสวน ตอนหนุมานถวายแหวน
 - รำฉุยฉายทศกัณฐ์ (หนุมานแปลง) ตอนทำลายพิธีหุงน้ำทิพย์
 - รำฉุยฉายฤๅษีแดง (ทศกัณฐ์แปลง) ตอนตามกวาง
 - รำฉุยฉายทศกัณฐ์ ตอนกำเนิดทศกัณฐ์
 - รำฉุยฉายหนุมานทรงเครื่อง ตอนชุกช่องดวงใจ
- 2) รำฉุยฉายที่อยู่ในการแสดงละคร ได้แก่
 - รำฉุยฉายยอพระกลิ่น ละครนอก เรื่องมณีพิชัย
 - รำฉุยฉายพราหมณ์เล็กพราหมณ์โต ละครนอก เรื่องสุวรรณหงส์
 - รำฉุยฉายเสือโค ละครนอก เรื่องไชยเชษฐ์
 - รำฉุยฉายไกรทอง ละครนอก เรื่องหลวิชัย - คาวี
 - รำฉุยฉายวันทอง ละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ
 - รำฉุยฉายศูรปนา ละครดำนรพ์ เรื่องรามเกียรติ์ ตอนศูรปนาตีสีดา
 - รำฉุยฉายฮเนา ละครเรื่องเงาะป่า
- 3) รำฉุยฉายที่ประดิษฐ์ขึ้นในโอกาสต่าง ๆ ได้แก่
 - รำชุมนุมฉุยฉาย
 - รำฉุยฉายเพลงปี
- 4) รำฉุยฉายเบิกโรง ได้แก่
 - รำฉุยฉายกิ่งไม้เงินทอง เป็นการรำเบิกโรงละครใน
 - รำฉุยฉายพราหมณ์ อยู่ในการแสดงเบิกโรง เรื่องพระคเณศร์เสีงา

ชลธิชา บรรเทาทีก (2550 : 4) กล่าวว่า การรำดูฉายออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) การรำดูฉายแบบเดี่ยว หมายถึง การรำดูฉายของตัวละครตัวเดียว นับเป็นการรำเดี่ยวพบว่า ตัวละครหลักทุกประเภทในนาฏศิลป์ไทยได้แก่ พระ นาง ยักษ์ ลิง มีการรำดูฉายทั้งสิ้น และการรำดูฉายแบบเดี่ยวนี้จะเป็นการรำดูฉายที่พบได้มากที่สุดในการแสดงนาฏศิลป์ไทย ได้แก่ ดูฉายพราหมณ์ ดูฉายเบญกาย ดูฉายศูรปนา ดูฉายไกรทอง ดูฉายเพลงปี หรือดูฉายพระอภัยมณี ดูฉายทศกัณฐ์ ดูฉายหนุมาน ดูฉายยอพระกลิ่นฯ เป็นต้น

2) การรำดูฉายแบบคู่ หมายถึง การรำดูฉายด้วยผู้แสดง 2 คน พบว่าการรำดูฉายแบบคู่นี้ มีการจัดแสดงน้อยชุด ได้แก่ รำดูฉายกิ้งไม้เงินทองในบทบาทของตัวนางเป็นการรำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเบิกโรงละครใน และการรำดูฉายนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นการรำดูฉายในบทของตัวนางเช่นเดียวกัน รำดูฉายกิ้งไม้เงินทอง เป็นการรำดูฉายในบทตัวนางโดยรำพร้อมกัน 2 คนตามบทร้องว่า “ดูฉายเอย สองนางเนื้อเหลืองอย่างเยื้องกริตกราย” มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “รำกิ้งไม้นาง” (เนื่องจากการรำคู่ ชุดหนึ่งที่ผู้แสดงตัวพระถือกิ้งไม้เงินทอง แต่ร้องด้วยเพลงเชิดฉิ่งเรียกว่า “รำเบิกโรงกิ้งไม้เงินทอง” หรือ “รำกิ้งไม้พระ”) ผู้แสดงแต่งกายยืนเครื่องนางสวมรัดเกล้ายอด ถือกิ้งไม้เงินด้วยมือซ้ายและกิ้งไม้ทองด้วยมือขวา รำดูฉายกิ้งไม้เงินทองนี้นิยมรำด้วยวิธีที่เรียกว่า “ดูฉายพวง” ดังจะกล่าวต่อไปในหัวข้อวิธีการรำดูฉาย

3) การรำดูฉายแบบกลุ่ม หมายถึง การรำดูฉายของผู้แสดงจำนวน 5 คนแต่งกายตามประเภทของตัวละคร เป็นการสร้างสรรค์ทูลดูฉายขึ้นใหม่โดยครุมนตรี ตราโมท มีจุดประสงค์เพื่อสาธิตลักษณะของตัวละครแต่ละประเภทในนาฏศิลป์ไทย ได้แก่ พระ นาง ยักษ์ และลิง เรียกชื่อการรำดูฉายแบบนี้ว่า “รำชุมนุมดูฉาย” รำชุมนุมดูฉาย มีผู้แสดงตามประเภทที่ระบุในบทร้อง 5 ประเภท คือ พระ นาง ยักษ์ ลิง และพราหมณ์ แต่งกายแบบยืนเครื่องตามลักษณะของตัวละครนั้น ๆ โดยระบุให้ตัวละครยักษ์แต่งแบบทศกัณฐ์ ตัวละครลิงแต่งแบบหนุมาน ส่วนพระ นาง และพราหมณ์ ไม่ระบุว่าเป็นตัวละครตัวใด ผู้แสดงทั้ง 5 จะรำดูฉายในลักษณะวิธีปฏิบัติทำรำตามประเภทของตัวละครที่ตนได้รับ เช่น ตัวพระ และพราหมณ์แสดงท่ารำในท่าที่ของตัวพระ ตัวนางแสดงท่ารำในท่าที่ของตัวนาง ตัวยักษ์และตัวลิงแสดงท่าที่ของยักษ์และลิงตามลำดับ โดยผู้แสดงทั้ง 5 จะรำพร้อมกันในเนื้อร้องเดียวกันจะเห็นได้ว่าแบบการรำดูฉายในนาฏศิลป์ไทย สามารถจัดให้มีขึ้นได้ตามความเหมาะสม โดยอาจยึดเหตุการณ์ในวรรณคดีการละครเรื่องต่าง ๆ ที่กำหนดให้ตัวละครมีการแต่งตัว หรือชมความงามของตัวเองก็แต่งบทดูฉายเพื่อให้ตัวละครตัวนั้นรำอวดฝีมือได้ หรืออาจเป็นการสร้างสรรค์บทใหม่เพื่อการพัฒนาท่ารำในนาฏศิลป์ไทยหรือวัตถุประสงค์อื่น ๆ ได้อย่างไม่จำกัด

สมิทร เทพวงศ์ (2547 : 3) กล่าวว่า การรำดูฉายในปัจจุบันจะพบว่ามีมากมาย มีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้มีการประพันธ์เพิ่มเติมขึ้น ใช้ในโอกาสที่แตกต่างกันออกไป จึงพอสรุปการแบ่งประเภทของการรำดูฉายได้ ดังนี้

1) ดูฉายที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อสำหรับไว้รำประกอบในการแสดงโขน

- ดูฉายพระอิศวรและพระนารายณ์แปลง มาจากการแสดงโขน ชุดนาฏราชที่ เกี่ยวข้องกับตำราการพ้อนรำ

- ดูฉายพระราชนาน (พระรามพระราชนาน) ใช้สำหรับรำประกอบในการแสดงโขน เรื่องรามเกียรติ์ ตอนพระรามพระราชนานผ้าสรองแก่หนุมาน

- ดูฉายทศกัณฐ์ลงสวน ใช้สำหรับรำประกอบในการแสดงโขน เรื่องรามเกียรติ์ ชุดทศกัณฐ์ลงสวน

- ดูฉายทศกัณฐ์ปลอม (หนุมานแปลงกาย) ใช้ประกอบในการแสดงโขน เรื่องรามเกียรติ์ ชุดทำลายพิรุณน้ำทิพย์

- ดูฉายอินทรชิต ใช้ประกอบในการแสดงโขนพระราชนาน เรื่องรามเกียรติ์ ชุดศึกพรหมาสตรี

- ดูฉายมานพ ใช้ประกอบในการแสดงโขน เป็นหนึ่งตอนในโขนเรื่องรามเกียรติ์ ชุดศึกวิรุณจำบัง

- ดูฉายหนุมานทรงเครื่อง มาจากการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ เป็นชุดตอนที่หนุมานได้ลงล่องเข้าไปอยู่กับทศกัณฐ์แล้ว ผู้แสดงคือหนุมานแต่งตัวด้วยเครื่องทรงของอินทรชิตที่ทศกัณฐ์ พระราชนานให้ หนุมานจึงแต่งตัวเพื่อเข้าหานางสุวรรณกัญญา

- ดูฉายเบญกาย ใช้ประกอบในการแสดงโขน เรื่องรามเกียรติ์ ชุดนางลอย

- ดูฉายสุขาจาร ใช้ประกอบในการแสดงโขน ชุดขุนศึกกุมภนิยา ตอนอุบายศึก

- ดูฉายนางอดูล ใช้ประกอบในการแสดงโขน เรื่องรามเกียรติ์ ชุดพระรามครองเมือง

- ดูฉายนางนารายณ์ การรำดูฉายชุดนี้ตัดตอนมาจากการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ชุดนารายณ์ปราบหนุมาน (สมิทร เทพวงศ์, 2547 : 32)

2) ดูฉายที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อสำหรับไว้รำประกอบในการแสดงละคร

การรำดูฉายที่ปรากฏ ใช้สำหรับรำประกอบในการแสดงละครปัจจุบันจะพบเห็นอยู่มาก หากแบ่งเป็นประเภทการแต่งกายของ ผู้รำดูฉายในการแสดงละคร จะแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

2.1) ฉุยฉายที่มีรูปแบบการแต่งกายแบบตัวพระ เช่น

- ฉุยฉายท้าวแสนนุราช มาจากการแสดงละครนอก เรื่องคาวี ผู้แสดงคือ ท้าวแสนนุราชแต่งตัวเพื่อไปหานางจันท์สุดา
- ฉุยฉายหลวิชัย คาวี มาจากการแสดงละครนอก เรื่องคาวี ผู้แสดงคือ ตัว หลวิชัย และคาวี ชูบกายจากสัตว์เป็นมานพหนุ่มรูปงาม
- ฉุยฉายพระลอทอง มาจากการแสดงละครพื้นทาง เรื่องพระลอ ผู้แสดงคือ พระลอล้อมตัวเป็นพราหมณ์ เพื่อไปพบพระเพื่อน พระแพง
- ฉุยฉายพราหมณ์ มาจากบทละครใน เรื่องรามเกียรติ์ ผู้แสดงคือพระนารายณ์แปลงเป็นพราหมณ์ เพื่อขอพรพระอุมาให้ยกโทษกับรามप्रศุ
- ฉุยฉายพรหมณ์เล็ก พรหมณ์โต มาจากการแสดงละครพื้นทางนอก เรื่องสุวรรณหงส์ ตอนพรหมณ์เล็ก พรหมณ์โต ผู้แสดงคือนางเกศสุริยงแปลงกายเป็นพราหมณ์น้อย เพื่อออกเดินทางติดตามสุวรรณหงส์
- ฉุยฉายมานพ (พญาครุฑแปลงกาย) มาจากการแสดงละครเสภา เรื่องกากี ผู้แสดงคือ พญาครุฑแปลงกายเป็นมานพหนุ่มเพื่อลงไปยังเมืองมนุษย์ เล่นสกากับท้าวพรหมทัต
- ฉุยฉายสังข์ทอง มาจากการแสดงละครนอก เรื่องสังข์ทอง ผู้แสดงคือ พระสังข์ได้แต่งตัวใหม่จากเครื่องทรงที่พระอินทร์พระราชทานเพื่อออกตีคลี
- ฉุยฉายอุณการณ มาจากการแสดงละครใน เรื่องอิเหนา ผู้แสดงคือ นางบุษบาแปลงกายเป็นอุณการณ ด้วยพรขององค์ปะตาระกาหลาที่ไม่พอพระทัยในการกระทำของอิเหนา

2.2) ฉุยฉายที่มีรูปแบบการแต่งกายแบบตัวนาง เช่น

- ฉุยฉายนางแมว (วิฬาร์) อยู่ในละครนอก เรื่องไชยเชษฐา ผู้แสดงคือ นางแมวร้ายรำเพื่อขอพรพระไทรให้ชุดดินพบพระโอรสนางสุริยชา
 - ฉุยฉายผีเสื้อสมุทร อยู่ในละครนอก เรื่องพระอภัยมณี ผู้แสดงคือ ผีเสื้อสมุทรแปลงกายเป็นหญิงงามเพื่อไม่ให้พระอภัยมณีหวาดกลัวในระหว่างที่อยู่กับนางในถ้ำ
 - ฉุยฉายพันธุรัต อยู่ในละครนอก เรื่องสังข์ทอง ผู้แสดงคือ นางพันธุรัตแปลงกายเป็นหญิงงามเพื่อไปรับพระสังข์มาเป็นบุตรบุญธรรมและพาเข้าเมือง
 - ฉุยฉายมณีรัตนา อยู่ในละครโทรทัศน์ เรื่องแก้วหน้าม้า ผู้แสดงคือ แก้วหน้าม้าแปลงกายถอดรูปม้าออกเป็นหญิงงาม และใช้ชื่อว่ามณีรัตนา เพื่อลวงล่อพระปิ่นทอง
 - ฉุยฉายวันทอง อยู่ในละครเสภาเรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน ผู้แสดงคือ นางวันทอง
- ที่เป็นเปรตแล้วแปลงกายเป็นหญิงงาม เพื่อไปห้ามทัพพระไวยซึ่งเป็นบุตรชายไม่ให้ยกทัพไป
- ฉุยฉายวิมาลา อยู่ในละครเสภา เรื่องไกรทอง ผู้แสดงคือ นางวิมาลา แต่งกายเพื่อรอคอยไกรทองลงมาหาที่ถ้ำ

- ดุยฉายศูรปนา (สำนักรา) อยู่ในละครดึกดำบรรพ์ เรื่องรามเกียรติ์ ผู้แสดงคือ นางศูรปนา แปลงกายเป็นหญิงงาม เพื่อล่อพระราม พระลักษมณ์ ซึ่งเสด็จไปสรงน้ำ

- ดุยฉายยอพระกลิ่น อยู่ในละครดึกดำบรรพ์ เรื่องพระมณีนพิตย ผู้แสดงคือ นางยอพระกลิ่น แปลงกายเพื่อออกอุบายลวงพระมณีนพิตย (สมิทร เทพวงศ์, 2547 : 67-68)

3) ดุยฉายที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อสำหรับไว้รำประกอบในการแสดงงานต่างๆตามความเหมาะสม

การรำดุยฉายนอกจากจะใช้สำหรับไว้ประกอบในการแสดงละคร ในปัจจุบันยังมีผู้นิยมประพันธ์บทดุยฉายขึ้นใหม่เพื่อสำหรับรำในงานต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ดังนี้

1) ดุยฉายที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับไว้เบิกโรงประกอบการแสดง ได้แก่

- ดุยฉายกาก็ ใช้รำเพื่อเป็นการแสดงโหมโรงก่อนการแสดงละคร เรื่องกาก็
- ดุยฉายกิ่งไม้เงินทอง บางครั้งเรียกว่า “ดุยฉายเบิกโรง” ประพันธ์ขึ้นเพื่อใช้ในการรำเบิกโรงก่อนเริ่มแสดงละครใน

- ดุยฉายเงาะ ใช้รำเพื่อเป็นการแสดงโหมโรงก่อนการแสดงละคร เรื่องเงาะป่า
- ดุยฉายเบิกโรงละครนอก ใช้รำเพื่อเป็นการแสดงโหมโรงก่อนการแสดงละคร เรื่องอภัยนุราช

- ดุยฉายพระลอ ใช้รำเพื่อเป็นการแสดงถวายพระพร ก่อนการแสดงละคร เรื่องพระลอ ตอนกลาง ฉากที่ 2 ลงสรงเสียน้ำ

2) ดุยฉายที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับไว้รำเป็นชุดเอกลักษณ์ของสถาบัน ได้แก่

- ดุยฉายบ้านสมเด็จพระเจ้า ใช้รำเป็นเอกลักษณ์ของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา)

- ดุยฉายราชภัฏ ใช้รำเป็นเอกลักษณ์ของสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ
- ดุยฉายศรีอยุธยา ใช้รำเป็นเอกลักษณ์ของวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา (สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา)

- ดุยฉายสุนันทา ใช้รำเป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยครูสุนันทา (สถาบันราชภัฏสุนันทา)

- ดุยฉายอนุบาลพระนครศรีอยุธยา ใช้รำเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา

- ดุยฉายอนุบาล ใช้รำเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนอนุบาลต่าง ๆ โดยทั่วไป

- ดุยฉายสถาบัน ใช้รำเป็นเอกลักษณ์ของสถาบันต่าง ๆ โดยทั่วไป

- ดุยฉายราชทัศนนาฏศิลป์ ใช้รำเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนราชทัศนนาฏศิลป์

3) ฉุยฉายที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับไว้รำในงานทั่วไป ได้แก่

- ฉุยฉายกุมารรา
- ฉุยฉายตรุณี
- ฉุยฉายนาฏศิลป์
- ฉุยฉายเพลงปี่
- ฉุยฉายแม่บท
- ฉุยฉายละครใน
- ฉุยฉายเทิดพระเกียรติพระศรีสวดี
- ฉุยฉายสักกามี
- ฉุยฉายทรงเครื่อง (ฉุยฉายพระนางแต่งกาย)
- ฉุยฉายนาฏลีลาพระอุมาเทวี

4) ฉุยฉายที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับไว้รำเป็นชุดอวยพรในงานเฉพาะกิจ ได้แก่

- ฉุยฉายเทพประทานพร ไว้รำถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

ดลยเดชมหาราช

- ฉุยฉายเทพยาภา ไว้รำถวายพระพรสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา
- ฉุยฉายเทพอัปสร ไว้รำอวยพรในงานต่าง ๆ
- ฉุยฉายเบญจพรรณ หรือชุมนุมฉุยฉาย ไว้รำอวยพรในงานต่าง ๆ โดยผู้แสดงแต่งกายเป็น พระ นาง ยักษ์ ลิง พราหมณ์

- ฉุยฉายพราหมณ์ พราหมณ์ ไว้รำถวายชัยมงคลในงานวันแม่
- ฉุยฉายวันเกิดมารดา ไว้รำเนื่องในงานวันเกิดมารดา
- ฉุยฉายสามกษัตริย์ ไว้รำถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช แต่งกายด้วยสีทอง เงิน และนาก

- ฉุยฉายอวยพร ไว้รำในงานมงคล
- ฉุยฉายครบรอบ 13 ปี อ.ส.ม.ท. ไว้รำสำหรับในงาน 13 ปี อ.ส.ม.ท.
- ฉุยฉายอวยพรชุมนุมฉุยฉาย ไว้รำอวยพรในงานทั่วไปโดยแต่งตัวเป็น พระ นาง ยักษ์ ลิง พราหมณ์

- ฉุยฉายอวยพรปี่วอก ไว้รำอวยพรช่วงปลายปีมะแม จะกลายเป็นปี่วอก
- ฉุยฉายถวายพระพรสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ไว้รำสำหรับถวายพระพรเนื่องในวันพระราชสมภพ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ

- ฉุยฉายอำนวยพร ใช้รำอวยพรก่อนการแสดงศรีสุขนาฏกรรมครั้งพิเศษของนักเรียน ประถมสาธิตวิทยาลัยครูสวนสุนันทา (สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา) (สมิตร เทพวงษ์, 2547: 108-110)

จากการศึกษาข้างต้น คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า ประเภทของการรำดูฉายแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ดูฉายที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อสำหรับไว้รำประกอบในการแสดงโขน ดูฉายที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อสำหรับไว้รำประกอบในการแสดงละคร และดูฉายที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อสำหรับไว้รำประกอบในการแสดงงานต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อเป็นการยกย่องบุคคลสำคัญ ตลอดจนแสดงถึงเอกลักษณ์ของหน่วยงาน หรือ สถาบันการศึกษา

2.2.2 รูปแบบของการรำดูฉาย

ขวลิท สุนทรานนท์ (ม.ป.ป. : 4-8) กล่าวว่า การรำดูฉายนั้นแบ่งออกได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ รำดูฉายแบบเต็ม รำดูฉายแบบตัด และรำดูฉายพวง

รำดูฉายแบบเต็ม หมายถึง การรำดูฉายเต็มรูปแบบตามมาตรฐานที่กำหนดไว้คือรำเพลงดูฉาย 2 บท และรำเพลงแม่ศรี 2 บท ดูฉายในแต่ละบทมี 3 คำร้อง ส่วนของแม่ศรีแต่ละบทมี 2 คำร้อง ซึ่งจบแต่ละคำร้อง ต้องรำตามปีที่เป่าเปลี่ยนเสียงคำร้องทุกคำ ในแต่ละบท ต้องรำตามปีพาทย์รับดูฉาย 2 บท และรำตามปีพาทย์รับเพลงแม่ศรี 2 บท แล้วจบท้ายด้วยเพลงเร็ว – ลา ดังตัวอย่างบทรำดูฉายพราหมณ์

ปีพาทย์ทำเพลงเร็ว

ร้องเพลงดูฉาย

บทที่ 1	ดูฉายเอย	ช่างงามช่างรำโยกย้าย	ปีรับ
	สะเอวแสนอ่อนอรชรช่วงกาย	วิจิตรยิ่งลายที่คนประดิษฐ์	ปีรับ
	สองเนตรคมขำแสงด้ามมันลับ	ชม้อยเนตรจับช่างสวยสุดพิศ	ปีรับ

ปีพาทย์รับเพลงดูฉาย

บทที่ 1	สุดสวยเอย	ยิ่งพิศยิ่งเพลินเชิญให้จงววย	ปีรับ
	งามหัตถ์งามกรช่างอ่อนระหวาย	ช่างนคช่างนวยสวยย้วนยนา	ปีรับ
	ทั้งหัตถ์ทั้งกรก็พออนุกแบบ	ดูยลดูแยบสวยยิ่งเทวา	ปีรับ

ร้องเพลงแม่ศรี

บทที่ 1	นำชมเอยนำชมเจ้าพราหมณ์	ดูทั่วตัวงามไม่ทรมานจนิด	ปีรับ
	ดูผุดดูผงเหมือนทองทาติด	ยิ่งเพ่งยิ่งพิศยิ่งคิดชมเอย	ปีรับ

ปีพาทย์รับเพลงแม่ศรี

บทที่ 2	นำรักเอยนำรักตรุน	เหมือนแรกจะรู้จะรู้เพียงสา	ปีรับ
	เจ้ายิ้มเจ้าแย้มแก้มเหมือนมาลา	จ่อจิตติดตามเสียจริงเจ้าเอย	ปีรับ

ปีพาทย์รับเพลงแม่ศรี

ปีพาทย์ทำเพลงเร็ว – ลา

รำฉุยฉายแบบตัด หมายถึง การรำฉุยฉายโดยตัดทอนจากบทเต็มให้สั้นลง หรือ รำฉุยฉายในบทที่มีเพลงฉุยฉาย และเพลงแม่ศรีอย่างละ 1 บท ในเพลงฉุยฉาย 1 บทมี 3 คำร้อง แม่ศรี 1 บทมี 2 คำร้อง ซึ่งจบแต่ละคำร้อง ต้องรำตามปีเป่าเลียนเสียงคำร้องทุกคำกลอน และเมื่อจบเพลงฉุยฉาย ต้องรำตามปีพาทย์รับเพลงฉุยฉาย และจบเพลงแม่ศรีต้องรำตามปีพาทย์รับเพลงแม่ศรี แล้วจบท้ายด้วยรำเพลงเร็ว – ลา เช่นกัน ในกรณีที่มิได้รำฉุยฉายเต็มอยู่แล้วด้วยเหตุผลบางประการต้องรำแบบตัดก็สามารถทำได้ โดยรำเพลงฉุยฉาย 1 บท และรำเพลงแม่ศรี 1 บท โดยสามารถเลือกใช้บทไหนรำก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสม ตัวอย่างเช่น บทรำฉุยฉายพราหมณ์แบบตัด

ปีพาทย์ทำเพลงเร็ว

ร้องเพลงฉุยฉาย

ฉุยฉายเอย	ช่างงามข้าช่างรำโยกย้าย	ปีรับ
สะเอาจเอนอ่อนนอร์ชรช่วงกาย	วิจิตรยิ่งลายที่คนประดิษฐ์	ปีรับ
สองเนตรคมข้าแสงดามันขลับ	ขม้อยเนตรจับช่างสวยสุดพิศ	ปีรับ

ปีพาทย์รับเพลงฉุยฉาย

ร้องเพลงแม่ศรี

นารักเอยนารักครุณ	เหมือนแรกจะรุ่นจะรู้เตียงสา	ปีรับ
เจ้ายิ้มเจ้าแยมแถมเหมือนมาลา	จ่อจิตติดตามเสียจริงเจ้าเอย	ปีรับ

ปีพาทย์รับเพลงแม่ศรี

ปีพาทย์ทำเพลงเร็ว – ลา

รำฉุยฉายพวง หมายถึง การรำเพลงฉุยฉาย และเพลงแม่ศรี ต่อเนื่องกันไปโดยไม่มีการเป่าปีเลียนเสียงคำร้อง พอจบแต่ละบทจึงจะรำตามปีพาทย์รับ (ฉุยฉายมี 2 บท แม่ศรีมี 2 บท) แล้วลงท้ายด้วยเพลงเร็ว – ลา ทั้งนี้ช่วยให้เป็นการกระชับเวลาในการแสดงมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง บทรำฉุยฉายกิ่งไม้เงินทอง

ปี่พาทย์ทำเพลงร่ำ

ร้องเพลงฉุยฉาย

ฉุยฉายเอ๋ย
ห่มผ้าหน้าปักชาย
มือถือกิ่งไม้เงินทอง
ได้ฤกษ์งามยามโมง
การพ่อนละครใน
ล้วนอร่ามงามตรู

สองนางเนื้อเหลืองอย่างเยื้องกริตกราย
ผันผายมาเบิกโรง
เป็นของสง่าอาโอง
จะชักโยงคนมาดู
มิให้ผู้ใดมาเล่นสู้
เชิดชูพระเกียรติเออ

ปี่พาทย์รับ

ร้องเพลงแม่ศรี

สองแม่เอ๋ยแม้งามหนักหนา
รำเต้นเล่นดูดียิ่งกว่ามีมาแต่ก่อน

เหมือนหนึ่งเทพิตาลงมารายถวายกร
เว้นแต่ท่ายไม่งอนไม่เหมือนละครนอกเออ

ปี่พาทย์รับ

สองแม่เอ๋ยแม้งามแม้งอน
ไหลเหลียมเสี้ยมองค์คือเป็นวงผิวสะอาด

มิ่งแมนแขนอ่อนอ่อนแอ้นประหนึ่งวาด
ดั่งนางในไกรลาสรอนลงมารำเออ

ปี่พาทย์รับ

จากการศึกษาข้างต้น คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบของการรำฉุยฉายแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ รำฉุยฉายแบบเต็ม หมายถึง การรำฉุยฉายเต็มรูปแบบตามมาตรฐานที่กำหนดไว้คือรำเพลงฉุยฉาย 2 บท และรำเพลงแม่ศรี 2 บท ฉุยฉายในแต่ละบทมี 3 คำร้อง ส่วนของแม่ศรีแต่ละบทมี 2 คำร้อง ซึ่งจบแต่ละคำร้อง ต้องรำตามปี่ที่เป่าเลียนเสียงคำร้องทุกคำ ในแต่ละบท ต้องรำปี่ตามปี่พาทย์รับฉุยฉาย 2 บท และรำตามปี่พาทย์รับเพลงแม่ศรี 2 บท แล้วจบท้ายด้วยเพลงเร็ว – ลา รำฉุยฉายแบบตัด หมายถึง การรำฉุยฉายแบบตัดทอนจากบทเต็มให้สั้นลง เหลือเพียง รำเพลงฉุยฉาย 1 บท มี 3 คำร้อง และเพลงแม่ศรี 1 บท มี 2 คำร้อง จบท้ายด้วยรำเพลงเร็ว – ลา เช่นกัน รำฉุยฉายพวง หมายถึง การรำเพลงฉุยฉาย และเพลงแม่ศรี ต่อเนื่องกันไปโดยไม่มีการเป่าปี่เลียนเสียงคำร้อง พอจบแต่ละบทจึงจะรำตามปี่พาทย์รับ (ฉุยฉายมี 2 บท แม่ศรีมี 2 บท) แล้วลงท้ายด้วยเพลงเร็ว - ลา ทั้งนี้ช่วยให้เป็นการกระชับเวลาในการแสดงมากยิ่งขึ้น

2.2.3 องค์ประกอบของการรำดูฉาย

2.2.3.1 รูปแบบฉันทลักษณ์

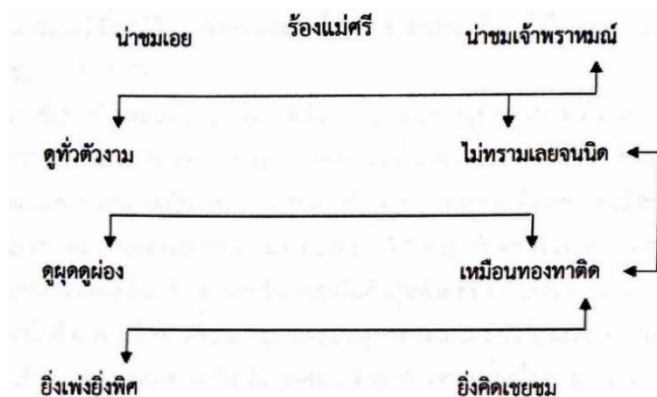
การขับร้องเพลงดูฉาย ในสมัยโบราณจะร้องเพลงดูฉายเพียงอย่างเดียว ต่อมาผู้นำเพลงแม่ศรีมาร้องต่อดูฉาย จนได้รับความนิยมโดยทั่วไป แต่มีดูฉายบางประเภทที่อาจมีการร้องต่อจากการร้องดูฉายเป็นการร้องทำนองเพลงตระนิมิต เช่น ดูฉายเทพประทานพร และดูฉายบางประเภทจะร้องดูฉายร้องแม่ศรีแล้วร้องเชิดฉิ่งต่อท้ายก็มี เช่น ดูฉายเทพยาภา ส่วนวิธีการขับร้องบทดูฉายนั้นต้องดำเนินตามทฤษฎี และกฎเกณฑ์ทั่ว ๆ ไป ทางคีตศิลป์ตัวอย่างเช่น ในวรรคใดที่มีจำนวนคำเพียง 2 คำ เช่น บทดูฉายวันทอง วรรคที่ว่า “สายใจ” ผู้ขับร้องจะต้องร้องเอื้อนโชนเสียงให้ลงจังหวะพอดีกับหน้าทับกลอง และในทางตรงข้าม หากวรรคใดมีจำนวนคำเกินกว่า 4 คำ เช่น บทดูฉายแม่บท วรรคที่ว่า “หนุมานผจญยักษ์บังพระสุริยา” ผู้ขับร้องจำเป็นต้องร้องรวมคำให้ลงพอดีหน้าทับเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้การขับร้องบทที่ดี ผู้ร้องต้องขับร้องให้ท่วงทำนองรับกับอารมณ์ของตัวละคร และเรื่องราว ตลอดจนต้องขับร้องให้ผู้ร่าสามารถแสดงลีลาทางนาฏศิลป์ได้มาก เช่น บทดูฉายศุภปณชา วรรคที่ว่า “เราหยิกจะดี” การจะขับร้องให้เอื้อต่อการรำนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะ “เราจะ - หยิก - จะ - ดี” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ร่าทำท่ารำ เจริญ แล้ว ชะงัก ได้อย่างงดงามเป็นต้น

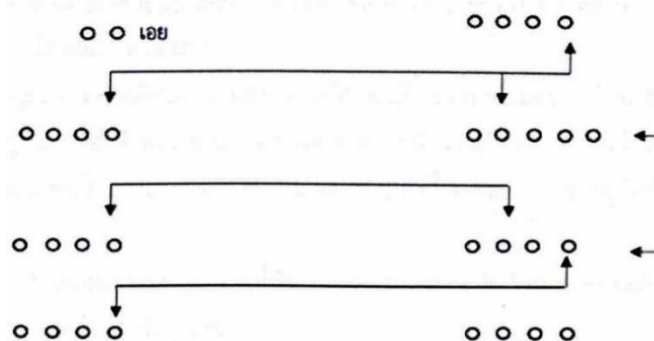
ในการขับร้องดูฉายบางชนิด อาจขับร้องโดยไม่มีเครื่องดนตรี เลียนคำร้องในแต่ละช่องของคำประพันธ์ คนตรีจะบรรเลงรับทั้งวงเฉพาะเมื่อจบในหนึ่งบท ซึ่งจะเรียกการขับร้อง และบรรเลงดูฉายนั้นว่า “ดูฉายพวง”

รูปแบบฉันทลักษณ์ในการขับร้องดูฉาย คำประพันธ์ที่ใช้ในบทร้องดูฉายจะมีลักษณะรูปแบบพิเศษแตกต่างจากคำประพันธ์ร้อยกรองโดยทั่วไปส่วนใหญ่บทขับร้องจะมีบทที่ร้องดูฉายไม่จำกัดจำนวนบท และต่อกันด้วยบทร้องแม่ศรีไม่จำกัดจำนวนบทเช่นกัน แล้วแต่ความเหมาะสมในการแสดง รูปแบบฉันทลักษณ์จะมีลักษณะทั่วไปที่ร้องดูฉาย และแม่ศรี ดังนี้ตัวอย่าง บทร้อง ดูฉาย พราหมณ์ (แบบบทขับร้องอย่างตัด)

รูปแบบบทขับร้องเพลงแม่ศรี

รูปแบบฉันทลักษณ์ มีดังนี้

แบบบังคับคำประพันธ์ของการร้องแม่ศรีโดยทั่วไป มีดังนี้

1. บทหนึ่งมี 4 คำกลอน หรือ 8 วรรค (ตามแผนผังเพื่อความเข้าใจ) กลอนสุภาพจะรวมแถว 1 แถว 2 เป็น 1 คำกลอน แถว 3 แถว 4 เป็น 1 คำกลอน รวมเป็น 2 คำกลอน 4 วรรค
2. วรรคแรกเป็นคำนำ จะมี 2 คำ (บางบทอาจมีมากกว่า) และลงท้ายด้วยเอ๋ย บางครั้งบางบทหยุดฉายอาจขึ้นต้นด้วยคำว่า แม่ศรีเอ๋ย หรืออาจขึ้นต้นด้วยคำอื่นก็ได้ แล้วแต่ละฉาย
3. จำนวนคำแต่ละวรรคประมาณ 4 คำ (บางบทหยุดฉายอาจมีมากกว่าก็ได้)
4. มีบังคับสัมผัสเช่นเดียวกับกลอนสุภาพโดยทั่วไป
5. กำหนดระหว่างบทให้คำท้ายบทแรกสัมผัสกับคำท้ายวรรคที่สองในบทต่อไปจบบทลงท้ายว่าเอ๋ย (บางฉายอาจจบด้วยคำอื่นก็มีเช่นเดียวกัน)

ในลักษณะบทร้องดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีบางฉายจำนวนคำในบทร้อง หรือสัมผัสในวรรคที่อาจจะไม่ตรงกันเสมอไป ขึ้นอยู่กับฉายชนิดนั้น (สุมิตร เทพวงษ์, 2547 : 5-7)

จากการศึกษาข้างต้น คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า การขับร้องเพลงฉาย ในสมัยโบราณจะร้องเพลงฉายเพียงอย่างเดียว ต่อมาเมื่อมีผู้นำเพลงแม่ศรีมาร้องต่อฉาย จนได้รับความนิยม แต่มีฉายบางประเภทที่อาจมีการร้องต่อจากการร้องฉายเป็นการร้องทำนองเพลงตระนิมิต และฉายบาง

ประเภทจะร้องฉุยฉวยร้องแม่ศรีแล้วร้องเซ็ดฉิ่งต่อท้ายก็มี ส่วนวิธีการขับร้องบทฉุยฉวยนั้นต้องดำเนินการตามทฤษฎี และกฎเกณฑ์ทั่ว ๆ ไป เช่น ในวรรคใดที่มีจำนวนคำเพียง 2 คำ ผู้ขับร้องจะต้องเอื้อนโชนเสียงให้ลงจังหวะพอดีกับหน้าทับกลอง และหาวรรคใดมีจำนวนคำเกิน 4 คำ ผู้ขับร้องจำเป็นต้องร้องรวมคำให้ลงพอดีหน้าทับเช่นเดียวกัน รูปแบบคำประพันธ์ของการร้องฉุยฉวยโดยทั่วไป บทหนึ่งมี 3 บาท หรือ 3 คำกลอน หรือ 6 วรรค วรรคต้นของแต่ละบทจะมี 2 คำ บางบทอาจมีมากกว่า 2 คำ และต่อท้ายด้วยเอย (เวลาร้อง) แต่ละวรรคจะมีประมาณ 7-9 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่สองจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สาม (บางบทฉุยฉวยอาจไม่สัมผัส) คำสุดท้ายของวรรคที่สามจะสัมผัสกับคำที่ 4 (ฉุยฉวยบางบทอาจสัมผัสกับคำที่ 2,3,4,5 ก็มีเช่นกัน) ในวรรคที่ 4 คำสุดท้ายของวรรคที่ห้าจะสัมผัสกับคำที่ 4 (ฉุยฉวยบางบทอาจสัมผัสกับคำที่ 2,3,4,5 ก็มีเช่นกัน) ในวรรคที่ 6 คำสุดท้ายของวรรคที่สี่จะสัมผัสระหว่างวรรค ในคำสุดท้ายของวรรคที่หก (บางฉุยฉวยก็ไม่มี) รูปแบบคำประพันธ์ของการร้องแม่ศรีโดยทั่วไป บทหนึ่งมี 4 คำกลอน หรือ 8 วรรค กลอนสุภาพจะรวม แถว 1 แถว 2 เป็น 1 คำกลอน แถว 3 แถว 4 เป็น 1 คำกลอน รวมเป็น 2 คำกลอน 4 วรรค วรรคแรกเป็นคำนำ จะมี 2 คำ (บางบทอาจมีมากกว่า) และลงท้ายด้วยเอย บางครั้ง บางบทฉุยฉวยอาจขึ้นต้นด้วยคำว่า แม่ศรีเอย หรืออาจขึ้นต้นด้วยคำอื่นก็ได้ แล้วแต่ละฉุยฉวยจำนวนคำแต่ละวรรคประมาณ 4 คำ (บางบทฉุยฉวยอาจมีมากกว่าก็ได้) มีบังคับสัมผัสเช่นเดียวกับกลอนสุภาพโดยทั่วไป กำหนดระหว่างบทให้คำท้ายบทแรกสัมผัสกับคำท้ายวรรคที่สองในบทถัดไป จบบทลงท้ายว่าเอย (บางฉุยฉวยอาจจบด้วยคำอื่นก็มีเช่นเดียวกัน)

2.2.3.2 เครื่องแต่งกายฉุยฉาย

การรำฉุยฉาย มีความแตกต่างกันตามประเภทของการแสดง ฉุยฉายแต่ละชุดการแสดงมีรูปแบบเฉพาะบุคลิกของตัวละครในบทบาทนั้น ๆ การแต่งกายก็จะแตกต่างกันออกไปตามบทบาทของการแสดง มีหลายชุดที่บทร้องพรรณนาถึงบุคลิกหน้าตาท่าทาง การแต่งองค์ทรงเครื่อง บางครั้งก็แสดงถึงอุปนิสัยของตัวละคร ส่วนมากบทร้องจะแสดงให้เห็นถึงการแต่งกายของตัวละคร ดังนั้นเครื่องแต่งกายของตัวละครจึงต้องสอดคล้อง และกลมกลืนไปกับบทร้องหรือเนื้อหาของการแสดงนั้น ๆ ซึ่งพอจำแนกได้ดังนี้

- การแต่งกายแบบยืนเครื่อง

การแต่งกายในลักษณะนี้ จะมีทั้งที่เป็น พระ นาง ยักษ์ ลิง และพราหมณ์ ได้แก่ รำฉุยฉายที่อยู่ในการแสดงโขน ละครนอก เช่น เรื่องคาวี เรื่องสุวรรณหงส์ ฯลฯ ในการรำเบิกโรง เป็นต้น ทั้งนี้เพราะว่า ละครรำที่เป็นมาตรฐาน อันได้แก่ โขน ละครนอก ละครใน ต้องแต่งกายแบบยืนเครื่อง

- การแต่งกายตามสภาพ

การแต่งกายในลักษณะนี้จะเป็นการแต่งกายตามสถานภาพ หรือตามฐานะของตัวละคร ได้แก่ แต่งแบบชาวบ้าน เช่น ฉุยฉายไกรทอง ฉุยฉายวันทอง เป็นต้น แต่งแบบพันทอง เช่น ฉุยฉายบุเรงนอง เป็นต้น แต่งแบบนุ่งผ้ายกจีบหน้านาง ห่มสไบปัก เช่น ฉุยฉายยอพระกลืน เป็นต้น (ขวลิต สุนทรานนท์, 2551: 22)

สุมิตร เทพวงศ์ (2547 : 11) การรำฉุยฉายโดยปกติทั่วไปจะแต่งกายในลักษณะที่เรียกว่าการแต่งกายยืนเครื่อง แตกต่างกันไปตามรูปแบบของตัวพระ ตัวนาง ตัวยักษ์ และตัวลิง ในปัจจุบันมีบทฉุยฉายที่ใช้รำอยู่มากมาย ผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์ในการประพันธ์แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการแต่งกายขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการดังนี้

- 1) ลักษณะของบทฉุยฉายที่นำมาแสดงมาจากการแสดงโขน ละคร จะมีรูปแบบการแต่งกายแบบยืนเครื่องเป็นส่วนใหญ่
- 2) ลักษณะการสีเครื่องแต่งกายกล่าวคือ เฉพาะตัวของนักแสดง เช่น ฉุยฉายพราหมณ์ ต้องแต่งขาว ฉุยฉายอินทรีชิต ต้องแต่งสีเขียว เป็นต้น
- 3) ลักษณะของการรำเพื่อใช้ในโอกาสการแสดงที่แตกต่างกัน
- 4) ลักษณะของเนื้อหาที่ประพันธ์ขึ้น ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใด

โมฬี ศรีแสนยงค์ (2554 : 61-62) การแต่งกายถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการแสดงรำ ดุยฉาย เนื่องจากในการเปล่งกาย หรือแต่งตัวนั้นต้องการอวดความสามารถ ความสวยงาม และความ สมจริงของตัวละครในการรำดุยฉายในเพลงนั้น ๆ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงเรื่องเพศของตัวละคร ฐานะของตัว ละคร ชนิดของวรรณคดีที่เคยแสดงละครแบบใด วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการแสดง และโอกาสที่ใช้ในการ แสดง และยังต้องคำนึงถึงขนบธรรมเนียมที่เคยยึดถือมาแต่สมัยโบราณ เช่น สีของเสื้อผ้า สไบ ผ้าหม่นนาง ศิราภรณ์ เครื่องประดับ อุปกรณ์ประกอบการแสดง การจัดวางอุปกรณ์การแสดง เช่น

- 1) การแต่งกายตามเพศ คือ ตัวพระ ตัวนาง ตัวยักษ์ ตัวลิง และตัวเบ็ดเตล็ด
- 2) การแต่งกายตามฐานันดรศักดิ์ เช่น ตัวกษัตริย์ นางกษัตริย์ เสนาอำมาตย์ นายทหาร สาวชาวสวน นางกำนัล
- 3) การแต่งกายตามชนิดละคร เช่น ละครรำแบบมาตรฐาน ละครรำแบบ ปรับปรุง
- 4) การแต่งกายตามชนิดของวรรณคดีที่เคยแสดงละครแบบใดมาก่อน เช่น รามเกียรติ์ (โขน ละครใน หนังใหญ่) อิเหนา (ละครใน) ขุนช้าง-ขุนแผน (เสภา)
- 5) การแต่งกายตามโอกาสที่ใช้แสดง หมายถึง ชุดรำดุยฉายที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ เพื่อใช้ในโอกาสต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ของงาน เช่น ดุยฉายเพลงปี่ และดุยฉายราชภัญ เป็นต้น

จากการศึกษาข้างต้น คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า การแต่งกายเป็นส่วนสำคัญในการแสดงเป็นการสร้างความสมจริงให้กับการแสดงมากยิ่งขึ้น การแต่งกายต้องคำนึงถึงเพศของตัวละคร ฐานะของตัวละคร และ โอกาสที่ใช้ในการแสดง การแต่งกายของการแสดงดุยฉาย แบ่งได้ 2 แบบ แบบที่หนึ่งคือ การแต่งกายแบบ ยืนเครื่อง ใช้กับผู้แสดงที่เป็น พระ นาง ยักษ์ ลิง และพราหมณ์ และใช้กับการแสดงละครรำที่เป็น มาตรฐาน โขน ละครนอก ละครใน แบบที่สองคือ การแต่งกายตามสภาพ เป็นการแต่งกายตามฐานะของ ตัวละคร ได้แก่ แต่งแบบชาวบ้าน แต่งแบบพันทอง และแต่งแบบฝ่ายก๊กจับหนานาง หม่มสไบ

2.2.3.3 เพลงที่ใช้ประกอบการรำดุยฉาย

เพลงที่ใช้ประกอบการรำดุยฉาย มีกำหนดไว้เป็นแบบเฉพาะ คือ เพลงดุยฉาย เป็นเพลงสอง ชั้นเก่าแก่ จัดอยู่ในประเภทเพลงหน้าทับปรบไก่ และเพลงแม่ศรี ใช้หน้าทับสองไม้ มีการรับเพลงด้วยปี่ที่ เลียนเสียงบทร้อง ในท้ายเพลงของแต่ละคำร้อง เพลงหรือบทเพลงจะเรียกว่า “กลอนดุยฉาย” เพลงที่ใช้ ประกอบการรำดุยฉาย จะประกอบด้วยเพลงหน้าพาทย์ และขับร้อง ซึ่งประกอบด้วยเพลง ดังนี้

1. เพลงร่ำ เป็นเพลงหน้าพาทย์เบื้องต้นใช้สำหรับการแสดงฤทธิ์เดช หรือการแสดง ปรากฏการณ์ฉับพลัน ดังนั้น จึงนิยมนำมาใช้ตอนที่ส่งตัวละครออก (ในการรำดุยฉาย)
2. เพลงดุยฉาย เป็นเพลงขับร้อง มีทำนองเฉพาะและค่อนข้างช้าเนื่องจากมีคำขึ้นต้นของ เพลงว่า “ดุยฉายเอ๋ย” ดังนั้นจึงถูกเรียกชื่อตามคำร้องว่า “เพลงดุยฉาย” ต่อมาจึงมีการเปลี่ยนคำขึ้นต้น วรรคแรกเสียใหม่แต่ยังคงเรียกชื่อเดิมเพราะดุยฉายจะนิยมนำมาใช้แสดง ประกอบกิริยาความภาคภูมิใจ ในความงามหรือการแต่งกายของตัวละคร

3. เพลงแม่ศรี เป็นเพลงขับร้อง มีจังหวะกระชับกว่าเล็กน้อย คำร้องในวรรคแรกจะร้องว่า “แม่ศรีเอ๋ย” เช่นเดียวกัน จึงถูกเรียกชื่อว่า “เพลงแม่ศรี” ลักษณะวิธีการใช้ก็จะแบบเดียวกับเพลงฉุยฉาย (แต่เดิม 2 เพลงนี้จัดเป็นเพลงหน้าพาทย์) ดังนั้นการร้องหรือรำเพลงฉุยฉายจะนิยมร้องเพลง 2 ทำนองนี้ ต่อเนื่องกันไม่ว่าจะเป็นแบบเต็มหรือแบบตัด (มาตรฐานก็คือร้องฉุยฉาย 2 ครั้ง คนละเนื้อร้อง และแม่ศรี 2 ครั้งคนละเนื้อร้อง ถ้าร้องแบบตัดจะร้องเพียงครั้งเดียว) ยกเว้นฉุยฉายฮเนา และฉุยฉายยอพระกลั่น

4. เพลงเร็ว เป็นเพลงหน้าพาทย์ ใช้ประกอบกิจการเดินอย่างนวนายก เบิกบานใจ เช่น ใช้เดินชมสวน ดังนั้นการรำฉุยฉายจึงนิยมนำมาใช้เพราะเป็นการรำชมความสวยงามหรือเบิกบานใจ เมื่อแต่งกายได้สวยงาม

5. เพลงลา เป็นเพลงหน้าพาทย์ที่นิยมนำมาบรรเลงต่อท้ายเพลงเร็ว เมื่อจะจบการรำชุดใดชุดหนึ่งเสมอ ดังนั้นการรำฉุยฉายจึงนิยมนำเอาเพลงลามาใช้ส่งตัวละคร เพื่อเข้าโรง หรือขึ้นเฝ้า เป็นต้น (โมฬี ศรีแสนรงค์, 2554 : 22-23)

สุมิตร เทพวงศ์ (2547 : 7-8) กล่าวว่า เพลงที่ใช้ในการบรรเลงนำนั้นโดยทั่วไปนิยมบรรเลงเพลงออกด้วยเพลงเร็ว และบรรเลงปิดด้วยเพลงเร็ว - ลา แต่มีบางฉุยฉายที่พบเห็นในปัจจุบัน อาจเริ่มบรรเลงเพลงอื่นขึ้นต้นก็มี และบรรเลงปิดท้ายหลังจากการขับร้องแม่ศรีเป็นเพลงอื่นก็มีเช่นกัน เช่น มีการขึ้นต้นด้วยเพลงเสมอ และบรรเลงปิดท้ายด้วยเพลงพญาเดิน ตระนิมิต ชำนาญ เชิดฉิ่ง โดยไม่ลงท้ายด้วยเพลงเร็ว - ลา ก็มีปรากฏเช่นเดียวกัน และการบรรเลงดนตรีประกอบการรำฉุยฉายนั้นในปัจจุบันนิยมบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์เครื่องห้า หรือวงปี่พาทย์เครื่องคู่ประกอบการแสดง และอาจมีการใช้เครื่องดนตรีบางชนิดเลียนเสียงบทร้องฉุยฉาย เช่น ปี่ ซอ ขลุ่ย ระนาด ในช่วงที่ทวนบท และดนตรีจะบรรเลงทั้งวงในช่วงเริ่มการแสดง ช่วงระหว่างหมดคำร้องในบทกลอนแต่ละบท (ยกเว้นบางฉุยฉาย) และในตอนสุดท้ายของการร้องที่จบหมดแล้วหากจะพิจารณาถึงลำดับการบรรเลงประกอบการขับร้องบทฉุยฉายที่นิยมกันทั่วไปมีลักษณะดังนี้ คือ บรรเลงเพลงนำ ขับร้องฉุยฉาย บรรเลงรับฉุยฉาย ขับร้องแม่ศรี บรรเลงรับแม่ศรี และบรรเลงปิดท้าย

เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงฉุยฉาย เป็นเครื่องดนตรีประเภทวงปี่พาทย์ เครื่องห้าเช่นเดียวกับเครื่องดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงโขนชุดอื่น ๆ ซึ่งเครื่องดนตรีที่บรรเลงอยู่ในวงปี่พาทย์เครื่องห้าจะประกอบไปด้วยเครื่องดนตรี 5 ชนิด คือ ระนาดเอก ข้องวงใหญ่ ตะโพน กลองทัด ปี่ใน และยังมีฉิ่งเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ

1. ระนาดเอก เป็นเครื่องตีชนิดหนึ่งที่วิวัฒนาการมาจากกรับ ใช้ในการดำเนินทำนองของเพลง ซึ่งแต่เดิมระนาดมีเพียงชนิดเดียวจึงเรียกว่า ระนาด ต่อมาในรัชกาลที่ 3 ได้มีการประดิษฐ์ระนาดอีกแบบหนึ่งขึ้นมา ซึ่งมีเสียงนุ่มนวลกว่าเรียกว่า ระนาดทุ้ม ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการเรียกระนาดแบบเดิมว่า ระนาดเอกเป็นต้นมา

2. ข้องวงใหญ่ เป็นเครื่องดนตรีที่สันนิษฐานว่ามีตั้งแต่สมัยสุโขทัยทำด้วยโลหะทองเหลือง ใช้ในการบรรเลงทำนองหลักของเพลง แต่เดิมนั้นเรียกว่า ข้องวง ต่อมาในรัชกาลที่ 3 ได้มีการ

ประดิษฐ์ฆ้องวงอีกแบบหนึ่งขึ้นมา ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าเดิมจึงเรียกว่า ฆ้องวงเล็ก ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการเรียก ฆ้องวงแบบเดิมว่าฆ้องวงใหญ่เป็นต้นมา

3. ตะโพน เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ซึ่งในวงปี่พาทย์นั้นจะทำหน้าที่กำกับจังหวะ หน้าทับของเพลงที่บรรเลงในวงปี่พาทย์

4. กลองทัด เป็นกลองสองหน้าขนาดใหญ่ กลองทัดมี 2 ลูก ลูกที่มีเสียงสูงตีดังตม เรียกว่าตัวผู้ และลูกที่มีเสียงตัง ต่อม เรียกว่า ตัวเมีย มีหน้าที่คอยบอกจังหวะในการเต้นของโขน

5. ปี่ใน เป็นปี่ที่มีขนาดใหญ่ และมีเสียงต่ำในบรรดาเครื่องเป่าที่มีลิ้นตระกูลปี่ใน ลักษณะเป็นปี่ท่อนเดียว ลำปี่ ทำหน้าที่เป็นตัวขยายเสียงเรียกว่า เล่า ใช้เป่าดำเนินทำนองของโขน

6. ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องกำกับจังหวะ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในวงดนตรี ประเภทต่าง ๆ ทำจากโลหะ มี 2 เสียง คือ ฉิ่ง และ ฉับ ทำหน้าที่กำกับความช้า เร็ว จังหวะหนัก เบาในการบรรเลงอีกด้วย (คมกริช พูลสวัสดิ์ และคณะ 2565 : 20-21)

จากการศึกษาข้างต้น คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า เพลงที่ใช้ประกอบการรำดูฉาย เป็นเพลงสองชั้นเก่าแก่ จัดอยู่ในเพลงหน้าทับปรบไก่ และเพลงแม่ศรีใช้หน้าทับสองไม้ มีการรับด้วยปี่ที่เลียนเสียงบทร้องในท่ายเพลงของแต่ละคำร้อง ประกอบด้วยเพลงหน้าพาทย์ และขับร้อง ซึ่งประกอบด้วยเพลง ดังนี้ เพลงร่ำ เพลงดูฉาย เพลงแม่ศรี เพลงเร็ว เพลงลา การบรรเลงดนตรีประกอบการขับร้องดูฉาย เริ่มต้นบรรเลงเพลงนำ ขับร้องดูฉาย บรรเลงรับดูฉาย ขับร้องแม่ศรี บรรเลงรับแม่ศรี และบรรเลงปิดท่าย เพลงที่ใช้ในการบรรเลงนำนั้นโดยทั่วไปนิยมบรรเลงเพลงออกด้วยเพลงร่ำ และบรรเลงเพลงปิดท่ายด้วย เพลงเร็ว - ลา แต่มีบางดูฉายที่พบเห็นในปัจจุบันเริ่มบรรเลงเพลงอื่นขึ้นต้นก็มี และบรรเลงปิดท่าย หลังจากการขับร้องแม่ศรีเป็นเพลงอื่นก็มีเช่นกัน โดยไม่ลงท่ายด้วยเพลงเร็ว - ลา ก็มีปรากฏอยู่เช่นเดียวกัน ดนตรีบรรเลงประกอบการรำดูฉายนั้น ในปัจจุบันนิยมบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์เครื่องห้าหรือวงปี่พาทย์เครื่องคู่ ประกอบในการแสดง และอาจมีการใช้เครื่องดนตรีบางชนิดสำหรับเป่าเลียนเสียงบทร้องดูฉาย ในช่วงที่ทวนบทร้อง และดนตรีบรรเลงทั้งวงในช่วงเริ่มการแสดง ช่วงระหว่างหมดคำร้องในบทกลอนแต่ละบท (ยกเว้นบางดูฉาย) และเครื่องดนตรีที่ใช้เป็นเครื่องดนตรีประเภทวงดนตรีปี่พาทย์ คือ วงดนตรีปี่พาทย์เครื่อง 5 ประกอบด้วย ฆ้องวงใหญ่ ตะโพน กลองทัด ปี่ใน และยังมีฉิ่งเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ

2.2.3.4 ลักษณะของผู้แสดง

สำหรับผู้แสดงในการรำฉุยฉายนั้น คุณสมบัติในการคัตนักแสดงจำเป็นต้องมีความสามารถและทักษะทางด้านนาฏศิลป์ ต้องเป็นผู้ที่มีปฏิภาณในการใช้จริต ลีลา ท่าทาง ของการรำรำที่สง่า เรื่องของรูปร่างสรีระของผู้แสดง เลือกตามความเหมาะสมของการแสดงนั้น ๆ

พจนีย์ กงตาล (2549 : 10) กล่าวว่า ผู้ที่จะรำฉุยฉายสำหรับการแสดงต่อสาธารณชนได้ดี จะต้องมียุโรปร่างหน้าตาและบุคลิกงดงามเป็นคุณสมบัติประการแรก และต้องมีความเหมาะสมกับการรำฉุยฉายแต่ละประเภท ทั้งรูปร่าง และความสามารถในการรำ

สุมิตร เทพวงษ์ (2547 : 10) การพิจารณาคัดเลือกผู้แสดงต้องคัดเลือกผู้แสดงให้ดูเหมาะสมกับการแสดงฉุยฉายชุดนั้น ๆ โดยพิจารณาดังนี้

1) กรณีเป็นการรำฉุยฉายเพียงผู้เดียว อาจคัดเลือกผู้แสดงที่มีฝีมือ รูปร่าง หน้าตาดี นำมาแสดง

2) กรณีเป็นการรำฉุยฉายเป็นคู่หรือเป็นหมู่ อาจคัดเลือกผู้แสดงที่มีฝีมือ รูปร่าง หน้าตา และขนาดสัดส่วนของผู้แสดงให้มีความเหมาะสมพอ ๆ กัน เพื่อให้เกิดความสวยงามมากขึ้น

3) การรำฉุยฉายแต่ละชุดจะมีลักษณะตัวละครที่รำแตกต่างกัน ตามบทร้องที่ระบุในชุดนั้น ๆ เช่น ผู้แสดงเป็นตัวละคร ตัวนาง ตัวยักษ์ และตัวลิง ดังนั้นการคัดเลือกผู้แสดงจึงควรให้เหมาะสมกับบุคลิกท่าทางที่ผู้แสดงจะต้องรำในฉุยฉายนั้นว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรจึงจะทำให้การรำฉุยฉายนั้นดูสวยงามถูกต้องในลีลารูปแบบของนาฏศิลป์ไทย

4) ผู้แสดงรำฉุยฉายจะมีรูปแบบการรำโดยทั่วไป ดังนี้

4.1) รำตามบทร้องและรำทวนบทร้องที่มีเครื่องดนตรีบรรเลงเสียงในบทร้องที่ร้องไปแล้วในการร้องฉุยฉาย

4.2) รำตามบทร้องและรำใช้ทำรับใหม่ ที่มีเครื่องดนตรีบรรเลงเสียงในบทร้องที่ร้องไปแล้วในการร้องแม่ศรี

5) ผู้แสดงต้องพยายามใส่ลีลาให้เหมาะสมตามบทบาทของฉุยฉายชนิดนั้น ๆ ที่กล่าวถึงว่าเป็นตัวใครรำ เช่น ตัวนางแปลงเป็นตัวละคร ก็ต้องรำให้ดูสง่างาม กรุ่มกริม ทะมัดทะแมง หรือตัวละครแปลงเป็นตัวนาง ก็ต้องรำให้ดูชมดขม้อย เป็นต้น

จากการศึกษาข้างต้น คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้แสดงในการรำฉุยฉายต้องมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหา มีบุคลิกตรงตามลักษณะของฉุยฉายที่แสดง มีฝีมือในการเล่นลีลาท่ารำที่สวยงาม รูปร่างหน้าตาที่มีเสน่ห์ สัดส่วนมีความเหมาะสมกัน และสามารถถ่ายทอดอารมณ์ในการแสดงได้เป็นอย่างดี

2.3 แนวคิดการแสดงรำฉุยฉายราชมณฑล

2.3.1 ประวัติความเป็นมารำฉุยฉายราชมณฑล

การแสดงรำฉุยฉายราชมณฑล เป็นผลงานวิทยานิพนธ์ศิลปซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญา ศึกษาศาสตรบัณฑิต ภาควิชานาฏศิลป์และดุริยางค์ศึกษา คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อปีพุทธศักราช 2545 จัดทำขึ้นโดยคณะผู้วิจัยรำฉุยฉายราชมณฑล ซึ่งมีรายนามผู้สร้างสรรค์ผลงาน ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิสิษฐ์ บัวงาม
2. นายสีปพนนท์ บุญกว้าง
4. นายจิรพันธ์ บ่อทอง
5. นายภราดา ศาสตร์พานิช
6. นายอนุชา สุมามาลย์

ในการจัดการการแสดงรำฉุยฉายราชมณฑลชุดนี้ ทางคณะผู้วิจัยรำฉุยฉายราชมณฑล ได้นำชื่อของสถาบันซึ่งมีนามว่า “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” นามนี้เป็นนามพระราชทาน โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมโดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานนามให้แก่สถาบัน คณะผู้วิจัยรำฉุยฉายราชมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีการนำเสนอผลงานในรูปแบบของการแสดง ซึ่งเป็นการทำให้เห็นถึงความสำคัญต่อสถาบันการศึกษาที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาเทคโนโลยีวิทยาการต่าง ๆ อันจำเป็นในการดำรงชีพของสมาชิกในสังคม เพื่อใช้ในการประกอบวิชาชีพได้อย่างมั่นคงให้แก่นักศึกษา และยังเป็นสมบัติที่มีคุณค่าสูงทางด้านนาฏศิลป์ไทย ในการแสดงรำฉุยฉายราชมณฑลทางคณะผู้วิจัยรำฉุยฉายราชมณฑลได้ศึกษา และจัดทำ การแสดงออกมาในรูปแบบของการ “รำคู่” จะใช้ผู้แสดงทั้งหมดสองคน ระหว่างตัวพระและตัวนาง จัดอยู่ในลักษณะของการรำ “ฉุยฉาย” การแสดงรำฉุยฉายราชมณฑลจัดอยู่ในรูปแบบการรำฉุยฉาย แบบเต็มตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ รำเพลงฉุยฉาย 2 บท และรำเพลงแม่ศรี 2 บท ในการจัดการแสดงรำฉุยฉายราชมณฑลทางคณะผู้วิจัยรำฉุยฉายราชมณฑล ได้ทำการสร้างสรรค์บทประพันธ์ที่ใช้ในการแสดงขึ้นใหม่ และได้มีการคิดประดิษฐ์ท่ารำขึ้นใหม่ให้มีท่ารำที่สวยงามสอดคล้องกับคำร้องและบทประพันธ์ที่ใช้ในการแสดง โดยมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย และผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทย เป็นผู้ให้คำปรึกษาทางด้านท่ารำและทำนองเพลง โดยเป็นการยึดหลักตามจารีตประเพณีของความเป็นนาฏศิลป์ไทยแบบดั้งเดิมไว้

2.3.2 แนวคิดเครื่องแต่งกายราชูฉายราชมณฑล

ลักษณะเครื่องแต่งกายราชูฉายราชมณฑลเป็นกายในเครื่องแต่งรูปแบบประยุกต์ศิลป์ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการให้เป็นที่น่าสนใจ อันเกิดจากความประณีต สวยงาม โดยลักษณะของการแต่งกายได้รับรูปแบบมาจากการแต่งกายยืนเครื่อง โขน-ละคร ซึ่งเป็นการแต่งกายที่สืบทอดมาแต่โบราณ ตามหลักของการแสดงราชูฉาย มิได้แต่งกายตามรูปแบบที่เรียกว่า การแต่งกายยืนเครื่อง แต่เพียงอย่างเดียว ยังมีการแต่งกายตามสภาพ การแต่งกายในลักษณะนี้จะเป็นการแต่งกายตามสถานภาพหรือตามฐานะของตัวละคร การแสดงราชูฉายราชมณฑลเป็นการราชูฉายที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับไว้รำเป็นชุดอวยพรในงานเฉพาะกิจ ในบทประพันธ์มีลักษณะที่เป็นบทอวยพร จึงทำให้คณะผู้วิจัยราชูฉายราชมณฑล ได้แนวคิดมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกายจึงเกิดเป็นเครื่องแต่งกายที่สร้างสรรค์ขึ้นตามจินตนาการ ให้มีความนุ่มนวล อ่อนหวาน เหมาะสมกับการแสดง โดยลักษณะของเครื่องแต่งกายทางคณะผู้วิจัยราชูฉายราชมณฑล มีแนวคิดเพื่อสื่อให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของสถาบันเทคโนโลยีราชมณฑล โดยมีการนำสีน้ำเงินมาใช้เป็นสีหลักในการออกแบบเครื่องแต่งกาย ซึ่งเป็นสีประจำสถาบันเทคโนโลยีราชมณฑล นอกจากจะเป็นสีประจำสถาบันเทคโนโลยี ราชมณฑลแล้วยังสื่อความหมายถึง ความสง่างาม ความภาคภูมิใจ ความอดทน และมีสีเหลืองทองที่เป็นสีประจำคณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ นอกจากนี้แล้วสีเหลืองทองยังมีความหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคง จึงนำสีเหลืองทองมาใช้เป็นสีรองบนเครื่องแต่งกาย รอบหัวประดับด้วยเข็มราชมณฑล มีลักษณะรูปทรงเป็นปลายแหลมเปรียบเสมือนปัญญาที่เฉียบคม ลักษณะของกรรเจียกเป็นลักษณะที่กางออกมาทางด้านข้างเพื่อให้ความแปลกใหม่และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยเครื่องประดับศีรษะของตัวนางและตัวพระจะมีรูปแบบที่เหมือนกันทุกประการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงและผู้ชายในยุคปัจจุบันนั้น มีความเท่าเทียมกัน ในส่วนของเครื่องแต่งกายอื่น ๆ จะมีการปักด้วยไหมที่เป็นรูปดอกบัว เช่น ผ้าสไบสีทอง รัตตะเอน ดอกบัวมีความหมายถึง จังหวัดปทุมธานี นอกจากนี้ยังมีความหมายที่เปรียบเทียบกับนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมณฑล เสมือนดอกบัวที่โผล่พ้นน้ำซึ่งหมายถึงผู้ที่เจริญแล้ว

2.3.2.1 เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับราชูฉายราชมณฑล ประกอบด้วยเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับตัวพระ ได้แก่ กระพรวนเท้า กระพรวนมือ รัตตันแขน กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า สนับเพลลา ผ้านุ่ง ห้อยข้าง ห้อยหน้า รัตตะเอน เสื้อ กรองคอ ทับทรวง สี่วาฬ เข็มขัด กำไลแผง และศิราภรณ์

2.3.2.2 เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับราชูฉายราชมณฑล ประกอบด้วยเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับตัวนาง ได้แก่ กระพรวนเท้า กระพรวนมือ รัตตันแขน กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า ผ้านุ่ง รัตตะเอน เสื้อในนาง กรองคอ ทับทรวง สี่วาฬ เข็มขัด กำไลแผง ชายพก และศิราภรณ์

2.3.3 คนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงรำฉุยฉายราชมณฑล

การแสดงรำฉุยฉายราชมณฑล จัดอยู่ในรูปแบบการรำฉุยฉายแบบเต็มตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ ออกด้วยเพลงร่ำ รำเพลงฉุยฉาย 2 บท และรำเพลงแม่ศรี 2 บท ฉุยฉายในแต่ละบทมี 3 คำร้อง ส่วนของแม่ศรีแต่ละบทมี 2 คำร้อง ซึ่งจบแต่ละคำร้อง ต้องรำตามปีที่เป่าเสียงเสียงคำร้องทุกคำ ในแต่ละบท ต้องรำตามปีพาทย์รับฉุยฉาย 2 บท และรำตามปีพาทย์รับเพลงแม่ศรี 2 บท และจบท้ายด้วยเพลงเร็ว-ลา ตามลำดับ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำฉุยฉายราชมณฑล ได้นำเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์เครื่องห้ามาบรรเลงในการแสดงรำฉุยฉายราชมณฑล ซึ่งวงปี่พาทย์เครื่องห้าจะประกอบไปด้วยเครื่องดนตรี 5 ชนิด ดังต่อไปนี้ ระนาดเอก ข้องวงใหญ่ ตะโพน กลองทัด ปี่ใน และยังมีฉิ่งเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ

2.3.4 แนวคิดท่ารำของการแสดงรำฉุยฉายราชมณฑล

กระบวนการท่ารำการแสดงรำฉุยฉายราชมณฑล ทางคณะผู้วิจัยรำฉุยฉายราชมณฑลได้กำหนดท่ารำตามหลักการทางด้านนาฏศิลป์ไทย ในการคิดกระบวนการท่ารำ โดยลักษณะท่ารำส่วนใหญ่เป็นท่าที่ปรากฏอยู่ในตำราการฟ้อนรำ เป็นการนำเอาแม่ท่าพื้นฐานแม่บท ทั้งแม่บทเล็กและแม่บทใหญ่ อาทิเช่น ในคำร้องเพลงรำฉุยฉายราชมณฑลว่า “มหามณฑลเอย” ปฏิบัติท่ารำโดยใช้ ท่าพรหมสี่หน้าอยู่ในเพลง แม่บทเล็กและแม่บทใหญ่ และในทำนองเพลงรับปี่รำฉุยฉายราชมณฑล ปฏิบัติท่ารำโดยใช้ท่าชำนางนอน ซึ่งอยู่ในเพลงแม่บทเล็กเช่นกัน รวมไปถึงการนำเอาท่ารำจากเพลงช้าและเพลงเร็ว นำมาปรับใช้ให้เข้ากับบทประพันธ์และทำนองเพลง และมีการนำท่าทางเลียนแบบธรรมชาติมาศึกษาให้สอดคล้องตามเนื้อร้องและทำนองเพลง

2.4 ความคิดสร้างสรรค์

มีผู้กล่าวถึงแนวคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

อลสัน (Olson) ให้ความหมายของคำว่า ความคิดสร้างสรรค์ ไว้ว่า ความสามารถในการสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา คำถามที่มักจะใช้กันอยู่ทั่วไปว่า อะไรเป็นส่วนประกอบของความคิดสร้างสรรค์นั้น คงจะไม่ใช่มีเพียงสิ่งเดียว ความคิดสร้างสรรค์ของคนใดคนหนึ่ง อาจจะหมายถึงการค้นพบดาวพระเคราะห์ดวงใหม่ วิธีการเล่นเปียโนหรือเล่นเทนนิสได้ดี วิธีการระบายสีให้ได้รูปภาพสวยงามสดงดงาม ซึ่งไม่เคยทำได้มาก่อน หรืออาจจะให้ความหมายอย่างง่าย ๆ ว่า หมายถึงความพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ให้ใหม่ขึ้น (โรเบิร์ต ดับบลิว ออลสัน, 2539: 15)

ฮุกิลล์และคณะ (Hudill et al.) ให้ความหมายของคำว่า ความคิดสร้างสรรค์ ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์นับว่าเป็นกระบวนการปกติตามธรรมชาติที่แสวงหาสิ่งใหม่ ๆ และการนำสิ่งเหล่านั้นมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ความคิดสร้างสรรค์เปิดกว้างอย่างมากต่อศิลปวิทยาการที่หลากหลาย เป็นได้ทั้งความอดทนและความคลุ้มคลั่ง อีกทั้งยังเป็นที่ต้องการของมนุษย์ทุกยุคสมัย (Hugill, Yang, Rakzinski, & Sawle, 2013: 238)

วิทยากร เชียงกูล ให้ความหมายของคำว่า ความคิดสร้างสรรค์ ไว้ว่า ผลผลิตของงานสร้างสรรค์ จำเป็นจะต้องมีผู้ดูที่รับรู้และประเมินคุณค่าด้วยสิ่งต่าง ๆ เช่น ภาษา ประเพณี กฎหมาย เพลง ความเชื่อ และคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ ก็คล้าย ๆ กับยืนในสิ่งมีชีวิตในโลกปัจจุบัน ถ้ามันเข้มแข็งจริง มันก็จะอยู่รอดมาได้ ไม่เช่นนั้นมันก็จะสูญหายไป คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างสิ่งที่จะมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของพวกเขา ถ้าเขาเป็นนักคิดสร้างสรรค์ที่มีคนยอมรับว่ายิ่งใหญ่ สิ่งที่เขาสร้างสรรค์ก็จะคงอยู่ทนยาวนานและมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งขึ้น (วิทยากร เชียงกูล, 2551: 133-134)

ธรากร จันทนะสาโร ให้ความหมายของคำว่า ความคิดสร้างสรรค์ ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็น กระบวนการที่แสดงออกถึงลักษณะของการคิดค้นการแสวงหากระบวนการ วิธีการ แนวทางใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับศิลปวิทยาการทุกแขนง ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ควรเป็นสิ่งที่ต้องเอื้อประโยชน์หรือให้ คุณูปการต่อสังคม ชุมชน และวัฒนธรรมของมนุษย์ แต่ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่ได้มาจากการคิดสร้างสรรค์นั้นอาจ เป็นไปได้ทั้งสิ่งใหม่หรือสิ่งใกล้เคียงกับของเดิม อีกทั้งยังจำเป็นต้องอาศัยผู้อนุรักษ์เพื่อดำรงไว้ซึ่งผลงาน ของความคิดสร้างสรรค์ในอดีต เพื่อการนำมาใช้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในอนาคต(ธรากร จันทนะสาโร, 2557:21)

2.5 หลักการการถ่ายทอด

2.5.1 ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Teaching Model For Global Citizenship)

มาโนช บุญทองเล็ก ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการสอนเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Teaching Model For Global Citizenship) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้น พัฒนาทักษะปฏิบัติฐานศิลปไทย เพื่อความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนทางด้านนาฏศิลป์ ที่มุ่งเน้นพัฒนา ความรู้ทั้งในด้านกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ดีต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ในยุคปัจจุบัน ซึ่งสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเป็นพลเมืองโลกได้ ทั้งนี้ กำหนดรูปแบบการสอนจำนวน 6 ขั้นตอน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ตารางขั้นตอนทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ลำดับขั้น	ชื่อ	รายละเอียด
1	ขั้นรับรู้ (Recognize)	การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ให้กับผู้เรียน
2	ขั้นเรียนรู้ (Learn)	การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎีและทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ โดยครูเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดให้กับผู้เรียนด้วยการเลียนแบบและการฝึกจากครูผู้สอนเป็นหลัก
3	ขั้นทบทวน (Repeat)	การสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะท่ารำด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกต ประเมิน และให้คำแนะนำในการแก้ไขท่ารำอย่างถูกต้อง ตลอดจนสอดแทรกการสอนทักษะความเป็นพลเมืองโลก
4	ขั้นชำนาญ (Skillful)	การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสมตามบุคลิกภาพของตนเอง และตามบุคลิกลักษณะสำคัญเฉพาะของ การแสดงนั้น ๆ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิบัติท่ารำในรูปแบบอื่น ๆ ได้
5	ขั้นพัฒนา (Development)	การสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และพัฒนา โดยสามารถปฏิบัติท่ารำได้เหมาะสมและถูกต้องตามรูปแบบของการปฏิบัติท่ารำ โดยเริ่มจากการสังเกตตนเอง และสามารถปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการรำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
6	ขั้นขยายผล (Expand)	ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติท่ารำ ไปขยายผลสู่บุคคลอื่นในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6	ขั้นขยายผล (Expand)	ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติท่ารำ ไปขยายผลสู่บุคคลอื่นในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากตารางสามารถอธิบายลำดับขั้นการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. ขั้นรับรู้ (Recognize) ขั้นเริ่มแรกในการสอนนาฏศิลป์ ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน มีความภาคภูมิใจในสิ่งที่เรียน และสามารถอธิบายคุณค่านั้นให้กับผู้อื่นได้ ในขั้นนี้ ครูผู้สอนมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1) นำเข้าสู่ประวัติราชวาทมาตรฐาน ประโยชน์ คุณค่า

2) วิเคราะห์เนื้อหาของเพลงราชวาทมาตรฐานที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลก เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลเมืองโลก

2. ขั้นเรียนรู้ (Learn) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทักษะและทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ โดยครูเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดให้กับผู้เรียนด้วยการเลียนแบบ และการฝึกจากครูผู้สอนเป็นหลัก มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นให้ความรู้เนื้อร้องและทำนองเพลง

1.1 ครูผู้สอนวิเคราะห์เนื้อร้อง และความหมายของแต่ละบทเพลง โดยเชื่อมโยงกับ ความเป็นพลเมืองโลก

1.2 ครูอ่านเนื้อร้องให้ผู้เรียนอ่านตาม

1.3 ครูฝึกทักษะการร้องนำที่ละวรรค ผู้เรียนร้องตามจนจบเพลง

1.4 ครูฝึกทักษะการร้องนำ ให้ผู้เรียนร้องตาม อย่างถูกต้องตามทำนองและจังหวะ

1.5 ผู้เรียนร้องเพลงได้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ

ขั้นที่ 2 ขั้นให้ความรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ไทย

2.1 ครูผู้สอนสาธิตท่ารำ ตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง

2.2 นักเรียนสังเกตท่ารำ และลีลาการรำของครูผู้สอน

2.3 นักเรียนปฏิบัติท่ารำโดยการเลียนแบบ และปฏิบัติตามครูผู้สอน

2.4 นักเรียนปฏิบัติท่ารำโดยครูเป็นผู้แนะนำ และคอยจับท่ารำ

3. ขั้นทบทวน (Repeat) การสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะท่ารำด้วยตนเอง โดยมี ครูผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกต ประเมิน และให้คำแนะนำในการแก้ไขท่ารำอย่างถูกต้อง ตลอดจนสอดแทรก การสอนทักษะความเป็นพลเมืองโลก

1) นักเรียนปฏิบัติท่ารำ โดยครูเป็นผู้แนะนำ

2) ครูควบคุม สังเกต ประเมินและปรับแก้ไขท่ารำให้กับผู้เรียน

3) ครูสอดแทรกจริยธรรมการอยู่ร่วมกันกับความเป็นพลเมืองโลก

4. ขั้นชำนาญ (Skillful) การส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทำร่ำได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสมตามบุคลิกภาพของตนเองและตามลักษณะสำคัญเฉพาะของการแสดงในแต่ละชุดนั้น ๆ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิบัติ ทำร่ำในรูปแบบอื่น ๆ ได้

- 1) นักเรียนฝึกปฏิบัติทำร่ำบ่อย ๆ
- 2) นักเรียนมีลีลาทำร่ำและสามารถปฏิบัติทำร่ำได้อย่างเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน

5. ขั้นพัฒนา (Development) การสนับสนุน ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และพัฒนา โดยสามารถปฏิบัติทำร่ำได้เหมาะสมและถูกต้อง ตามรูปแบบของการปฏิบัติทำร่ำ โดยเริ่มจากการสังเกตตนเอง และสามารถปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการร่ำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- 1) นักเรียนสามารถปฏิบัติทำร่ำได้อย่างสร้างสรรค์
- 2) นักเรียนสามารถแก้ไข และพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำร่ำได้ด้วยตนเองอย่างชำนาญ

6. ขั้นขยายผล (Expand) ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติทำร่ำ ไปขยายผลสู่บุคคลอื่นในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- 1) ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติทำร่ำให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนได้อย่างถูกต้อง
- 2) ผู้เรียนสามารถอธิบายถึงรูปแบบการแสดงและการใช้ประโยชน์จากความรู้ที่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

1. ผู้เรียนเกิดความรู้และเข้าใจในการเป็นพลเมืองโลกที่ดี ผ่านการเรียนรู้ในวิชานาฏศิลป์ไทย
2. กระตุ้นให้ผู้เรียนได้รู้จักฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล คิดวิเคราะห์ อย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนสามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม เทคโนโลยี และสื่อต่าง ๆ ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชา
4. ผู้เรียนได้แนวทางในการปฏิบัติทักษะด้านนาฏศิลป์เพื่อให้เกิดความชำนาญ
5. ผู้เรียนสามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้ทักษะด้านนาฏศิลป์ไทย โดยการวิเคราะห์และพัฒนาในรูปแบบการแสดงต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและถูกต้อง
6. ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้นำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติทำร่ำ ไปขยายผลสู่บุคคลอื่นในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญในวัฒนธรรมประเทศชาติของตน
8. ผู้เรียนเห็นคุณค่า และเคารพในความเป็นพหุวัฒนธรรม
9. ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองโลก ในการอนุรักษ์ พัฒนาและสร้างสรรค์ บนพื้นฐานพหุวัฒนธรรม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง “นวัตนาฏราชมงคล” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1.1 เพื่อศึกษาแนวคิด และองค์ความรู้การแสดง รำฉุยฉายราชมงคล

3.1.2 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” เพื่อประยุกต์ใช้ในการแสดง

3.1.3 เพื่อถ่ายทอดและนำเสนอการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล”

3.2 ขอบเขตการศึกษา

การวิจัย “นวัตนาฏราชมงคล” มีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

3.2.1 ขอบเขตเนื้อหา

3.2.1.1) ศึกษาแนวคิด และองค์ความรู้รำฉุยฉายราชมงคล

3.2.1.2) ศึกษาจากเอกสาร ตำรา และวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 ขอบเขตประชากร

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดการแสดงชุด รำฉุยฉายราชมงคล เพื่อพัฒนารูปแบบการแสดงโดยการสัมภาษณ์คณะผู้วิจัยรำฉุยฉายราชมงคล และผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ดังหัวข้อต่อไปนี้

3.2.2.1) แนวคิดการแสดงและองค์ความรู้รำฉุยฉายราชมงคล :

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิสิษฐ์ บัวงาม อาจารย์สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

2) นายสิปปนนท์ บุญกว้าง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลลำนารายณ์ ต.ลำนารายณ์ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี

3) นายผาภูมิ มาลัยนาค ประกอบธุรกิจส่วนตัว

4) นายจิรพันธ์ บ่อทอง ประกอบธุรกิจส่วนตัว

5) นายภราดา ศาสตร์พานิช วิทยากรพิเศษด้านนาฏศิลป์ไทย

3.2.2.2) รูปแบบการแสดงฉาย :

- 1) นายชวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละครและดนตรีทรงคุณวุฒิ
กรมศิลปากร

3.2.2.3) ลักษณะของเพลงที่ใช้ในการแสดงฉาย :

- 1) อาจารย์บุญสืบ เรืองนนท์ อาจารย์สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- 2) อาจารย์สมภาพ ภูณแจทอง ประธานหลักสูตรอาจารย์สาขาวิชาดนตรีคีต
ศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

3.2.2.4) กระบวนการบทประพันธ์บทเพลง :

- 1) นายสวธา เสนามนตรี นักวิชาการศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

3.2.3 ขอบเขตพื้นที่

คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามแหล่งข้อมูลดังนี้

- 3.2.3.1) อาคารภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

- 3.2.3.2) สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

- 3.2.3.3) สำนักงานสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาคารสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ 114 ซ.สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110

- 3.2.3.4) สำนักงานวิทยทรัพยากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 อาคารมหาธีรราช
านุสรณ์ ถ.พญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

- 3.2.3.5) หอสมุดแห่งชาติ ถนนสามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร 1030

3.2.4 ขอบเขตระยะเวลา

คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบระยะเวลาศึกษาเนื้อหา วรรณกรรม วิธีการศึกษา
เครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ผลการศึกษาวิจัย สรุปผลการวิจัย นำเสนอผลงานในรูปแบบการ
แสดงและเอกสารทางวิชาการ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 ตารางขอบเขตระยะเวลา

วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา (เดือน / ปี)							
	พ.ศ. 2566							
	มี.ค.	เม.ษ.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.
วางแผนการศึกษา วิจัย ศึกษาเนื้อหางานวิจัย และข้อมูลต่างๆ	←→							
นำเสนอหัวข้อศิลป นิพนธ์			←→					
ศึกษาเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ กำหนด วิธีการดำเนินการ				←→	→			
นำเสนอโครงร่างศิลป นิพนธ์ 3 บท						←→		
ศึกษาแนวคิด องค์ประกอบการแสดง แล้วพัฒนาต่อยอดและ นำกระบวนการทำรำมา ถ่ายทอด						←→	→	
นำเสนอ ศิลปะนิพนธ์ 5 บท								←→
นำเสนอผลงานใน รูปแบบการแสดง และ เอกสารเชิงวิชาการ								←→

ที่มา : เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ (2566)

3.3 ประโยชน์และคุณค่าที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

3.3.1 ได้ทราบแนวคิด และองค์ความรู้การแสดง รำฉุยฉายราชมงคล

3.3.2 ได้การแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์รูปแบบองค์ประกอบการแสดง และประยุกต์ใช้

3.3.3 ได้ถ่ายทอดและเผยแพร่การแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” ที่สื่อถึงอัตลักษณ์ความเป็นราชมงคลทั้ง 9 แห่ง ผ่านรูปแบบการแสดง

3.4 วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษา “นวัตนาฏราชมงคล” โดยกำหนดการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.4.1 วางแผนการศึกษาวิจัย ศึกษาเนื้อหางานวิจัย และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เพื่อหาหัวข้อในการทำวิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้ขอสรุปการศึกษาวิจัยในเรื่อง “นวัตนาฏราชมงคล”

3.4.2 นำเสนอหัวข้อวิจัยเรื่อง “นวัตนาฏราชมงคล” ต่อคณะกรรมการหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อพิจารณาอนุมัติการทำศิลปนิพนธ์ต่อไป

3.4.3 ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาใช้ในการศึกษาวิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง “นวัตนาฏราชมงคล” ต่อไป โดยคณะผู้วิจัยกำหนดผู้เชี่ยวชาญไว้ดังนี้

3.4.3.1) นายชวลิต สุนทรานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิ กรมศิลปากร ศึกษารูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงฉุยฉาย

3.4.4 ศึกษาแนวคิดการประพันธ์บทเพลงรำฉุยฉายราชมงคล เพื่อนำมาพัฒนาและประพันธ์บทเพลง จากผู้เชี่ยวชาญดังนี้

3.4.4.1) ศึกษาแนวคิดการประพันธ์บทเพลงรำฉุยฉายราชมงคล

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิสิษฐ์ บัวงาม หัวหน้าภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

2) นายภราดา ศาสตรพานิช วิทยากรพิเศษด้านนาฏศิลป์

3) นายสีปพนนท์ บุญกว้าง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลลำนารายณ์ ต.ลำนารายณ์ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี

3.4.4.2) พัฒนาบทเพลงและบทประพันธ์ให้มีเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน

ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย

1) อาจารย์บุญสืบ เรืองนนท์ อาจารย์สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

2) อาจารย์สมพร ภูมแจทอง ประธานหลักสูตรอาจารย์สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย

1) นายสวธา เสนามนตรี นักวิชาการศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

3.4.5 นำเสนอโครงร่างศิลปนิพนธ์ 3 บท เรื่อง “นวัตนาฏราชมงคล” ต่อคณะกรรมการหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อพิจารณาและตรวจสอบวิธีดำเนินการวิจัย เรื่อง “นวัตนาฏราชมงคล”

3.4.6 พัฒนาและออกแบบกระบวนการบวรทำรำจากผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย ดังนี้

- 1) นางรจนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง
 - 2) นายขวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละครและดนตรีทรงคุณวุฒิ กรมศิลปากร
- จากนั้นถ่ายทอดให้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชา นาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

3.4.7 นำเสนอผลงานในรูปแบบการแสดง และเผยแพร่เอกสารเชิงวิชาการ

3.5 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.5.1 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

วิธีการสร้าง

- 1) แนะนำตัว ผู้วิจัยแจ้งผู้ให้สัมภาษณ์ทราบล่วงหน้าถึงเรื่องที่ต้องการสัมภาษณ์ สถานที่ วันเวลา
- 2) การใช้หัวข้อแนวการสัมภาษณ์ เริ่มจากระเบียบวัตถุประสงค์ทั่วไปของการรวบรวมข้อมูล จากนั้นจำแนกวัตถุประสงค์ย่อย เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การสร้างประเด็นหัวข้อสัมภาษณ์ โดยให้มีคำถามที่ครอบคลุม

คณะผู้วิจัยได้นำเครื่องมือการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง มาเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาแนวคิด และองค์ความรู้การแสดง รำฉุยฉายราชมณฑล

ตารางที่ 3.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวคิด และองค์ความรู้การแสดง รำฉุยฉายราชมณฑล

ลำดับ	ผู้ให้สัมภาษณ์	เรื่องที่สัมภาษณ์	ผู้สัมภาษณ์	วันที่	สถานที่
1	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิสิษฐ์ บัวงาม หัวหน้าภาควิชา นาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรม ศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี	องค์ประกอบการแสดง 1.แนวคิดในการ สร้างสรรค์การแสดงรำ ฉุยฉายราชมณฑล 2.เอกลักษณ์ของการ แสดงรำฉุยฉายราชมณฑล 3.แนวคิดการสร้างสรรค์ บทเพลงรำฉุยฉายราช มณฑล รูปแบบการแสดง 1.จำนวนผู้แสดง 2.วิธีการคัดเลือกนักแสดง ของรำฉุยฉายราชมณฑล 3.รูปแบบการแต่งกาย 4.แนวคิดการสร้างสรรค์ ท่ารำ	เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ	15 กันยายน 2566	อาคารภาควิชา นาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรม ศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี
2	นายสิปปนนท์ บุญกว้าง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลลำ นารายณ์	องค์ประกอบการแสดง แนวคิดในการสร้างสรรค์ การแสดงรำฉุยฉายราช มณฑล	เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ	5 กรกฎาคม 2566	ออนไลน์
3	นายผาภูมิ มาลัยนาค ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	องค์ประกอบเครื่องแต่ง กาย แนวคิดการสร้างสรรค์ เครื่องแต่งกายของการ แสดงรำฉุยฉายราชมณฑล	เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ	3 กรกฎาคม 2566	ออนไลน์
4	นายจิรพันธ์ บ่อทอง ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	องค์ประกอบการแสดง 1.แนวคิดในการ สร้างสรรค์การแสดงรำ ฉุยฉายราชมณฑล 2. แนวคิดในการ สร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย 3.แนวคิดการสร้างสรรค์ บทเพลงรำฉุยฉายราช มณฑล	เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ	7 กรกฎาคม 2566	ออนไลน์

ลำดับ	ผู้ให้สัมภาษณ์	สัมภาษณ์เรื่อง	ผู้สัมภาษณ์	วันที่	สถานที่
4 (ต่อ)		รูปแบบการแสดง 1.จำนวนผู้แสดง 2.วิธีการคัดเลือก นักแสดงของรำ อยุธยาราชมณฑล			
5	นายภราดา ศาสตราจารย์ วิทยากรพิเศษด้าน นาฏศิลป์	องค์ประกอบการแสดง 1.แนวคิดในการ สร้างสรรค์การ แสดงรำอยุธยาราช มณฑล 2.เอกลักษณ์ของ การแสดงรำอยุธยา ราชมณฑล 3.แนวคิดการ สร้างสรรค์บทเพลง รำอยุธยาราชมณฑล รูปแบบการแสดง 1.จำนวนผู้แสดง 2.วิธีการคัดเลือก นักแสดงของรำ อยุธยาราชมณฑล 3.รูปแบบการแต่ง กาย 4.แนวคิดการ สร้างสรรค์ทำรำ	เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ	8 กรกฎาคม 2566	ออนไลน์

ที่มา : เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ (2566)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” เพื่อ
ประยุกต์ใช้ในการแสดง

ตารางที่ 3.3 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเกี่ยวกับวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบการแสดง
ชุด “นวัตนาฏราชมงคล” เพื่อประยุกต์ใช้ในการแสดง

ลำดับ	ผู้ให้สัมภาษณ์	สัมภาษณ์เรื่อง	ผู้สัมภาษณ์	วันที่	สถานที่
1	นายขวลิท สุนทรานนท์ นักวิชาการละครและ ดนตรีทรงคุณวุฒิ กรม ศิลปากร	รูปแบบการแสดง 1.คุณสมบัติผู้แสดง ฉาย 2.การออกแบบ เครื่องแต่งกาย 3.กระบวนการ ออกแบบท่ารำ	เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ	29 มิถุนายน 2566	อาคารภาควิชานาฏ- ดุริยางคศิลป์ คณะ ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี
2	นายสวธา เสนามนตรี นักวิชาการศึกษา คณะ ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี	การประพันธ์บท ฉาย	เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ	5 กรกฎาคม 2566	อาคารภาควิชานาฏ- ดุริยางคศิลป์ คณะ ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี
3	อาจารย์บุญสืบ เรือง นนท์ อาจารย์สาขาวิชา ดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี	องค์ประกอบบท เพลง 1.ลักษณะการ บรรเลงเพลง ฉาย 2.ลักษณะบท ประพันธ์ที่เหมาะสม กับการบรรเลง เพลงฉาย	เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ	30 มิถุนายน 2566	อาคารภาควิชานาฏ- ดุริยางคศิลป์ คณะ ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี
4	อาจารย์สมภาพร กุญแจ ทอง ประธานหลักสูตร อาจารย์สาขาวิชาดนตรี คีตศิลป์ไทยศึกษา คณะ ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี	องค์ประกอบบท เพลง 1.ลักษณะบท ประพันธ์ที่เหมาะสม กับการขับร้องเพลง ฉาย	เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ	30 มิถุนายน 2566	อาคารภาควิชานาฏ- ดุริยางคศิลป์ คณะ ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี

ที่มา : เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ (2566)

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.6.1 การค้นคว้า คณะผู้วิจัยได้ค้นคว้าหาข้อมูลจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.6.1.1) ประวัติความเป็นมา อัตลักษณ์ สีและดอกไม้หรือต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัย ทั้ง 9 แห่งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากหนังสือ และข้อมูลออนไลน์หน้าเว็บแต่ละมหาวิทยาลัย

3.6.1.2) ประเภท รูปแบบ และองค์ประกอบของการรำดูฉาย จากหนังสือ รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์

3.6.1.3) การแสดงดูฉายของสถาบันต่างๆ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.6.2 การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยจะได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงตามที่ต้องการนั้นจึงต้องใช้เวลาพอสมควร ลักษณะการสัมภาษณ์มี 3 ประเภท คือ 1) สันทนาแบบกึ่งทางการ ทำให้เกิดการถามตอบอย่างเป็นธรรมชาติ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่รู้สีกว่ากำลังถูกสัมภาษณ์ 2) มีคำถามเป็นเครื่องการนำคำตอบ โดยเค้าโครงประเด็นของสิ่งที่จะถาม 3) คำถามปลายเปิด ตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า ดังนี้

3.6.2.1) นายชวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละครและดนตรีทรงคุณวุฒิ กรมศิลปากร ศึกษารูปแบบ และองค์ประกอบของการแสดงดูฉาย

3.6.2.2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิสิษฐ์ บัวงาม หัวหน้าภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ศึกษาแนวคิดการสร้างสรรค์ บทร้อง กระบวนท่ารำ และเครื่องแต่งกายรำดูฉายราชมงคล

3.6.2.3) นายสิปปนนท์ บุญกว้าง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลลำานายณ์ ศึกษาแนวคิดการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย และกระบวนท่ารำดูฉายราชมงคล

3.6.2.4) นายภราดา ศาสตร์พานิช วิทยากรพิเศษด้านนาฏศิลป์ ศึกษาแนวคิดการสร้างสรรค์ บทร้อง กระบวนท่ารำ และเครื่องแต่งกายรำดูฉายราชมงคล

3.6.2.5) นายพาวุฒิ มาลัยนาค ธุรกิจส่วนตัว ศึกษาแนวคิดการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายรำดูฉายราชมงคล

3.6.2.6) นายจิรพันธ์ บ่อทอง ประกอบธุรกิจส่วนตัว ศึกษาแนวคิดการสร้างสรรค์ บทร้อง กระบวนท่ารำ และเครื่องแต่งกายรำดูฉายราชมงคล

3.6.2.7) นายสวธา เสนามนตรี นักวิชาการศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ศึกษาการประพันธ์บทดูฉาย

3.6.2.8) อาจารย์บุญสืบ เรืองนนท์ อาจารย์สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ศึกษาลักษณะการบรรเลง เพลงฉุยฉาย

3.6.2.10) อาจารย์สมาพร กุญแจทอง ประธานหลักสูตรอาจารย์สาขาวิชา ดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ศึกษาลักษณะบทประพันธ์ที่เหมาะสมกับการขับร้องเพลงฉุยฉาย

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการสร้างสรรค์ บทร้อง กระบวนท่ารำ และเครื่องแต่งกาย ราชฉุยฉายราชมงคล จากเอกสารงานวิจัย และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ศึกษารูปแบบและ ลักษณะการแสดงราชฉุยฉาย จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้าง นำแต่ละหัวข้อมาวิเคราะห์แต่ละข้อมูล และทำการพัฒนาต่อยอด บทประพันธ์เพลงและกระบวนท่ารำจากการแสดงราชฉุยฉายราชมงคลให้มีความเป็นปัจจุบันจนได้เป็น การแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” จากนั้นนำเสนอในเชิงความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง นวัตกรรมราชมงคล คณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล จากหนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ ได้ผลการวิจัย ดังวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

4.1 เพื่อศึกษาแนวคิด และองค์ความรู้การแสดง รำฉุยฉายราชมงคล

จากการศึกษาแนวคิด และองค์ความรู้การแสดง รำฉุยฉายราชมงคล คณะผู้วิจัยพบว่า รำฉุยฉายราชมงคล เป็นผลงานสร้างสรรค์ขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2545 ทางนักศึกษาระดับปริญญา ศึกษาศาสตรบัณฑิต ภาควิชานาฏศิลป์และดุริยางค์ศึกษา คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ได้มีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบการแสดงชุด รำฉุยฉายราชมงคล ทางคณะผู้วิจัยรำฉุยฉายราชมงคล ได้นำชื่อของสถาบันซึ่งมีนามว่า “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” นามนี้เป็นนามพระราชทานโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมโดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานนามให้แก่สถาบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นการทำให้เห็นถึงความสำคัญต่อสถาบันการศึกษาที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาเทคโนโลยีวิทยาการต่าง ๆ อันจำเป็นในการดำรงชีพของสมาชิกในสังคม เพื่อใช้ในการประกอบวิชาชีพได้อย่างมั่นคงให้แก่นักศึกษา ในการแสดงรำฉุยฉายราชมงคลทางคณะผู้วิจัยรำฉุยฉายราชมงคลได้ศึกษา และจัดทำการแสดงออกมาในรูปแบบของการ “รำคู่” ระหว่างตัวพระและตัวนาง จัดอยู่ในลักษณะของการรำ “ฉุยฉาย” การแสดงรำฉุยฉายราชมงคลจัดอยู่ในรูปแบบการรำฉุยฉายแบบเต็ม ต่อมาทางคณะผู้วิจัยรำฉุยฉายราชมงคล ได้ทำการสร้างสรรค์บทประพันธ์ที่ใช้ในการแสดงขึ้นใหม่ และได้มีการคิดประดิษฐ์ท่ารำขึ้นใหม่ให้มีท่ารำที่สวยงามสอดคล้องกับคำร้องและบทประพันธ์ที่ใช้ในการแสดง โดยเป็นการยึดหลักตามจารีตประเพณีของความเป็นนาฏศิลป์ไทยแบบดั้งเดิมไว้

เครื่องแต่งกายของการแสดง รำฉุยฉายราชมงคล โดยลักษณะของการแต่งกายได้รับรูปแบบมาจากการแต่งกายยืนเครื่อง โขน-ละคร ตามหลักของการแสดงรำฉุยฉาย มิได้แต่งกายตามรูปแบบที่เรียกว่าการแต่งกายยืนเครื่อง แต่เพียงอย่างเดียว ยังมีการแต่งกายตามสภาพ การแต่งกายในลักษณะนี้จะเป็นการแต่งกายตามสถานภาพหรือตามฐานะของตัวละคร การแสดงรำฉุยฉายราชมงคลเป็นการรำฉุยฉายที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับไว้รำเป็นชุดอวยพรในงานเฉพาะกิจ จึงทำให้คณะผู้วิจัยรำฉุยฉายราชมงคล ได้แนวคิด

มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย จึงเกิดเป็นเครื่องแต่งกายที่สร้างสรรค์ขึ้นตามจินตนาการ ให้มีความนุ่มนวล อ่อนหวาน เหมาะสมกับการแสดง โดยลักษณะของเครื่องแต่งกายสื่อให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีการนำสีน้ำเงินมาใช้เป็นสีหลักในการออกแบบเครื่องแต่งกาย และได้นำสีเหลืองทองมาใส่เป็นขลิบบนเครื่องแต่งกาย รอบหัวประดับด้วยเข็มราชมงคล มีลักษณะรูปทรงเป็นปลายแหลมเปรียบเสมือนปัญญาที่เฉียบคม ลักษณะของกรรเจียกเป็นลักษณะที่กางออกมาทางด้านข้าง เพื่อให้มีความแปลกใหม่และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยเครื่องประดับศีรษะของตัวนางและตัวพระจะมีรูปแบบที่เหมือนกันทุกประการ ในส่วนของเครื่องแต่งกายอื่น ๆ จะมีการปักด้วยไหมที่เป็นรูปดอกบัว เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดง รำฉุยฉายราชมงคล เป็นการใช่วงปี่พาทย์เครื่องห้า ประกอบด้วย ระนาดเอก ฆ้องวงใหญ่ ปี่ใน ตะโพน กลองทัด และฉิ่ง ใช้เพลงหน้าพาทย์ 3 เพลง คือ เพลงร้ว เพลงเร็ว และเพลงลา เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงมี 2 ทำนองเพลง คือ ทำนองเพลงฉุยฉาย และทำนองแม่ศรี และในด้านกระบวนการแสดงรำฉุยฉายราชมงคล โดยลักษณะท่ารำส่วนใหญ่เป็นการนำเอาแม่ท่าพื้นฐานแม่บท ทั้งแม่บทเล็กและแม่บทใหญ่ รวมไปถึงการนำเอาท่ารำจากเพลงช้าและเพลงเร็ว นำมาปรับใช้ให้เข้ากับบทประพันธ์และทำนองเพลง และมีการนำท่าทางเลียนแบบธรรมชาติมาศึกษาให้สอดคล้องตามเนื้อร้องและทำนองเพลง

4.2 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” เพื่อประยุกต์ใช้ในการแสดง

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดมาสร้างสรรค์รูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงให้มีความเป็นปัจจุบัน เนื่องจากเดิมเป็นสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งในปีพุทธศักราช 2518 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสถาบันฯ และได้เปลี่ยนชื่อจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เป็น “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล” จึงได้เกิดเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลขึ้น 9 แห่ง ในปัจจุบัน โดยนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง ผ่านรูปแบบการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 บทประพันธ์ของการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล”

บทประพันธ์การแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” คณะผู้วิจัยกำหนดใช้ตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ เป็นสื่อสัญลักษณ์แสดงถึงเอกลักษณ์และความหมายของชื่อมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่หมายถึง “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีอันเป็นมงคลแห่งพระราชา” ไว้ในบทร้องฉุยฉาย และศึกษาอัตลักษณ์ผ่านปรัชญาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง มาใช้ในการประพันธ์บทร้องแม่ศรี โดยมีผู้ประพันธ์บท คือ นายสวธา เสนามนตรี ผู้ตรวจสอบคำประพันธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณ สาทรสัมฤทธิ์ และผู้ตรวจสอบบทประพันธ์ คือ นายชวลิต สุนทรานนท์ โดยบทประพันธ์มีดังนี้

- ปี่พาทย์ทำเพลง เหมราช -

- ร้องเพลงฉุยฉาย (พวง) -

ฉุยฉายเอย	ราชมงคลมิ่งมงคลแห่งราชา
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกา	ทรงพระกรุณาพระราชทานพร
พระมหาพิชัยมงกุฎ	เลขเก้าพิสุทธิ์พระราชลัญจกร
แปดกลีบสัตตบุษย์ดุษฎีธรรมสอน	ประจายามเจติบวรขจรจรัสทิวา

- ปี่พาทย์รับ -

- ร้องเพลงแม่ศรี -

นวราชเอยนวราชมงคล	ก่อเกิดสกลเลิศล้ำวิทยา
บัณฑิตนักปฏิบัติเด่นนวัตพัฒนา	สื่อสารนำพาก้าวหน้าเทคโนโลยี
สร้างคนเอยสร้างคนสูงงาน	ทุกศาสตร์เชี่ยวชาญหลักการทฤษฎี
คุณธรรมยืนยงดำรงคงวิถี	เกียรติยศศักดิ์ศรีนวัตนาฏราชมงคล

- ปี่พาทย์ทำเพลง ใ้ค้ลิ่ง -

จากคำประพันธ์ข้างต้น คณะผู้วิจัยมีแนวคิดในการประพันธ์บท โดยประพันธ์เป็นกลอนสุภาพจำนวน 4 บท โดยมีโครงสร้างของกลอนที่สื่อถึงเอกลักษณ์และความหมายของชื่อมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่หมายถึง “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีอันเป็นมงคลแห่งพระราชา” ผ่านสื่อสัญลักษณ์ที่กำหนด

ใช้เป็นตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ ไว้ในบทร้องฉุยฉายจำนวน 2 บท และสื่อถึงอัตลักษณ์ตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง มารับไว้ในบทร้องแม่ศรี จำนวน 2 บท บทขับร้องเพลงฉุยฉาย ผู้ประพันธ์ได้จัดทำเป็นกลอนสุภาพ 2 บท ต่างจากบทขับร้องฉุยฉายเดิม ซึ่งมีลักษณะสัมผัสบังคับในหนึ่งบท จะมี 3 บาท หรือ 3 คำกลอน เพราะต้องการที่จะให้การแสดงมีความรวดเร็วขึ้นสำหรับบทแม่ศรี ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ร้องเพลงแม่ศรีแบบระบำแม่ศรี เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับทำนองเพลงรับในช่วงต่อไป

4.2.2 เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล”

การแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” ได้กำหนดการบรรเลงทำนองเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงไว้ 4 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 ได้นำเอาทำนองเพลงเหมราชมารบรรจุในช่วงเพลงออกของการแสดง ซึ่งเพลงเหมราชเป็นเพลงที่จัดอยู่ในประเภท 2 ไม้มี่อยู่ในเรื่องสืบล มีการดำเนินทำนองเพลงแบบเรียบ ๆ ทั่วไป ทางคณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความนุ่มนวล อ่อนหวาน ของทำนองเพลงที่เหมาะสมกับผู้แสดงที่เป็นผู้หญิงล้วน ช่วงที่ 2 ทำนองเพลงฉุยฉาย เป็นการขับร้องเพลงฉุยฉายในรูปแบบฉุยฉายพวง เป็นการรำเพลงฉุยฉายที่ต่อเนื่องกันไปโดยไม่มีการเป่าปี่เลียนเสียงคำร้อง เมื่อจบการขับร้องเพลงฉุยฉายจะมีการบรรเลงเพลงปี่พาทย์รับ ช่วงที่ 3 ทำนองเพลงแม่ศรี เป็นเพลงแม่ศรีอัตรา 2 ชั้น เป็นการดำเนินทำนองเพลงเช่นเดียวกับจังหวะแม่ศรีในฉุยฉาย ในการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล กำหนดให้การขับร้องเพลงแม่ศรีในทำนองเพลงพื้นเมือง และมีการกำหนดการขับร้องให้มีการร้องซ้ำหรือร้องทวนบทเพื่อเน้นความหมายของบทประพันธ์และในช่วงที่ 4 การบรรเลงเพลงเข้าใช้ทำนองเพลงปี่คลั่ง ซึ่งเป็นทำนองเพลงอัตรา 2 ชั้น ซึ่งมีลักษณะทำนองเพลงเช่นเดียวกับเพลงเร็ว

4.2.3 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล”

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทย การแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล ได้นำเพลงเหมราช และเพลงปี่คลั่งมาใช้ในช่วงเพลงเข้าเพลงออกของการแสดง ซึ่งทั้งสองเพลงใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้าในการบรรเลง สามารถใช้ได้ทั้งการบรรเลงวงปี่พาทย์ไม้นวม และการบรรเลงวงปี่พาทย์ไม้แข็ง ใช้ในโอกาสงานมงคลทั่ว ๆ ไป เครื่องดนตรีวงปี่พาทย์เครื่องห้า ประกอบด้วย ฆ้องวงใหญ่ ปี่ใน ตะโพน กลองทัด และมีฉิ่งเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะโดยมีรายละเอียดเครื่องดนตรี ดังนี้

ภาพที่ 4.1 วงปี่พาทย์เครื่องห้า

ที่มา : กัญญา ตู๊พิจิตร และคณะ (2563)

ประกอบด้วยเครื่องดนตรี คือ

หมายเลข 1 ระนาดเอก

หมายเลข 4 กลองทัด

หมายเลข 2 ซ้องวงใหญ่

หมายเลข 5 ปี่ใน

หมายเลข 3 ตะโพน

หมายเลข 6 ฉิ่ง

4.2.3 เครื่องแต่งกายของการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล”

คณะผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบเครื่องแต่งกายการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล โดยนำฉลองพระองค์ชุดไทยพระราชานิยม ซึ่งเป็นฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม เผยแพร่ชุดไทยทั้ง 8 แบบ ให้สตรีไทยทั่วไปนำไปแต่งกายได้และใช้เป็นแบบมาตรฐาน ซึ่งมีการประยุกต์เป็นชุดไทยอีกหลายแบบ ปราภฏเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย และถือเป็นชุดประจำชาติไทยสืบมาจนถึงปัจจุบัน คณะผู้วิจัยได้นำฉลองพระองค์ชุดไทยพระราชานิยมมาเป็นต้นแบบและประยุกต์ให้เหมาะสมกับชุดการแสดง โดยประยุกต์ในส่วนของเสื้อเป็นสวมเสื้อแบบไม่มีแขน ห่มสะพักและนุ่งผ้าซิ่นตัดแบบหน้านางดั้งเดิม ในส่วนของสีชุดได้มีการนำสีชมพูมาเป็นสีหลัก เพื่อแสดงให้เห็นถึงความนุ่มนวล อ่อนหวาน และแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้หญิง โดยรายละเอียดของชุดมีการปกคลุมลายเพิ่มความสวยงามให้กับชุดมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้นำสีประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง มาเป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบสไบ โดยนำสีของแต่ละราชมงคลมาใส่ไว้ในช่องกระຈกของชายสไบ และมีการประดับดอกไม้ที่เปรียบเสมือนสัญลักษณ์

ของแต่ละราชวงศ์ไวยวนศิริระ เพื่อต้องการสื่อถึง 9 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยแสดงดังรูปภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4.2 เครื่องแต่งกายการแสดงชุด นวัตกรรมราชมงคล
ที่มา : เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ (2566)

เครื่องแต่งกายการแสดงชุด นวัตกรรมราชมงคล

หมายเลข 1 ดอกไม้ประดับศีรษะ	หมายเลข 2 สไบ
หมายเลข 3 เสื้อตัวใน	หมายเลข 4 ต่างหู
หมายเลข 5 สังกวาล	หมายเลข 6 รัตตันแขน
หมายเลข 7 เข็มขัดพร้อมปั้นเหน่ง	หมายเลข 8 กำไลข้อมือ
หมายเลข 9 ลูกไม้ปลายมือ	หมายเลข 10 ผ้านุ่ง

เครื่องแต่งกายการแสดงชุด นวัตกรรมราชมงคล		
หมายเลข	ชื่อเครื่องแต่งกาย	ภาพเครื่องแต่งกาย
1,2	ดอกไม้ประดับศีรษะ,สไบ	ดอกไม้,สไบประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
		ดอกไม้,สไบประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
		ดอกไม้,สไบประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
		ดอกไม้,สไบประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
		ดอกไม้,สไบประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

เครื่องแต่งกายการแสดงชุด นวัตกรรมราชมงคล (ต่อ)		
หมายเลข	ชื่อเครื่องแต่งกาย	ภาพเครื่องแต่งกาย
		ดอกไม้, สีสประจํามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
		
		ดอกไม้, สีสประจํามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
		
		ดอกไม้, สีสประจํามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
		
		ดอกไม้, สีสประจํามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
		
3	เสื้อตัวใน	

เครื่องแต่งกายการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล (ต่อ)		
หมายเลข	ชื่อเครื่องแต่งกาย	ภาพเครื่องแต่งกาย
4	ต่างหู	
5	สังวาล	
6	รัดต้นแขน	
7	เข็มขัดพร้อมปิ่นหนึ่ง	
8	กำไลข้อมือ	

เครื่องแต่งกายการแสดงชุด นวัตกรรมาชมงคล (ต่อ)		
หมายเลข	ชื่อเครื่องแต่งกาย	ภาพเครื่องแต่งกาย
9	ลูกไม้ปลายมือ	
10	ผ้าถุง	

ตารางที่ 4.1 ตารางเครื่องแต่งกายการแสดงชุด นวัตกรรมาชมงคล

ที่มา : เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ (2566)

4.2.4 กระบวนท่ารำของการแสดงชุด “นวัตกรรมาชมงคล”

4.2.4.1) กระบวนท่ารำ รูปแบบการแสดง และการแปรแถวการแสดงชุด นวัตกรรมาชมงคล คณะผู้วิจัยได้นำท่ารำมาจากแม่ท่าพื้นฐาน ทั้งแม่ท่าใหญ่ และเพลงช้า เพลงเร็ว ในการนำมาเป็นแนวทางการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำ และได้รับแนวคิดการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำจาก นางรีนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง สังกัดกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม และ นายชลิต สุนทรานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัดกรมศิลปากร คณะผู้วิจัยจึงนำเอากระบวนท่ารำทั้งหมดมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบทประพันธ์และทำนองเพลง โดยกระบวนท่ารำเป็นการตีบตีความหมายตามคำร้อง ซึ่งสามารถแบ่งโครงสร้างของการแสดงชุด นวัตกรรมาชมงคลได้เป็น 4 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 กระบวนท่ารำประกอบเพลงเหมราช คณะผู้วิจัยได้กำหนดการปฏิบัติกระบวนท่ารำ โดยนำกระบวนท่ารำในเพลงแม่ท่าใหญ่ และเพลงช้า เพลงเร็วในการรำประกอบทำนองเพลง

ช่วงที่ 2 กระบวนท่ารำประกอบเพลงร้องฉุยฉวย คณะผู้วิจัยได้กำหนดการปฏิบัติกระบวนท่ารำตามบทร้องโดยการใช้ภาษาท่า แม่ท่าพื้นฐาน ที่ปรากฏในแม่ท่าใหญ่ เพลงช้า เพลงเร็ว และกำหนดการใช้กระบวนท่าแปรแถว เพื่อสื่อความหมายถึงตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง

ช่วงที่ 3 กระบวนท่ารำประกอบเพลงร้องแม่ศรี คณะผู้วิจัยได้กำหนดการปฏิบัติกระบวนท่ารำตามบทร้องโดยใช้ภาษาท่า แม่ท่าพื้นฐาน ที่ปรากฏในแม่บทใหญ่ เพลงช้า เพลงเร็ว และกำหนดการใช้กระบวนท่าการแปรแถว เพื่อสื่อความหมายถึงอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง ที่รวมเป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ช่วงที่ 4 กระบวนท่ารำประกอบเพลงใบ้คลัง คณะผู้วิจัยได้กำหนดการปฏิบัติกระบวนท่ารำ โดยนำกระบวนท่ารำในเพลงแม่บทใหญ่ และเพลงช้า เพลงเร็วในการรำประกอบทำนองเพลง ดังตารางกระบวนท่ารำและรูปแบบการแปรแถวการแสดงชุด นวัตกรรมราชมงคล ต่อไปนี้

หมายถึง ด้านหน้าเวที

หมายถึง เวที

1

หมายถึง นักแสดงคนที่ 1

2

หมายถึง นักแสดงคนที่ 2

3

หมายถึง นักแสดงคนที่ 3

4

หมายถึง นักแสดงคนที่ 4

5

หมายถึง นักแสดงคนที่ 5

6

หมายถึง นักแสดงคนที่ 6

7

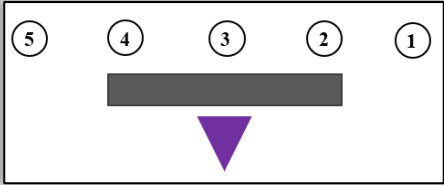
หมายถึง นักแสดงคนที่ 7

8

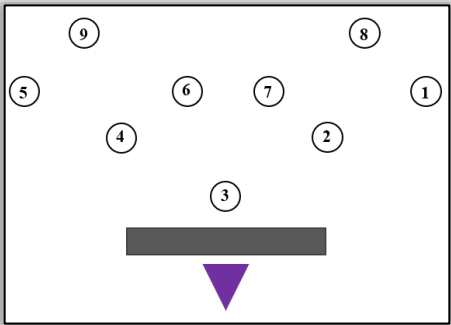
หมายถึง นักแสดงคนที่ 8

9

หมายถึง นักแสดงคนที่ 9

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนองเพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 1		กระบวนท่ารำ ประกอบ ทำนองเพลงหม ราช	ทิศ : หน้าตรง ศีรษะ : เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงล่างระดับชาย พก มือขวาตั้งวงพรมสี่หน้า งอข้อศอกให้แขนขนานกับพื้น เท้า : วิ่งซอยเท้า
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ทำซ้ำนางนอน ศีรษะเอียงขวา ซอยเท้าวิ่งออก		

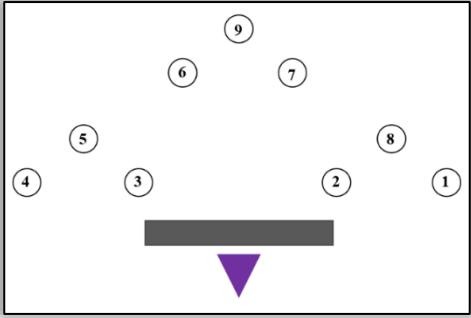
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 2		กระบวนท่ารำ ประกอบ ทำนอง เพลงเหมราษ	ทิศ : เฉียงด้านซ้าย / เฉียง ด้านขวา ศีรษะ : เฉียงซ้าย / เฉียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงหักข้อมือลง ปลายนิ้วชี้ลงพื้นแขนตั้งระดับ เอว มือขวาดังวงต่อศอกแขน ซ้าย เท้า : ย่ำเท้าทั้งข้างสลับกัน โดย เริ่มจากเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ มือซ้ายตั้งวงหักข้อมือลงปลายนิ้วชี้ลงพื้นแขนตั้งระดับเอว มือขวาดังวงต่อศอกแขนซ้าย เฉียงตัวด้านซ้าย ก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้างเล็กน้อย แล้วก้าวเท้าขวาสลับเท้าซ้าย เพื่อหันตัว มาเฉียงด้านขวา เปลี่ยนมือเป็นมือ ขวาดังวงหักข้อมือลงปลายนิ้วชี้ลงพื้น แขนตั้งระดับเอว มือซ้ายตั้งวงต่อศอกแขนขวา ศีรษะเฉียงฝั่งตรงข้าม มื่อยาว		

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 3		กระทบนท่ารำ ประกอบทำนอง เพลงเหมราษ	ทิศ : ด้านขวา / ด้านซ้าย ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวา จีบคว่ำแขนตั้งระดับเอว เท้า : ขยับเท้า
	วิธีปฏิบัติท่ารำ มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาจีบคว่ำแขนตั้งระดับเอว ศีรษะเอียงข้างมือจีบ (หันทิศขวาหน้ามองออกเอียงขวา) ขยับเท้าขวาขึ้นหน้า หันตัวฝั่งซ้าย มือซ้ายจีบคว่ำแขนตั้งระดับเอว มือขวาตั้งวงล่าง ศีรษะเอียงข้างมือจีบ (หันทิศซ้ายหน้ามองออกเอียงซ้าย) ขยับเท้าซ้ายขึ้นหน้า ทำสลับกันทั้ง 2 ฝั่ง และครั้งสุดท้ายหันตัวฝั่งขวา (ตัวอยู่หน้าตรง)		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 4		กระบวนท่ารำ ประกอบทำนอง เพลงเหมราษ	ทิศ : ด้านหน้า ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองจับคว่ำแล้วดึง จีบขึ้น โดยเริ่มจากมือขวาแขน ดึงระดับเอว มือซ้ายอยู่ระดับ ขายพก ทำสลับกัน 8 ครั้ง เท้า : ย่ำเท้าซ้ายสลับเท้าขวา อยู่กับที่ โดยเท้าซ้ายอยู่ ด้านหน้า
	วิธีปฏิบัติท่ารำ มือทั้งสองข้างหยิบจับเป็นจีบคว่ำ โดยเริ่มจากมือขวาแขนดึงระดับไหล่ มือซ้ายอยู่ระดับขายพก ศีรษะ เอียงข้างมื่อยาว ย่ำเท้าซ้ายสลับเท้าขวาอยู่กับที่ โดยเท้าซ้ายอยู่ด้านหน้า ทำสลับกัน 8 ครั้ง จะจบครั้ง สุดท้ายที่มือซ้ายจับคว่ำแขนดึงระดับเอว มือขวาจับคว่ำระดับขายพก		

ลำดับ	ลักษณะท่าทำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 5		ทำนองเพลงร้อง นุญฉาย	ทิต : เฝียงด้านขวา / เฝียง ด้านซ้าย ศิริษะ : เฝียงขวา / เฝียงซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวา จับแล้วม้วนคลายออกเป็นตั้ง วงหงายปลายนิ้วชี้ลงพื้น ทำสลับกันสองข้าง เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา ขยับเท้า หันตัวมาด้านขวา ก้าวหน้าเท้า ซ้าย ขยับเท้าหันตัวมาด้านหน้า เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา ขยับเท้า หันตัวมาด้านขวา ก้าวหน้าเท้า ซ้าย ขยับเท้าหันตัวมาด้านหน้า
	วิธีปฏิบัติท่าทำ มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาจับแล้วม้วนคลายออกเป็นตั้งวงหงายปลายนิ้วชี้ลงพื้น ศิริษะเฝียงขวาข้างมือจับ ก้าวหน้าเท้าขวา (หันทิศขวาเฝียงด้านขวา) ขยับเท้าหันตัวมาด้านซ้าย (หันทิศซ้ายเฝียงด้านซ้าย) มือขวที่ตั้ง วงล่าง มือซ้ายจับแล้วม้วนคลายออกเป็นตั้งวงหงายปลายนิ้วชี้ลงพื้น ศิริษะเฝียงซ้ายข้างมือจับ และขยับเท้า หันมาด้านหน้า โดยจบด้วยเท้าซ้ายก้าวอยู่ด้านหน้า		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 6		ฉุยฉายเอย	ทิศ : ด้านหน้า ศักระ : ลักคอกขา / ลักคอกซ้าย เอียงขวา มือ : มือขวาดั้งวงบน มือซ้ายจับ ส่งหลัง เท้า : ถอนเท้าขวา ฉายเท้าซ้าย ก้าวหน้าเท้าซ้าย กระดกเท้า ขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ มือทั้งสองข้างตั้งวงระดับวงล่าง แล้วปาดมือมาพร้อมกัน เคลื่อนมือขวาเป็นวงบนแล้วไขว้มือ เคลื่อนมือซ้ายเป็นจับส่งหลัง (ลักคอกขา/เอียงซ้าย/เอียงขวา ถอนเท้าขวา ฉายเท้าซ้าย และก้าวหน้าเท้าซ้าย กระดกเท้าขวา		

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนองเพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 7		ราชมงคล	คนนั่ง ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองปล่อยแกว่งหักข้อมือ เข่าออก ม้วนออกเป็นล่อแกว่ง ระดับวงกลาง เท้า : วิ่งซอยเท้า นั่งตั้งเข่าขวา คนยืน ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองปล่อยแกว่งหักข้อมือ เข่าออก ม้วนออกเป็นล่อแกว่ง ระดับวงกลาง เท้า : วิ่งซอยเท้า ก้าวหน้าเท้าขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ คนนั่ง : ปฏิบัติท่าพระสี่กรมือทั้งสองปล่อยแกว่งหักข้อมือเข่าออก ม้วนออกเป็นล่อแกว่งระดับวงกลาง หันหน้าตรง วิ่งซอยเท้า และก้าวเท้าขวาลง นั่งตั้งเข่าขวา คนยืน : ปฏิบัติท่าพระสี่กรมือทั้งสองปล่อยแกว่งหักข้อมือเข่าออก ม้วนออกเป็นล่อแกว่งระดับวงกลาง หันหน้าตรง วิ่งซอยเท้า และก้าวหน้าเท้าขวา หมายเหตุ คนที่1,2,3,4,6,7 นั่งตั้งเข่าขวา คนที่5,8,9 ยืนก้าวหน้า		

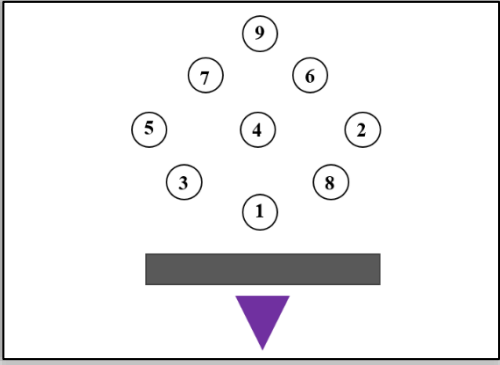
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 8		มิ่งมงคล แห่งราชา	คนนั่ง ทิศ : ด้านหน้า ศิริษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายสอดสูง มือขวาตั้ง วงแขนตั้งระดับไหล่ เท้า : นั่งรวมเข้า นั่งตั้งเข้าขวา คนยืน ทิศ : ด้านหน้า ศิริษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายสอดสูง มือขวาตั้ง วงแขนตั้งระดับไหล่ เท้า : ประเท้าขวา ก้าวหน้าเท้า ขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ คนนั่ง : ปฏิบัติท่าสอดสูง มือขวาจับคว่ำแล้วม้วนคลายออกเป็นตั้งวงหงายปลายนิ้วชี้ลงพื้น หันมือซ้ายตั้ง วงระดับกลาง หน้าตรง ศิริษะเอียงด้านขวา หน้าหันมองมือวง ทำนั่งรวมเข้า และนั่งตั้งเข้าขวา คนยืน : ปฏิบัติท่าสอดสูง มือขวาจับคว่ำแล้วม้วนคลายออกเป็นตั้งวงหงายปลายนิ้วชี้ลงพื้น หันมือซ้ายตั้ง วงระดับกลาง หน้าตรง ศิริษะเอียงด้านขวา หน้าหันมองมือวง และประเท้าขวา ก้าวหน้าเท้าขวา หมายเหตุ คนที่1,2,3,4,6,7 นั่งตั้งเข้าขวา คนที่5,8,9 ยืนก้าวหน้า		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 9		พระบาทสมเด็จพระ	คนนั่ง ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองพนมมือ ประกบกัน อยู่ด้านหน้าระดับ หน้าผาก เท้า : นั่งตั่งเข้าขวา คนยืน ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองพนมมือ ประกบกัน อยู่ด้านหน้าระดับ หน้าผาก เท้า : ยืนเท้าขวายู่หน้า
	วิธีปฏิบัติท่ารำ คนนั่ง : มือทั้งสองพนมมือประกบกันระดับหน้าอก แล้วค่อยๆเคลื่อนมือขึ้นมาอยู่ด้านหน้าระดับหน้าผาก และนั่งตั่งเข้าขวาขึ้น คนยืน : มือทั้งสองพนมมือประกบกันระดับหน้าอก แล้วค่อยๆเคลื่อนมือขึ้นมาอยู่ด้านหน้าระดับหน้าผาก และเท้าขวาก้าวอยู่ด้านหน้า หมายเหตุ คนที่1,2,3,4,6,7 นั่งตั่งเข้าขวา คนที่5,8,9 ยืนก้าวหน้า		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 10		พระบรมชนก	คนนั่ง ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองพนมมือ ประกบกัน อยู่ด้านหน้า ระดับหน้าผาก / ระดับอก เท้า : นั่งตั่งเข้าขวา คนยืน ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองพนมมือ ประกบกัน อยู่ด้านหน้า ระดับหน้าผาก / ระดับอก เท้า : ยืนเท้าขวายู่หน้า
	วิธีปฏิบัติท่ารำ คนนั่ง : มือทั้งสองพนมมือประกบกันระดับหน้าอก แล้วค่อยๆเลื่อนมือขึ้นมาอยู่ด้านหน้าระดับหน้าผาก เลื่อนมือลงมาอยู่ระดับอก และนั่งตั่งเข้าขวาขึ้น คนยืน : มือทั้งสองพนมมือประกบกันระดับหน้าอก แล้วค่อยๆเลื่อนมือขึ้นมาอยู่ด้านหน้าระดับหน้าผาก เลื่อนมือลงมาอยู่ระดับอก และเท้าขวาก้าวอยู่ด้านหน้า หมายเหตุ คนที่1,2,3,4,6,7 นั่งตั่งเข้าขวา คนที่5,8,9 ยืนก้าวหน้า		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 11		ทรงพระกรุณา	คนนั่ง ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง / เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : มือทั้งสองพนมมือประกบกัน อยู่ด้านหน้าระดับหน้าผาก เท้า : ลูกขึ้น ถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวา คนยืน ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง / เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองพนมมือประกบกัน อยู่ด้านหน้าระดับหน้าผาก เท้า : ถอนเท้าขวา ก้าวเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ คนนั่ง : มือทั้งสองพนมมือประกบกันระดับหน้าอก มือเคลื่อนขึ้นมาอยู่ด้านหน้า แล้วนิ้วโป้งจรดหน้าผาก ผิงขวาคนที่1 คนที่2 คนที่7 (ลูกขึ้น) ส่วน คนที่8 (ยืน) และถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวา ทำพร้อมกัน คนยืน : มือทั้งสองพนมมือประกบกันระดับหน้าอก มือเคลื่อนขึ้นมาอยู่ด้านหน้า แล้วนิ้วโป้งจรดหน้าผาก ผิงซ้ายคนที่3 คนที่4 คนที่6 (ลูกขึ้น) ส่วน คนที่5 คนที่9 (ยืน) และถอนเท้าขวา ก้าวเท้าซ้าย ทำพร้อมกัน		

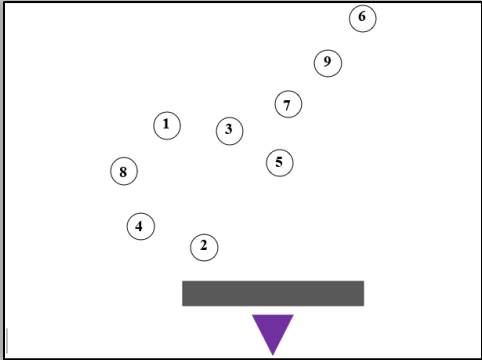
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 12		พระราชทานพร	ฝั่งซ้าย ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองพนมมือประกบกัน อยู่ด้านหน้าระดับหน้าผาก / ระดับอก เท้า : ก้าวเท้าซ้าย ฝั่งขวา ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : มือทั้งสองพนมมือประกบกัน อยู่ด้านหน้าระดับหน้าผาก / ระดับอก เท้า : ถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ฝั่งซ้าย : มือทั้งสองพนมมือประกบกันระดับหน้าอก มือเคลื่อนขึ้นมาอยู่ด้านหน้า แล้วนิ้วโป้งจรดหน้าผากเคลื่อนมือลงมาอยู่ระดับอก คนที่1 คนที่2 คนที่7 คนที่8 และถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวา ทำไปพร้อมกัน ฝั่งขวา : มือทั้งสองพนมมือประกบกันระดับหน้าอก มือเคลื่อนขึ้นมาอยู่ด้านหน้า แล้วนิ้วโป้งจรดหน้าผากเคลื่อนมือลงมาอยู่ระดับอก คนที่3 คนที่4 คนที่6 คนที่5 คนที่9 และถอนเท้าขวา ก้าวเท้าซ้าย ทำไปพร้อมกัน		

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 13		พระมหา พิชัยมงกุฎ	คนที่ 1 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / หน้าตรง มือ : มือทั้งสองข้างไขว้กัน ด้านหน้าระดับอก เท้า : วิ่งสับเท้า ถอนขวา นั่ง ตั้งเข่าซ้าย นั่งท่าเทพบุตร คนที่ 2 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองพนมมือประกบ กันด้านหน้าระดับอก ท่าผาลา เพียงไหล่ เท้า : วิ่งสับเท้า นั่งตั้งเข่าซ้าย คนที่ 3 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : มือทั้งสองพนมมือประกบ กันด้านหน้าระดับอก ท่าชำนาง นอน เท้า : วิ่งสับเท้า นั่งท่าเทพบุตร

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		พระมหาพิชัย มงกุฎ	คนที่ 4 ทิต : ด้านหน้า ศิระ : เอียงขวา / หน้าตรง มือ : มือทั้งสองพนมมือประกบกัน ด้านหน้าระดับอก ท่าวางกลาง เท้า : วิ่งสืบท้า นั่งตั้งเข้าขวา คนที่ 5 ทิต : ด้านหน้า ศิระ : เอียงขวา / เอียงซ้าย / เอียง ขวา มือ : มือทั้งสองพนมมือประกบกัน ด้านหน้าระดับอก ท่าผาลาเพียงไหล่ เท้า : วิ่งสืบท้า นั่งตั้งเข้าขวา คนที่ 6 ทิต : ด้านหน้า ศิระ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองพนมมือประกบกัน ด้านหน้าระดับอก ท่าผาลาเพียงไหล่ เท้า : วิ่งสืบท้า ถอนขวา ก้าวเท้าซ้าย คนที่ 7 ทิต : ด้านหน้า ศิระ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : มือทั้งสองพนมมือประกบกัน ด้านหน้าระดับอก ท่าผาลาเพียงไหล่ เท้า : วิ่งสืบท้า ถอนซ้าย ก้าวเท้าขวา เทพบุตร

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		พระมหาพิชัย มงกุฎ	คนที่ 8 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองพนมมือประกบกัน ด้านหน้าระดับอก ท่าชันนางนอน เท้า : วิ่งซอยเท้า นั่งท่าเทพบุตร คนที่ 9 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / หน้าตรง มือ : มือทั้งสองพนมมือประกบกัน ด้านหน้าระดับอก ท่าวงบัวบาน เท้า : วิ่งสับเท้า ก้าวเท้าขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ คนที่ 1 : วิ่งสับเท้ามาด้านหน้า พร้อมพนมมือ เอียงศีรษะซ้าย แล้วนั่งลงถอนเท้าขวา พร้อมกับหงายปลายนิ้วชี้ลงพื้น มือทั้งข้างไขว้กันระดับหน้าอก นั่งตั้งเข้าซ้าย และนั่งท่าเทพบุตร คนที่ 2 : วิ่งสับเท้าไปด้านข้างซ้าย พร้อมพนมมือ เอียงศีรษะซ้าย เอียงศีรษะขวา พร้อมถอนเท้าขวา นั่งตั้งเข้าซ้าย ปฏิบัติท่าผาลาเพียงไหล่ โดยมือข้างขวาม้วนจับเป็นตั้งวงสูงด้านข้าง อีกข้างหนึ่งตั้งเป็นวงกลางงอข้อศอก หายมือข้างลำตัว คนที่ 3 : วิ่งสับเท้าไปด้านหน้าขวา พร้อมพนมมือ เอียงศีรษะขวา ถอนเท้าซ้าย ปฏิบัติท่าชันนางนอน โดยมือข้างขวาหงายหักข้อมือ งอข้อศอก ระดับข้างลำตัว มือข้างซ้ายตั้งวงล่าง ระดับชายพก เอียงศีรษะข้างมือที่หงาย และพร้อมกับนั่งท่าเทพบุตร คนที่ 4 : วิ่งสับเท้าไปด้านหลังของคนที่ 1 พร้อมพนมมือ เอียงศีรษะขวา ถอนเท้าซ้าย นั่งตั้งเข้าขวา ปฏิบัติท่าวงกลาง โดยมือทั้งสองจับเข้าอก และตั้งวงเป็นวงกลาง		

	วิธีปฏิบัติทำรำ (ต่อ) คนที่ 5 : วิ่งสืบเท้าไปด้านข้างขวา พร้อมพนมมือ เอียงศีรษะขวา เอียงศีรษะซ้าย พร้อมถอนเท้าซ้าย นั่งตั้งเข่าขวา ปฏิบัติท่าผาลาเพียงไหล่ โดยมือข้างซ้ายม้วนจับเป็นตั้งวงสูงด้านข้าง อีกข้างหนึ่งตั้งเป็นวงกลางงอข้อศอก หายมือข้างลำตัว คนที่ 6 : วิ่งสืบเท้าไปด้านข้างซ้าย พร้อมพนมมือ เอียงศีรษะขวา เอียงศีรษะซ้าย พร้อมถอนเท้าขวา ก้าวเท้าซ้าย ปฏิบัติท่าผาลาเพียงไหล่ โดยมือข้างขวาม้วนจับเป็นตั้งวงสูงด้านข้าง อีกข้างหนึ่งตั้งเป็นวงกลางงอข้อศอก หายมือข้างลำตัว คนที่ 7 : วิ่งสืบเท้าไปด้านข้างขวา พร้อมพนมมือ เอียงศีรษะซ้าย เอียงศีรษะขวา พร้อมถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวา ปฏิบัติท่าผาลาเพียงไหล่ โดยมือข้างซ้ายม้วนจับเป็นตั้งวงสูงด้านข้าง อีกข้างหนึ่งตั้งเป็นวงกลางงอข้อศอก หายมือข้างลำตัว คนที่ 8 : วิ่งสืบเท้าไปด้านหน้าซ้าย พร้อมพนมมือ เอียงศีรษะซ้าย ถอนเท้าขวา ปฏิบัติท่าซำนางนอน โดยมือข้างขวาหงายหักข้อมือ งอข้อศอก ระดับข้างลำตัว มือข้างซ้ายตั้งวงล่าง ระดับชายพก เอียงศีรษะข้างมือที่หงาย และพร้อมกับนั่งท่าเทพบุตร คนที่ 9 : วิ่งสืบเท้าไปด้านหลังของคนที่ 4 พร้อมพนมมือ เอียงศีรษะขวา ก้าวเท้าขวา ปฏิบัติท่าวงบัวบานโดยมือทั้งสองจับคว่ำข้างหน้า ยกแขนขึ้นข้างลำตัว ให้ศอกสูงระดับไหล่ หักศอกให้แขน ท่อนล่างพับเข้าหาตัว ตั้งฉากกับแขนท่อนบน มือแบบหงายปลายนิ้วชี้ไปข้างตัว
--	--

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
	 (แถวเลข ๙)		
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนองเพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 14		เลขเก้าพิสุทธิ์	คนที่ 1 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : ทำชำนางนอน ม้วนมือ ซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิก กลับมาเป็นจีบหงาย เท้า : รึงสับเท้า เท้าซ้ายก้าวข้าง เท้าขวาก้าวหน้า คนที่ 2 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : ทำชำนางนอน ม้วนมือ ขวาววงกลางแล้วมือซ้ายพลิก กลับมาเป็นจีบหงาย เท้า : รึงสับเท้า ถอนขวา นั่งท่า เทพบุตร คนที่ 3 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : ทำชำนางนอน ม้วนมือ ซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิก กลับมาเป็นจีบหงาย

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		เลขเก้าพิสุทธิ์	คนที่ 3 (ต่อ) เท้า : วิ่งสืบเท้า ตั้งเข้าขวา เท้า ซ้ายก้าวข้าง เท้าขวาก้าวหน้า คนที่ 4 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : ทำขำนางนอน ม้วนมือ ซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิก กลับมาเป็นจีบหงาย เท้า : วิ่งสืบเท้า ตั้งเข้าขวา คนที่ 5 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : ทำขำนางนอน ม้วนมือ ซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิก กลับมาเป็นจีบหงาย เท้า : วิ่งสืบเท้า นั่งตั้งเข้าซ้าย คนที่ 6 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : ทำขำนางนอน ม้วนมือ ซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิก กลับมาเป็นจีบหงาย เท้า : วิ่งสืบเท้า ก้าวเท้าขวา คนที่ 7 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : ทำขำนางนอน ม้วนมือ ซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิก กลับมาเป็นจีบหงาย เท้า : วิ่งสืบเท้า ก้าวเท้าขวา

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		เลขเก้าพิสุทธิ์	คนที่ 8 ทิศ : ด้านหน้า ศัรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : ทำขำนางนอน ม้วนมือ ซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิก กลับมาเป็นจีบหงาย เท้า : วิ่งสับเท้า เท้าขวา ก้าวหน้า คนที่ 9 ทิศ : ด้านหน้า ศัรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : ทำขำนางนอน ม้วนมือ ซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิก กลับมาเป็นจีบหงาย เท้า : วิ่งสับเท้า ก้าวเท้าขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ คนที่ 1 : วิ่งสับเท้าไปด้านหลังเพื่อแปลแถวเป็นลำดับตัวของเลขเก้าพร้อมปฏิบัติท่าขำนางนอน โดยมือข้างขวาหงายหักข้อมือ งอข้อศอก ระดับข้างลำตัว มือข้างซ้ายตั้งวงล่าง ระดับชายพก เอียงศีรษะข้างมือที่หงาย ก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้าง แล้วก้าวเท้าขวาไปด้านหน้า และม้วนมือซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิกกลับมาเป็นจีบหงาย คนที่ 2 : วิ่งสับเท้าไปด้านหน้าเพื่อแปลแถวเป็นหัวเลขเก้า พร้อมปฏิบัติท่าขำนางนอน โดยมือข้างขวาหงายหักข้อมือ งอข้อศอก ระดับข้างลำตัว มือข้างซ้ายตั้งวงล่าง ระดับชายพก เอียงศีรษะข้างมือที่หงาย ถอนเท้าขวาแล้วนั่งท่าเทพบุตร และม้วนมือขวาวงกลางแล้วมือซ้ายพลิกกลับมาเป็นจีบหงาย คนที่ 3 : วิ่งสับเท้าไปด้านหลังเพื่อแปลแถวเป็นลำดับตัวของเลขเก้า พร้อมปฏิบัติท่าขำนางนอน โดยมือข้างขวาหงายหักข้อมือ งอข้อศอก ระดับข้างลำตัว มือข้างซ้ายตั้งวงล่าง ระดับชายพก เอียงศีรษะข้างมือที่หงาย ก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้าง แล้วก้าวเท้าขวาไปด้านหน้า และม้วนมือซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิกกลับมาเป็นจีบหงาย คนที่ 4 : วิ่งสับเท้าไปด้านขวามือของคนี่ 2 เพื่อแปลแถวเป็นลำดับตัวของเลขเก้า แล้วตั้งเท้าขวา พร้อมปฏิบัติท่าขำนางนอน โดยมือข้างขวาหงายหักข้อมือ งอข้อศอก ระดับข้างลำตัว มือข้างซ้ายตั้งวงล่าง ระดับชายพก เอียงศีรษะข้างมือที่หงาย และม้วนมือซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิกกลับมาเป็นจีบหงาย		

	คนที่ 5 : วิ่งสืบเท้าไปด้านซ้ายมือของคนี่ 3 เพื่อแปลแถวเป็นลำดับตัวของเลขเก้า แล้วตั้งเข้าซ้าย พร้อมปฏิบัติทำข้านางนอน โดยมือข้างขวาหงายหักข้อมือ งอข้อศอก ระดับข้างลำตัว มือข้างซ้ายตั้งวงล่าง ระดับชายพก เอียงศีรษะข้างมือที่หงาย และม้วนมือซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิกกลับมาเป็นจับหงาย คนที่ 6 : วิ่งสืบเท้าเพื่อแปลแถวเป็นปลายทางเลขเก้า ก้าวเท้าขวา พร้อมปฏิบัติทำข้านางนอน โดยมือข้างขวาหงายหักข้อมือ งอข้อศอก ระดับข้างลำตัว มือข้างซ้ายตั้งวงล่าง ระดับชายพก เอียงศีรษะข้างมือที่หงาย และม้วนมือซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิกกลับมาเป็นจับหงาย คนที่ 7 : วิ่งสืบเท้าแปลแถวเป็นปลายทางเลขเก้า ก้าวเท้าขวา พร้อมปฏิบัติทำข้านางนอน โดยมือข้างขวาหงายหักข้อมือ งอข้อศอก ระดับข้างลำตัว มือข้างซ้ายตั้งวงล่าง ระดับชายพก เอียงศีรษะข้างมือที่หงาย และม้วนมือซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิกกลับมาเป็นจับหงาย คนที่ 8 : วิ่งสืบเท้าไปด้านหลังเพื่อแปลแถวเป็นเลขเก้าพร้อมปฏิบัติทำข้านางนอน โดยมือข้างขวาหงายหักข้อมือ งอข้อศอก ระดับข้างลำตัว มือข้างซ้ายตั้งวงล่าง ระดับชายพก เอียงศีรษะข้างมือที่หงาย ก้าวเท้าขวาไปด้านหน้า และม้วนมือซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิกกลับมาเป็นจับหงาย คนที่ 9 : วิ่งสืบเท้าแปลแถวเป็นปลายทางเลขเก้า ก้าวเท้าขวา พร้อมปฏิบัติทำข้านางนอน โดยมือข้างขวาหงายหักข้อมือ งอข้อศอก ระดับข้างลำตัว มือข้างซ้ายตั้งวงล่าง ระดับชายพก เอียงศีรษะข้างมือที่หงาย และม้วนมือซ้ายวงกลางแล้วมือขวาพลิกกลับมาเป็นจับหงาย
--	---

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 15		พระราชลัญจกร	คนที่ 1 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : ทำบัวชูฝึก (เปลี่ยนมือเป็น ล่อแก้ว) เท้า : ถอนเท้าขวา ก้าวเท้าซ้าย คนที่ 2 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : ทำบัวชูฝึก (เปลี่ยนมือเป็น ล่อแก้ว) ระดับวงล่าง เท้า : นั่งท่าเทพบุตร คนที่ 3 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : ทำบัวชูฝึก (เปลี่ยนมือ เป็นล่อแก้ว) เท้า : ถอนเท้าขวา ก้าวเท้าซ้าย คนที่ 4 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : ทำบัวชูฝึก (เปลี่ยนมือเป็น ล่อแก้ว) เท้า : นั่งรวมเข่า นั่งตั้งเข่าซ้าย มือ : ทำบัวชูฝึก (เปลี่ยนมือเป็น ล่อแก้ว) เท้า : ถอนเท้าขวา ก้าวเท้าซ้าย

ลำดับ	ลักษณะท่าท่า	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		พระราชลัญจกร	คนที่ 5 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : ทำบัวชูฝึก (เปลี่ยนมือเป็น ล่อแก้ว) เท้า : นั่งรวมเข่า นั่งตั้งเข่าซ้าย คนที่ 6 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : ทำบัวชูฝึก (เปลี่ยนมือเป็น ล่อแก้ว) เท้า : ถอนเท้าขวา ก้าวเท้าซ้าย คนที่ 7 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย เท้า : ถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวา คนที่ 8 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : : ทำบัวชูฝึก (เปลี่ยนมือ เป็นล่อแก้ว) เท้า : ถอนเท้าขวา ก้าวเท้าซ้าย คนที่ 9 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : ทำบัวชูฝึก (เปลี่ยนมือเป็น ล่อแก้ว) เท้า : ถอนเท้าขวา ก้าวเท้าซ้าย

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
	(แถวดอกบัว)		
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนองเพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 16		แปดกลีบ	คนที่ 1 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : มือขวาม้วนจับเป็นตั้งวง มือซ้ายตั้งวงเป็นม้วนจับ เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา คนที่ 2 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายม้วนจับเป็นตั้งวง มือขวที่ตั้งวงเป็นม้วนจับ เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย คนที่ 3 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : ทำข้างหวานหน้า เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย

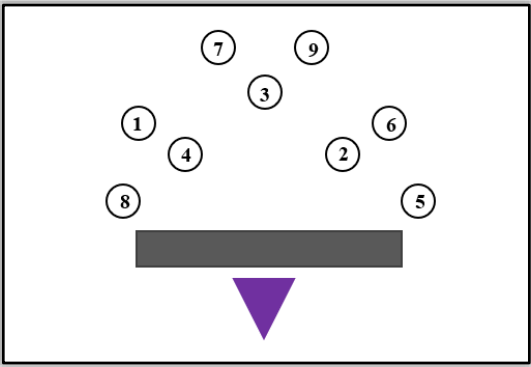
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		แปดกลีบ	คนที่ 4 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : มือขวาม้วนจับเป็นตั้งวง มือซ้ายตั้งวงเป็นม้วนจับ เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา คนที่ 5 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : มือขวาม้วนจับเป็นตั้งวง มือซ้ายตั้งวงเป็นม้วนจับ เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา คนที่ 6 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายม้วนจับเป็นตั้งวง มือขวที่ตั้งวงเป็นม้วนจับ เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย คนที่ 7 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายม้วนจับเป็นตั้งวง มือขวที่ตั้งวงเป็นม้วนจับ เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย คนที่ 8 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายม้วนจับเป็นตั้งวง มือขวที่ตั้งวงเป็นม้วนจับ เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย

ลำดับ	ลักษณะท่าท่า	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
		แปดกลีบ	คนที่ 9 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียง ขวา มือ : มือขวาม้วนจับเป็นตั้งวง มือซ้ายตั้งวงเป็นม้วนจับ เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา
	วิธีปฏิบัติท่าท่า คนที่ 1 : ก้าวหน้าเท้าขวา พร้อมปฏิบัติมือขวาม้วนจับเป็นตั้งวง มือซ้ายตั้งวงเป็นม้วนจับ คนที่ 2 : ถอนเท้าขวาย้ายเท้าซ้ายออกจากวง พร้อมปฏิบัติมือซ้ายม้วนจับเป็นตั้งวง มือขวาตั้งวงเป็นม้วนจับ คนที่ 3 : ก้าวหน้าเท้าซ้าย พร้อมปฏิบัติมือท่าข้างขวาม้วนจับ โดยมือซ้ายจับยาวระดับไหล่ มือขวาหงายมือระดับแง่ศีรษะ คนที่ 4 : ก้าวหน้าเท้าขวา พร้อมปฏิบัติมือขวาม้วนจับเป็นตั้งวง มือซ้ายตั้งวงเป็นม้วนจับ คนที่ 5 : ก้าวหน้าเท้าขวา พร้อมปฏิบัติมือขวาม้วนจับเป็นตั้งวง มือซ้ายตั้งวงเป็นม้วนจับ คนที่ 6 : ก้าวหน้าเท้าซ้าย พร้อมปฏิบัติมือซ้ายม้วนจับเป็นตั้งวง มือขวาตั้งวงเป็นม้วนจับ คนที่ 7 : ก้าวหน้าเท้าซ้าย พร้อมปฏิบัติมือซ้ายม้วนจับเป็นตั้งวง มือขวาตั้งวงเป็นม้วนจับ คนที่ 8 : ก้าวหน้าเท้าซ้าย พร้อมปฏิบัติมือซ้ายม้วนจับเป็นตั้งวง มือขวาตั้งวงเป็นม้วนจับ คนที่ 9 : ก้าวหน้าเท้าขวา พร้อมปฏิบัติมือขวาม้วนจับเป็นตั้งวง มือซ้ายตั้งวงเป็นม้วนจับ		

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
	(แถวดอกบัว)		
ลำดับ	ลักษณะท่าทำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 17		สัตตบุษย์ ดุจมรรคา	คนที่ 1 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา มือ : มือขวาดึงวงกลางแขน ตั้งระดับไหล่ มือซ้ายจับหาง แขนตั้งระดับไหล่ เท้า : ขยับเท้าขวาเข้าวง คนที่ 2 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายดึงวงกลางแขน ตั้งระดับไหล่ มือขวาจับหาง แขนตั้งระดับไหล่ เท้า : ขยับเท้าซ้ายออกจาก วง คนที่ 3 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย มือ : ทำข้างหว่านหญ้า เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย

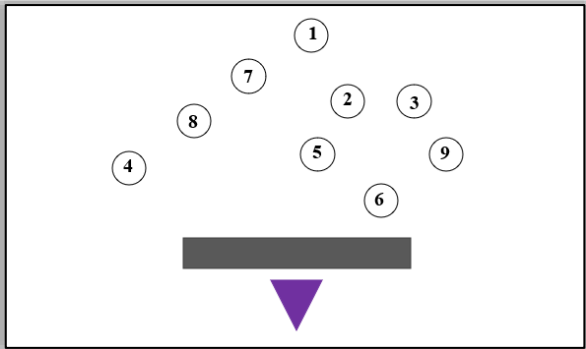
ลำดับ	ลักษณะท่าท่า	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		สัตตบุษย์ ดุจมรรคา	คนที่ 4 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา มือ : มือขวาดึงวงกลางแขนตั้ง ระดับไหล่ มือซ้ายจับหาง แขนตั้งระดับไหล่ เท้า : ขยับเท้าขวาเข้าวง คนที่ 5 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา มือ : มือขวาดึงวงกลางแขนตั้ง ระดับไหล่ มือซ้ายจับหาง แขนตั้งระดับไหล่ เท้า : ขยับเท้าขวาเข้าวง คนที่ 6 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายดึงวงกลางแขนตั้ง ระดับไหล่ มือขวาจับหาง แขนตั้งระดับไหล่ เท้า : ขยับเท้าซ้ายออกจากวง คนที่ 7 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายดึงวงกลางแขนตั้ง ระดับไหล่ มือขวาจับหาง แขนตั้งระดับไหล่ เท้า : ขยับเท้าซ้ายออกจากวง คนที่ 8 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายดึงวงกลางแขนตั้ง ระดับไหล่ มือขวาจับหาง แขนตั้งระดับไหล่ เท้า : ขยับเท้าซ้ายออกจากวง

ลำดับ	ลักษณะท่าท่า	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		สัตตบุษย์ ดุษฎี	คนที่ 9 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงกลางแขนตั้ง มือขวาจับหางแขนตั้งระดับ ไหล่ เท้า : ขยับเท้าซ้ายออกจากวง
	วิธีปฏิบัติท่าท่า คนที่ 1 : ขยับเท้าขวาเข้าวง พร้อมปฏิบัติมือขวาตั้งวงกลางแขนตั้งระดับไหล่ มือซ้ายจับหางแขนตั้งระดับไหล่ ศีรษะเอียงฝั่งมือตั้งวง คนที่ 2 : ขยับเท้าซ้ายออกจากวง พร้อมปฏิบัติมือซ้ายตั้งวงกลางแขนตั้งระดับไหล่ มือขวาจับหางแขนตั้งระดับไหล่ ศีรษะเอียงฝั่งมือตั้งวง คนที่ 3 : ก้าวหน้าเท้าซ้าย พร้อมปฏิบัติมือท่าข้างขวานัญญา โดยมือซ้ายจับยาวระดับไหล่ มือขวาหางมือระดับแง่ศีรษะ วิธีปฏิบัติท่าท่า คนที่ 4 : ขยับเท้าขวาเข้าวง พร้อมปฏิบัติมือขวาตั้งวงกลางแขนตั้งระดับไหล่ มือซ้ายจับหางแขนตั้งระดับไหล่ ศีรษะเอียงฝั่งมือตั้งวง คนที่ 5 : ขยับเท้าขวาเข้าวง พร้อมปฏิบัติมือขวาตั้งวงกลางแขนตั้งระดับไหล่ มือซ้ายจับหางแขนตั้งระดับไหล่ ศีรษะเอียงฝั่งมือตั้งวง คนที่ 6 : ขยับเท้าซ้ายออกจากวง พร้อมปฏิบัติมือซ้ายตั้งวงกลางแขนตั้งระดับไหล่ มือขวาจับหางแขนตั้งระดับไหล่ ศีรษะเอียงฝั่งมือตั้งวง คนที่ 7 : ขยับเท้าซ้ายออกจากวง พร้อมปฏิบัติมือซ้ายตั้งวงกลางแขนตั้งระดับไหล่ มือขวาจับหางแขนตั้งระดับไหล่ ศีรษะเอียงฝั่งมือตั้งวง คนที่ 8 : ขยับเท้าซ้ายออกจากวง พร้อมปฏิบัติมือซ้ายตั้งวงกลางแขนตั้งระดับไหล่ มือขวาจับหางแขนตั้งระดับไหล่ ศีรษะเอียงฝั่งมือตั้งวง คนที่ 9 : ขยับเท้าขวาเข้าวง พร้อมปฏิบัติมือขวาตั้งวงกลางแขนตั้งระดับไหล่ มือซ้ายจับหางแขนตั้งระดับไหล่ ศีรษะเอียงฝั่งมือตั้งวง		

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 18		พระธรรมสอน	ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย มือ : แขนซ้ายวางหน้าขา ข่าย มือทั้งสองประกบกับ แล้วกรีดนิ้ว เท้า : นั่งตั้งเข้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ นั่งตั้งเข้าซ้าย เอียงศีรษะซ้าย เปิดปลายคางขึ้น แล้ววางแขนซ้ายไว้ที่วางหน้าขาซ้าย มือทั้งสองประกบกับแล้วกรีดนิ้วขึ้น		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 19		ประจายาม เจ็ดบวร	ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย / เอียงขวา มือ : จีบปากหน้าไขว้กัน ระดับ คาง มือซ้ายจีบหงายสอดจีบ ขัน มือขวาดั้งวางวางที่หน้าขา ซ้าย เท้า : นั่งตั่งเข้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ นั่งตั่งเข้าซ้าย มือหยิบจีบปากหน้าไขว้กัน ระดับคาง มือซ้ายจีบหงายสอดจีบขัน มือขวาดั้งวางวางที่หน้า ขาซ้าย		

ลำดับ	ลักษณะท่าท่า	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 20		ขยายขจรทั่ว ทิศา	ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย มือ : มือขวาจับ ม้วนมือเป็นท่า สอดสูง เท้า : นั่งตั่งเข้าซ้าย ลูกขึ้น
	วิธีปฏิบัติท่าท่า นั่งตั่งเข้าซ้าย เอียงศีรษะซ้าย มือขวาหุบจับ ปฏิบัติท่าสอดสูง โดยมือขวาจับคว่ำแล้วม้วนคลาย ออกเป็นตั่งวงหงายปลายนิ้วชี้ลงพื้น หันมือซ้ายตั่งวงระดับกลาง		

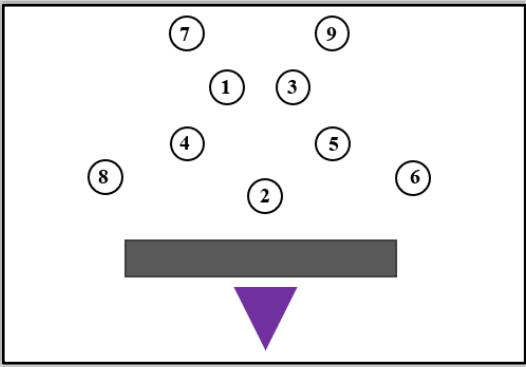
ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 21		ทำนองเพลง ปี่พาทย์รับ	ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา / เอียงซ้าย มือ : มือขวาจับส่งหลัง มือซ้ายหุบจับแขนตั้ง เท้า : ถอนเท้าขวา ก้าวหน้าเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ถอนเท้าขวา มือทั้งสองตั้งวงอยู่ข้างด้านหน้า ก้าวหน้าเท้าซ้าย พร้อมกับมือซ้ายหุบจับแล้วแขนตั้ง มือขวาจับส่งหลัง		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 22		นพราชเอย	ทิศ : ด้านหน้า/ทิศขวา ศีรษะ : ลักคอกขวา/เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงบน มือขวา จับหางข้างลำตัวระดับไหล่ เท้า : ฉายเท้าซ้ายแล้วก้าว ข้าง
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ม้วนมือซ้ายไปเป็นตั้งวงบน มือขวาเคลื่อนจากจับส่งหลังมาเป็นจับหางข้างลำตัวระดับไหล่ พร้อมกับ ฉายเท้าฉายแล้วก้าวข้างลง		
ท่าที่ 23		นพราชมงคล	ทิศ : ด้านขวา ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : มือขวาดังมือวงพรหมสี่ หน้า มือซ้ายจับคว่ำแขนตั้ง ข้างลำตัวระดับไหล่ เท้า : ก้าวขวาแล้วยืดขาขวา ตั้ง ยกเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ก้าวเท้าขวา มือขวาจับคว่ำ มือซ้ายตั้งวงแขนระดับเอว เอียงขวา แล้วยืดขาขวาตั้ง ยกเท้า ซ้าย พร้อมกับเปลี่ยนมือเป็นมือขวาดังมือวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายจับคว่ำแขนตั้งข้างลำตัวระดับไหล่ เอียงซ้าย		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 24		ก่อเกิด	ทิศ : ด้านขวา/ด้านซ้าย ศีรษะ : เอียงขวา มือ : ปฏิบัติท่าผาลา เท้า : ถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้า ขวาแล้วขยับเท้า
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ถอนเท้าซ้าย ปาดมือทั้งสองข้างเป็นมือซ้ายตั้งวงบน มือขวาตั้งวงแกนมือลงอแนนระดับเอว แล้วก้าว เข้าขวาและขยับเท้าหมุนซ้ายไปทางทิศด้านซ้าย		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ ทำนองเพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 25		สกล	ทิศ : ด้านซ้าย/ด้านขวา ศีรษะ : เอียงซ้าย มือ : ปฏิบัติท่าผาลา เท้า : ก้าวเท้าซ้ายแล้วขยับเท้า
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ก้าวเท้าซ้าย พร้อมกับทำมือขวาปาดมือมาระดับศีรษะแล้วจับม้วนออกเป็นวงบน มือซ้ายลดมือลงมาระดับเอวตั้งวงแขนมือลงจอแขน แล้วขยับเท้าหมุนขวาไปทางทิศด้านขวา		
ท่าที่ 26		เลิศล้ำวิทยา	ทิศ : ด้านขวา ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : จับยาวแขนตั้งส่งมา ด้านหน้า เท้า : ถอนเท้าขวา/ยกเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ถอนเท้าขวา มือทั้งสองข้างจับคว้งจอแขนที่ด้านหน้า เอียงขวา แล้วยกเท้าซ้าย มือทั้งสองข้างจับยาวแขนตั้งส่งมาด้านหน้า เอียงซ้าย		

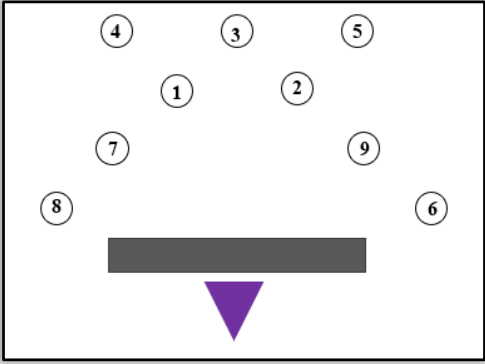
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ (ต่อ)	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 27		นวราชเอย นวราชมงคล ก่อเกิดสกล (ท่อนรับ)	ทิศ : หมุนรอบตัว/หน้าตรง ศีรษะ : เอียงซ้าย/เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงด้านหน้า มือ ขวาจับที่ข้อมื่อด้านซ้าย/มือซ้าย ตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่ง หลัง เท้า : วิ่งสับเท้า/ก้าวเท้าขวา/ ก้าวเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ จังหวะที่ 1 มือซ้ายตั้งวงด้านหน้า มือขวาจับที่ข้อมื่อด้านซ้าย เอียงซ้าย วิ่งซอยเท้า จังหวะที่ 2 มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง เอียงขวา ก้าวขวา จังหวะที่ 3 มือซ้ายตั้งวงด้านหน้า มือขวาจับที่ข้อมื่อด้านซ้าย เอียงซ้าย ก้าวซ้าย จังหวะที่ 4 มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง เอียงขวา ก้าวขวา จังหวะที่ 5 มือซ้ายตั้งวงด้านหน้า มือขวาจับที่ข้อมื่อด้านซ้าย เอียงซ้าย ก้าวซ้าย จังหวะที่ 6 มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง เอียงขวา ก้าวขวา		

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนองเพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 28		เลิศล้ำวิทยา (ท่อนรับ)	คนนั่ง ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : ตั้งข้อมือขึ้นมาด้านหน้า มือซ้ายจับปีกข้าง มือขวาจับ หงายแขนตั้งข้างลำตัว เท้า : วิ่งซอยเท้า/นั่งตั้งเข่าขวา คนยืน ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : ตั้งข้อมือขึ้นมาด้านหน้า มือซ้ายจับปีกข้าง มือขวาจับ หงายแขนตั้งข้างลำตัว เท้า : วิ่งซอยเท้า/ก้าวเท้าขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ คนนั่ง : วิ่งซอยเท้า มือทั้งสองข้างตั้งข้อมือขึ้นมาด้านหน้าระดับหน้าอกแล้วเคลื่อนออกข้างลำตัวหยิบจับ เอียงขวา แล้วก้าวเท้าขวาลงนั่งตั้งเข่าขวา มือซ้ายจับปีกข้าง มือขวาจับหงายแขนตั้งข้างลำตัว เอียงซ้าย คนยืน : วิ่งซอยเท้ามือทั้งสองข้างตั้งข้อมือขึ้นมาด้านหน้าระดับหน้าอกแล้วเคลื่อนออกข้างลำตัวหยิบจับ เอียงขวา แล้วก้าวเท้าขวา มือซ้ายจับปีกข้าง มือขวาจับหงายแขนตั้งข้างลำตัว เอียงซ้าย		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 29		บัณฑิตนักปฏิบัติ	คนนั่ง ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : ลักคอกขวา มือ : มือขวาดั้งวางที่หน้าอก ด้านซ้าย มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : นั่งตั้งเข่าขวา คนยืน ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : ลักคอกขวา มือ : มือขวาดั้งวางที่หน้าอก ด้านซ้าย มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : ก้าวเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ คนนั่ง : นั่งตั้งเข่าขวา มือขวาม้วนจับออกแล้วตั้งวางที่หน้าอกด้านซ้าย มือซ้ายเคลื่อนมือไปเป็นจับส่งหลัง ลักคอกขวา คนยืน : ก้าวเท้าซ้าย มือขวาม้วนจับออกแล้วตั้งวางที่หน้าอกด้านซ้าย มือซ้ายเคลื่อนมือไปเป็นจับส่งหลัง ลักคอกขวา		
ท่าที่ 30		เด่นนวัตพัฒนา	ทิศ : ด้านขวา ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : มือขวาดั้งวางกลาง มือซ้าย จับส่งหลัง เท้า : ถอนเท้าขวา/ยกเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ถอนเท้าขวา เอียงขวา มือขวาจับคว่ำระดับชายพก แล้วม้วนมือเป็นตั้งวางระดับอก มือซ้ายจับส่งหลัง ยกเท้าซ้าย เอียงซ้าย		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ ทำนองเพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 31		สื่อสารนำพา	ทิศ : ด้านซ้าย ศีรษะ : เอียงซ้าย/เอียงขวา มือ : มือขวาจับส่งหลัง มือซ้ายจับล่อแก้วระดับศีรษะ เท้า : ถอนเท้าซ้าย/ก้าวเท้าขวา/วิ่งซอยเท้า
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ถอนเท้าซ้าย มือขวาดั้งวงที่หน้าอก มือซ้ายจับล่อแก้วระดับศีรษะ แล้วก้าวเท้าขวา มือขวาเปลี่ยนเป็นจับส่งหลัง เอียงขวา		
ท่าที่ 32		ก้าวหน้า เทคโนโลยี	ทิศ : ด้านขวา ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : มือขวาดั้งวงบน มือซ้ายจับล่อแก้วหักข้อมือลงแขนตั้งข้างลำตัว เท้า : ก้าวเท้าขวา/ก้าวเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ก้าวเท้าขวา เอียงขวา มือขวาดั้งวงที่หน้าอก มือซ้ายจับล่อแก้วที่หน้าอกหงายข้อมือขึ้น แล้วก้าวเท้าซ้าย เอียงซ้าย เคลื่อนมือมาเป็นมือขวาดั้งวงบน มือซ้ายจับล่อแก้วหักข้อมือลงแขนตั้งข้างลำตัว		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 33		บัณฑิตนักปฏิบัติ เค้นวัดพัฒนา สื่อสารนำพา (ท่อนรับ)	ทิศ : หน้าตรง ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : มือซ้าย/มือขวาดั้งวงบน มือซ้าย/มือขวาจับข้างด้านหน้าหักข้อมือลง(ท่าผาลาเพียงไหล่) เท้า : ก้าวเท้าขวา/ก้าวเท้าซ้าย/ถอนเท้าซ้าย/ถอนเท้าขวา/วิ่งซอยเท้า
	วิธีปฏิบัติท่ารำ จังหวะที่ 1 ด้านขวา : ถอนเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับคว่ำอยู่ท่อนอก ด้านซ้าย : ถอนเท้าขวา เอียงขวา มือขวาดั้งวงบน มือซ้ายจับคว่ำอยู่ท่อนอก จังหวะที่ 2 ด้านขวา : ถอนเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับด้านหน้าระดับอกหักข้อมือลง ด้านซ้าย : ถอนเท้าขวา เอียงขวา มือขวาดั้งวงบน มือซ้ายจับด้านหน้าระดับอกหักข้อมือลง(ท่าผาลาเพียงไหล่) ด้านซ้าย : ถอนเท้าขวา เอียงขวา มือขวาดั้งวงบน มือซ้ายจับด้านหน้าระดับอกหักข้อมือลง(ท่าผาลาเพียงไหล่) จังหวะที่ 3 ด้านขวา : ถอนเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับด้านหน้าระดับอกหักข้อมือลง(ท่าผาลาเพียงไหล่) ด้านซ้าย : ถอนเท้าขวา เอียงขวา มือขวาดั้งวงบน มือซ้ายจับด้านหน้าระดับอกหักข้อมือลง(ท่าผาลาเพียงไหล่) จังหวะที่ 4 วิ่งซอยเท้า ด้วยท่าผาลาเพียงไหล่		

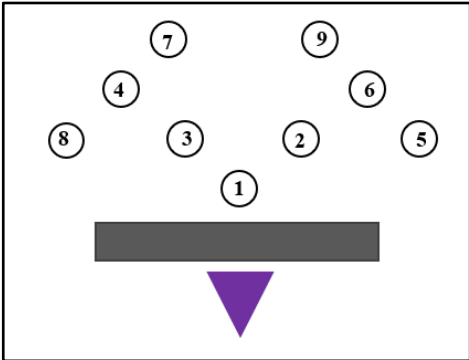
ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนองเพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 34		ก้าวหน้าเทคโนโลยี (ท่อนรับ)	ทิศ : ด้านขวา ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับคว่ำต่อศอกแขนซ้าย เท้า : ก้าวเท้าขวา/ก้าวเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ก้าวเท้าขวา เอียงขวา มือขวาทั้งวงอยู่ระดับอก มือซ้ายจับคว่ำอยู่ระดับอก แล้วก้าวเท้าซ้าย เอียงซ้าย เปลี่ยนมือเป็นมือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับคว่ำต่อศอกแขนซ้าย		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 35		สร้างคนเอย สร้าง คนสู้งาน	ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : มือขวาจับศอกซ้าย อยู่ข้างลำตัว มือซ้ายตั้งวง แขนงอแขนอยู่ข้าง ลำตัว/มือขวาตั้งวงพรหมสี่ หน้า มือซ้ายตั้งวงแขนตั้ง(ท่า สอดสูง) เท้า : ก้าวเท้าขวา/แตะเท้า ซ้าย/แตะเท้าขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวา เอียงขวา มือขวาจับศอกซ้ายอยู่ข้างลำตัว มือซ้ายตั้งวงแขนงอแขนอยู่ ข้างลำตัว จังหวะที่ 2 แตะเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือขวาดังวงบัวบาน มือซ้ายตั้งวงแขนตั้ง(ท่าสอดสูง) จังหวะ ที่ 3 แตะเท้าขวา เอียงขวา มือขวาจับศอกซ้ายอยู่ข้างลำตัว มือซ้ายตั้งวงแขนงอแขนอยู่ข้างลำตัว จังหวะที่ 4 แตะเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือขวาดังวงบัวบาน มือซ้ายตั้งวงแขนตั้ง(ท่าสอดสูง)		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 36		ทุกศาสตร์ เชี่ยวชาญ	ทิศ : ด้านซ้าย/ด้านขวา ศีรษะ : เอียงซ้าย/หน้าตรง มือ : มือทั้งสองข้างจับกว้างอ แขนระดับอกแล้วเคลื่อนมือ ออกเป็นตั้งวงแขนตั้งข้าง ลำตัว เท้า : ก้าวเท้าขวา/ยกเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ก้าวเท้าขวาหมุนตัวไปทางทิศด้านขวา เอียงขวา มือทั้งสองข้างจับกว้างอแขนระดับอกแล้วเคลื่อนมือ ออกเป็นตั้งวงแขนตั้งข้างลำตัว แล้วยกเท้าซ้าย		

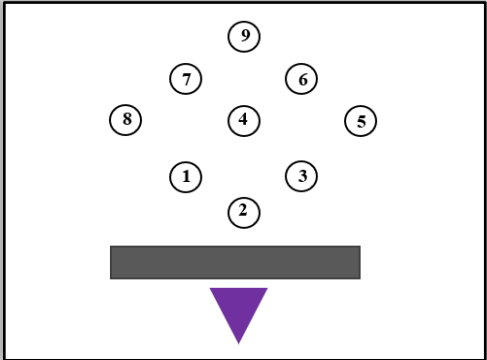
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 37		หลักการทฤษฎี	ทิศ : ด้านขวา/ด้านหน้า ศีรษะ : ลักคอกซ้าย/ลักคอกขวา/เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างเป็นตั้งวงแขนตั้งข้างลำตัว เท้า : ยกเท้าซ้าย/ก้าวเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ยกเท้าซ้าย มือทั้งสองข้างเป็นตั้งวงแขนตั้งข้างลำตัว จังหวะที่ 1 งอแขนซ้ายพร้อมกับลักคอกซ้าย จังหวะที่ 2 งอแขนขวาพร้อมกับลักคอกขวา จังหวะที่ 3 งอแขนซ้ายพร้อมกับลักคอกซ้าย จังหวะที่ 4 งอแขนขวาพร้อมกับก้าวซ้ายลงหันไปทิศด้านหน้า เอียงขวา		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 38		สร้างคนเอย สร้างคนสู่งาน ทุกศาสตร์ เชี่ยวชาญ (ท่อนรับ)	ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย/ ลักคอกขวา/ลักคอกซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงบน มือขวา ตั้งวงล่าง/มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาตั้งวงแหงมือลงระดับ วงล่าง เท้า : ถอนเท้าขวา/ก้าวเท้า ซ้าย/แตะเท้าขวา/ก้าวเท้า ขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ จังหวะที่ 1 ถอนเท้าขวา เอียงขวา มือทั้งสองไว้มือ มือซ้ายระดับวงบน มือขวาระดับวงล่าง แล้วก้าวเท้า ซ้าย เอียงซ้าย จังหวะที่ 2 แตะเท้าขวา ลักคอกขวา มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาตั้งวงแหงมือลงระดับวงล่าง จังหวะที่ 3 แตะเท้าขวา ลักคอกซ้าย มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาตั้งวงล่าง จังหวะที่ 3 แตะเท้าขวา ลักคอกขวา มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาตั้งวงแหงมือลงระดับวงล่าง จังหวะที่ 4 แตะเท้าขวา ลักคอกซ้าย มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาตั้งวงล่าง จังหวะที่ 5 แตะเท้าขวา ลักคอกขวา มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาตั้งวงแหงมือลงระดับวงล่าง จังหวะที่ 6 แตะเท้าขวา ลักคอกซ้าย มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาตั้งวงล่าง		

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 39		หลักการทฤษฎี (ท่อนรับ)	ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงบน มือขวา ตั้งวงล่าง เท้า : ก้าวเท้าขวา/วิ่งซอยเท้า/ ก้าวเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ก้าวเท้าขวา เอียงขวา มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาหักปลายมือลงระดับชายพก วิ่งซอยเท้าก้าวเท้าซ้าย เอียง ซ้าย แล้วเปลี่ยนมือขวาตั้งวงล่าง		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 40		คุณธรรมยืนยง	ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย/เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างจับคว่ำข้าง ลำตัวอแอ่น/มือทั้งสองข้าง ปฏิบัติท่าจับปรกข้าง เท้า : ก้าวข้างเท้าซ้าย/ก้าวเท้า ขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ก้าวข้างเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือทั้งสองข้างจับคว่ำข้างลำตัวอแอ่น แล้วก้าวเท้าขวา เอียงขวา มือทั้งสอง ข้างปฏิบัติท่าจับปรกข้าง		
ท่าที่ 41		ดำรงคงวิถิ	ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย/เอียงขวา มือ : มือขวาดั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายจับหงายอยู่ที่กลางอก เท้า : กระทุ้งเท้าซ้าย/ก้าวข้าง เท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ กระทุ้งเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือคล้ายจับออกเป็นมือขวาดั้งวงบัวบาน มือซ้ายจับหงายกลางอก ก้าวข้างซ้าย เอียงขวา		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 42		เกียรติยศศักดิ์ศรี	ทิศ : ด้านขวา ศีรษะ : เอียงซ้าย/เอียงขวา มือ : มือขวาดั้งวงบัวบาน มือซ้ายตั้งวงอยู่ที่ด้านหน้า (ท่าสวย) เท้า : ก้าวเท้าขวา/กระดกเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ก้าวเท้าขวา เอียงซ้าย มือขวาจับคว่ำอยู่ด้านหน้าระดับไหล่ มือซ้ายตั้งวงแขนมือลงอยู่ด้านหน้าระดับไหล่ แล้วกระดกเท้าซ้าย เอียงขวา เปลี่ยนมือเป็นมือขวาดั้งวงบัวบาน มือซ้ายตั้งวงอยู่ที่ด้านหน้า (ท่าสวย)		
ท่าที่ 43		นวัต	ทิศ : ด้านขวา ศีรษะ : เอียงซ้าย มือ : มือขวาจับล่อแก้วอยู่ที่อก ด้านซ้าย มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : ก้าวเท้าซ้าย/วิ่งซอยเท้า
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ก้าวเท้าซ้ายลงแล้ววิ่งซอยเท้าเข้าซุ่ม มือขวาจับล่อแก้วอยู่ที่อกด้านซ้าย มือซ้ายจับส่งหลัง เอียงซ้าย		

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ท่าที่ 44		นาฏราชมงคล	คนที่ 1 ทิศ : ด้านหน้า ศิริษะ : เอียงซ้าย มือ : มือขวาดั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : วังซอยเท้า/นั่งคุกเข่า คนที่ 2 ทิศ : ด้านหน้า ศิริษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองตั้งวงไขว้กันที่ระดับอก เท้า : วังซอยเท้า/นั่งคุกเข่า คนที่ 3 ทิศ : ด้านหน้า ศิริษะ : เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง เท้า : วังซอยเท้า/นั่งคุกเข่า คนที่ 4 ทิศ : ด้านหน้า ศิริษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองตั้งวงกลาง เท้า : วังซอยเท้า/นั่งคุกเข่า

ลำดับ	ลักษณะท่าร่ำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		นาฏราชมงคล	คนที่ 5 ทิศ : ด้านหน้า ศิริษะ : เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง เท้า : วิ่งชอยเท้า/นั่งตั้งเข้าขวา คนที่ 6 ทิศ : ด้านหน้า ศิริษะ : เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง เท้า : วิ่งชอยเท้า/ก้าวเท้าขวา เท้า : วิ่งชอยเท้า/ก้าวเท้าซ้าย คนที่ 7 ทิศ : ด้านหน้า ศิริษะ : เอียงซ้าย มือ : มือขวาทั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายจับส่งหลัง คนที่ 8 ทิศ : ด้านหน้า ศิริษะ : หน้าตรง มือ : มือขวาทั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : วิ่งชอยเท้า/นั่งตั้งเข้าซ้าย

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		นาฏราชมงคล	คนที่ 9 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : มือปฏิบัติท่าพรหมสี่หน้า เท้า : วิ่งซอยเท้า/ก้าวเท้าซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ คนที่ 1 : วิ่งซอยเท้าเข้าซุ้ม เอียงขวา มือขวาจับคว่ำระดับไหล่แล้วคลายจับออกเป็นตั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายตั้งวงแทงมือลงระดับไหล่แล้วเปลี่ยนเป็นจับส่งหลัง นั่งคุกเข่า เอียงซ้าย คนที่ 2 : วิ่งซอยเท้าเข้าซุ้ม มือทั้งสองข้างแทงมือลงระดับข้อมือ แล้วพลิกมือขึ้นเป็นตั้งวงไขว่กันที่ระดับอก นั่งคุกเข่า คนที่ 3 : วิ่งซอยเท้าเข้าซุ้ม เอียงซ้าย มือซ้ายจับคว่ำระดับไหล่แล้วคลายจับออกเป็นตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาตั้งวงแทงมือลงระดับไหล่แล้วเปลี่ยนเป็นจับส่งหลัง นั่งคุกเข่า เอียงขวา คนที่ 4 : วิ่งซอยเท้าเข้าซุ้ม หน้าตรง มือทั้งสองตั้งวงกลาง แล้วนั่งคุกเข่าลง คนที่ 5 : วิ่งซอยเท้าเข้าซุ้ม เอียงขวา มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง คนที่ 6 : วิ่งซอยเท้าเข้าซุ้ม เอียงซ้าย มือซ้ายจับคว่ำระดับไหล่แล้วคลายจับออกเป็นตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาตั้งวงแทงมือลงระดับไหล่แล้วเปลี่ยนเป็นจับส่งหลัง ก้าวเท้าขวา เอียงขวา คนที่ 7 : วิ่งสับเท้าเข้าซุ้ม เอียงขวา มือขวาจับคว่ำระดับไหล่แล้วคลายจับออกเป็นตั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายตั้งวงแทงมือลงระดับไหล่แล้วเปลี่ยนเป็นจับส่งหลัง ก้าวเท้าซ้าย เอียงซ้าย คนที่ 8 : วิ่งซอยเท้าเข้าซุ้ม เอียงขวา มือขวาจับคว่ำระดับไหล่แล้วคลายจับออกเป็นตั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายตั้งวงแทงมือลงระดับไหล่แล้วเปลี่ยนเป็นจับส่งหลัง นั่งตั้งเข่าซ้าย เอียงซ้าย คนที่ 9 : วิ่งซอยเท้าเข้าซุ้ม มือทั้งสองข้างจับคว่ำแล้วเคลื่อนออกเป็นท่าพรหมสี่หน้า ก้าวเท้าซ้าย		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 45		คุณธรรมยืนยง ดำรงคงวิถิ เกียรติยศศักดิ์ศรี (ท่อนรับ)	คนที่ 1 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : ลักคอกซ้าย/ลักคอกขวา มือ : มือขวาดั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายจับส่งหลัง/มือขวาดั้งวง ข้างอกซ้าย มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : นั่งคุกเข่า คนที่ 2 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : ลักคอกซ้าย/ลักคอกขวา มือ : มือทั้งสองดั้งวงไขว้กันที่ ระดับอก/มือทั้งสองจับหางย ไขว้กันที่ระดับอก เท้า : นั่งคุกเข่า เท้า : นั่งคุกเข่า คนที่ 3 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : ลักคอกขวา/ลักคอกซ้าย มือ : มือซ้ายดั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง/มือซ้ายดั้งวง ข้างอกซ้าย มือขวาจับส่งหลัง เท้า : นั่งคุกเข่า คนที่ 4 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : ลักคอกขวา/ลักคอกซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างดั้งวงกลาง/ มือทั้งสองข้างจับเข้าที่อก เท้า : นั่งตั้งเข่าซ้าย

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
		คุณธรรมยืนยง ดำรงคงวิถิ เกียรติยศศักดิ์ศรี (ท่อนรับ)	คนที่ 5 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : ลักคอกขวา/ลักคอกซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง/มือซ้ายตั้งวง ข้างอกซ้าย มือขวาจับส่งหลัง เท้า : นั่งตั้งเข่าขวา คนที่ 6 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : ลักคอกขวา/ลักคอกซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง/มือซ้ายตั้งวง ข้างอกซ้าย มือขวาจับส่งหลัง เท้า : ก้าวขวา คนที่ 7 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : ลักคอกซ้าย/ลักคอกขวา มือ : มือขวาตั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายจับส่งหลัง/มือขวาตั้งวง ข้างอกซ้าย มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : ก้าวซ้าย คนที่ 8 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : ลักคอกซ้าย/ลักคอกขวา มือ : มือขวาตั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายจับส่งหลัง/มือขวาตั้งวง ข้างอกซ้าย มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : นั่งตั้งเข่าซ้าย คนที่ 9 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : ลักคอกซ้าย/ลักคอกขวา มือ : มือปฏิบัติท่าพรหมสี่หน้า / มือทั้งสองจับคว่ำ เท้า : ก้าวเท้าซ้าย

วิธีปฏิบัติท่ารำ คนที่ 1 : จังหวะที่ 1 นั่งคุกเข่า มือขวาดั้งวงข้างอกซ้าย มือซ้ายจับส่งหลัง ลักคอซ้าย จังหวะที่ 2 นั่งตั้งเข่าซ้าย มือขวาดั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายจับส่งหลัง ลักคอขวา ปฏิบัติสลับกันจนครบ 6 จังหวะ คนที่ 2 : จังหวะที่ 1 นั่งคุกเข่า ลักคอซ้าย มือทั้งสองจับหางไขว้กันที่ระดับอก จังหวะที่ 2 นั่งคุกเข่า ลักคอขวา มือทั้งสองตั้งวงไขว้กันที่ระดับอก ปฏิบัติสลับกันจนครบ 6 จังหวะ วิธีปฏิบัติท่ารำ คนที่ 3 : จังหวะที่ 1 นั่งคุกเข่า มือซ้ายตั้งวงข้างอกซ้าย มือขวาจับส่งหลัง ลักคอขวา จังหวะที่ 2 นั่งตั้งเข่าขวา มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง ลักคอซ้าย ปฏิบัติสลับกันจนครบ 6 จังหวะ คนที่ 4 : จังหวะที่ 1 นั่งตั้งเข่าซ้าย มือทั้งสองข้างจับเข้าที่อก ลักคอขวา จังหวะที่ 2 นั่งตั้งเข่าซ้าย มือทั้งสองข้างตั้งวงกลาง /ลักคอซ้าย ปฏิบัติสลับกันจนครบ 6 จังหวะ คนที่ 5 : จังหวะที่ 1 นั่งตั้งเข่าขวา มือซ้ายตั้งวงข้างอกซ้าย มือขวาจับส่งหลัง ลักคอขวา จังหวะที่ 2 นั่งคุกเข่า มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง ลักคอซ้าย ปฏิบัติสลับกันจนครบ 6 จังหวะ คนที่ 6 : จังหวะที่ 1 ก้าวขวา มือซ้ายตั้งวงข้างอกซ้าย มือขวาจับส่งหลัง ลักคอขวา จังหวะที่ 2 ก้าวขวา มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับส่งหลัง ลักคอซ้าย ปฏิบัติสลับกันจนครบ 6 จังหวะ คนที่ 7 : จังหวะที่ 1 ก้าวซ้าย มือขวาดั้งวงข้างอกซ้าย มือซ้ายจับส่งหลัง ลักคอซ้าย จังหวะที่ 2 ก้าวซ้าย มือขวาดั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายจับส่งหลัง ลักคอขวา ปฏิบัติสลับกันจนครบ 6 จังหวะ คนที่ 8 : จังหวะที่ 1 นั่งตั้งเข่าซ้าย มือขวาดั้งวงข้างอกซ้าย มือซ้ายจับส่งหลัง ลักคอซ้าย จังหวะที่ 2 นั่งคุกเข่า มือขวาดั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายจับส่งหลัง ลักคอขวา ปฏิบัติสลับกันจนครบ 6 จังหวะ คนที่ 9 : จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าซ้าย มือทั้งสองจับคว่ำ ลักคอซ้าย จังหวะที่ 2 ก้าวเท้าซ้าย มือปฏิบัติท่าพรหมสี่หน้า ลักคอขวา ปฏิบัติสลับกันจนครบ 6 จังหวะ

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 46		นวตนาฏ ราชมงคล (ท่อนรับ)	คนที่ 1 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : มือขวาดั้งวงบน มือซ้าย จีบล่อแก้วระดับเอวข้างลำตัว เท้า : นั่งคุกเข่า คนที่ 2 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองจีบล่อแก้ว ไขว้กันไว้ระดับอก เท้า : นั่งคุกเข่า คนที่ 3 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย/เอียงขวา มือ : มือซ้ายดั่งวงบน มือขวา จีบล่อแก้วระดับเอวข้างลำตัว เท้า : นั่งคุกเข่า คนที่ 4 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองจีบล่อแก้ว ระดับวงกลาง เท้า : นั่งตั้งเข่าขวา คนที่ 5 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย/เอียงขวา มือ : มือซ้ายดั่งวงบน มือขวา จีบล่อแก้วระดับเอวข้างลำตัว เท้า : นั่งคุกเข่า/นั่งตั้งเข่า ซ้าย

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		นวัตกรรม ราชมงคล (ท่อนรับ)	คนที่ 6 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย/เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่ หน้า มือขวาจับล่อแก้วระดับ เอว หายมือออก เท้า : ถอนซ้าย/ก้าวขวา คนที่ 7 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : มือขวาตั้งวงพรหมสี่ หน้า มือซ้ายจับล่อแก้วระดับ เอว หายมือออก เท้า : ถอนขวา/ก้าวซ้าย คนที่ 8 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : มือขวาตั้งวงบน มือซ้าย จับล่อแก้วระดับเอว ข้างลำตัว เท้า : นั่งตั้งเข่าขวา/นั่งคุกเข่า คนที่ 9 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองจับล่อแก้ว เป็นวงพรหมสี่หน้า เท้า : ถอนเท้าขวา/ก้าวเท้า ซ้าย

วิธีปฏิบัติท่าท่า

คนที่ 1 : จังหวะที่ 1 นั่งคุกเข่า มือขวาจับปรกข้าง มือซ้ายตั้งวงกลาง เอียงขวา จังหวะที่ 2 นั่งคุกเข่า มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับล่อแก้วระดับเอวข้างลำตัว เอียงซ้าย

คนที่ 2 : จังหวะที่ 1 นั่งคุกเข่า หน้าตรง มือทั้งสองจับล่อแก้ว หายลงอยู่ที่ระดับอก จังหวะที่ 2 นั่งคุกเข่า มือทั้งสองจับล่อแก้วไขว้กันไว้ระดับอก

คนที่ 3 : จังหวะที่ 1 นั่งคุกเข่า มือซ้ายจับปรกข้าง มือขวาตั้งวงกลาง เอียงซ้าย จังหวะที่ 2 นั่งคุกเข่า มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับล่อแก้วระดับเอวข้างลำตัว เอียงขวา

คนที่ 4 : จังหวะที่ 1 นั่งตั้งเข่าขวา มือทั้งสองข้างจับล่อแก้วเข้าที่อก จังหวะที่ 2 นั่งตั้งเข่าขวา มือทั้งสองจับล่อแก้วระดับวงกลาง

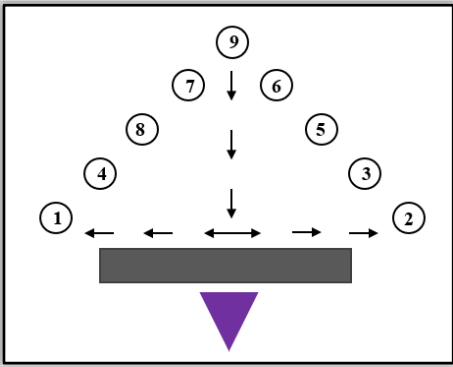
คนที่ 5 : จังหวะที่ 1 นั่งคุกเข่า มือซ้ายจับปรกข้าง มือขวาตั้งวงกลาง เอียงซ้าย จังหวะที่ 2 นั่งตั้งเข่าซ้าย มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับล่อแก้วระดับเอวข้างลำตัว เอียงขวา

คนที่ 6 : จังหวะที่ 1 ถอนซ้าย มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับล่อแก้วระดับเอวหางมือเข้า เอียงซ้าย จังหวะที่ 2 ก้าวขวา มือซ้ายตั้งวงพรหมสี่หน้า มือขวาจับล่อแก้วระดับเอวหางมือออก เอียงขวา

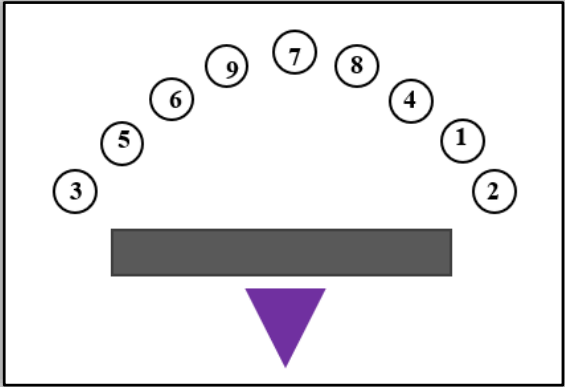
คนที่ 7 : จังหวะที่ 1 ถอนขวา มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับล่อแก้วระดับเอวหางมือเข้า เอียงขวา จังหวะที่ 2 ก้าวซ้าย มือขวาตั้งวงพรหมสี่หน้า มือซ้ายจับล่อแก้วระดับเอวหางมือออก เอียงซ้าย

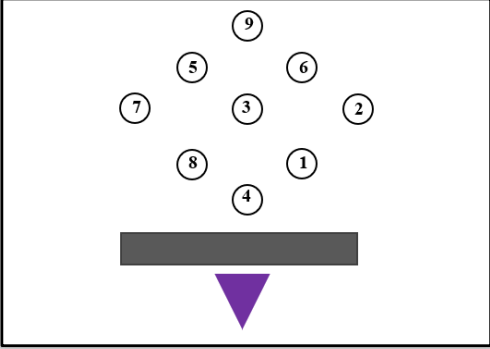
คนที่ 8 : จังหวะที่ 1 นั่งคุกเข่า มือขวาจับปรกข้าง มือซ้ายตั้งวงกลาง เอียงขวา จังหวะที่ 2 นั่งตั้งเข่าขวา มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับล่อแก้วระดับเอวข้างลำตัว เอียงซ้าย

คนที่ 9 : จังหวะที่ 1 ถอนเท้าขวา มือทั้งสองจับล่อแก้วคว่ำลง จังหวะที่ 2 ก้าวเท้าซ้าย มือทั้งสองจับล่อแก้วเป็นวงพรหมสี่หน้า

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนองเพลง	คำอธิบาย
ทำที่ 47		กระบวนท่ารำ ประกอบ ทำนอง เพลงไ้คัล้ง	ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : มือขวาจับสไบ มือซ้ายตั้ง วงล่าง เท้า : ย่ำเท้าซ้าย/ย่ำเท้าขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ จังหวะที่ 1-8 อยู่ซุ่มเดิมและค้างท่าไว้สะดุ้งตัวขึ้นตามจังหวะ จังหวะที่ 9-24 มือขวาจับสไบมือซ้ายตั้งวงล่าง แล้วลุกขึ้นยืน ย่ำเท้าตามจังหวะไปเป็นแถวตัววี		

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 48		กระบวนท่ารำ ประกอบ ทำนอง เพลงโป๊คลั่ง	ทิศ : ด้านซ้าย/ด้านขวา ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายเท้าเอว มือขวา จับสไบมาไว้ที่อกด้านซ้าย เท้า : ย่ำเท้าซ้าย/ย่ำเท้าขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ จังหวะที่ 1-4 คนที่ 1,4,7,8 หันทิศด้านซ้าย มือซ้ายเท้าเอว มือขวาจับสไบมาไว้ที่อกด้านซ้าย เอียงขวา คนที่ 2,3,5,6,9 หันทิศด้านขวา มือซ้ายเท้าเอว มือขวาจับสไบมาไว้ที่อกด้านซ้าย เอียงซ้าย จังหวะที่ 5-8 คนที่ 9 เดินขึ้นหน้า หันทิศขวา เอียงขวา เริ่มนับ1ใหม่ จังหวะที่ 1-4 คนที่ 9 เปลี่ยนเป็นหันทิศซ้าย คนที่ 7 เดินขึ้นตามคนที่ 9 มา คนที่ 7 หันทิศหันทิศขวาเอียงขวา จังหวะที่ 5-8 คนที่ 6 เดินตามคนที่ 7 มา คน ที่ 6 หันทิศขวา เอียงขวา เริ่มนับ1ใหม่ จังหวะที่ 1-4 คนที่ 6 เปลี่ยนเป็นหันทิศซ้าย คนที่ 8 เดินขึ้นตาม คนที่ 6 มา คนที่ 8 หันทิศหันทิศขวาเอียงขวา จังหวะที่ 5-8 คนที่ 9 และคนที่ 7 แยกออก และเดินย่ำเท้า กลับไปเป็นแถววี คนที่ 5 เดินตามคนที่ 8 มา คนที่ 5 หันทิศขวา เอียงขวา เริ่มนับ1ใหม่ จังหวะที่ 1-4 คน ที่ 5 เปลี่ยนเป็นหันทิศซ้าย คนที่ 4 เดินขึ้นตามคนที่ 5 มา คนที่ 4 หันทิศหันทิศขวาเอียงขวา จังหวะที่ 5- 8 คนที่ 6 และคนที่ 8 แยกออก และเดินย่ำเท้ากลับไปเป็นแถววี คนที่ 3 เดินตามคนที่ 4 มา คนที่ 3 หัน ทิศขวา เอียงขวา เริ่มนับ1ใหม่ จังหวะที่ 1-4 คนที่ 3 เปลี่ยนเป็นหันทิศซ้าย คนที่ 1 เดินขึ้นตามคนที่ 3 มา คนที่ 1 หันทิศหันทิศขวาเอียงขวา จังหวะที่ 5-8 คนที่ 5 และคนที่ 4 แยกออก และเดินย่ำเท้ากลับไป เป็นแถววี คนที่ 2 เดินตามคนที่ 1 มา คนที่ 2 หันทิศขวา เอียงขวา เริ่มนับ1ใหม่ จังหวะที่ 1-4 คนที่ 2 เปลี่ยนเป็นหันทิศซ้าย จังหวะที่ 5-8 คนที่ 3 และคนที่ 1 แยกออก เริ่มนับ1ใหม่ จังหวะที่ 1-4 คนที่ 2 เดินขึ้นมา และจังหวะที่ 5-8 คนที่ 2 แยกออกไปฝั่งซ้ายคนเดียว		

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 49		กระบวนท่ารำ ประกอบ ทำนอง เพลงไ้คัล้ง	ทิศ : ด้านหน้า/ด้านหลัง ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : จีบปรกข้าง/ตั้งวงบน เท้า : ย่ำเท้าซ้าย/ย่ำเท้าขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ จังหวะที่ 1-8 คนที่ 1,6,7,4,2 จีบปรกข้าง เอียงขวา หันทิศหน้า คนที่ 3,5,8,9 ตั้งวงบน เอียงซ้าย หันทิศหลัง ย่ำเท้าต่อแถวกัน เดินเป็นครึ่งวงกลม เริ่มนับ1ใหม่ จังหวะที่ 1-8 คนที่ 1,6,7,4,2 ตั้งวงบน เอียงซ้าย หันทิศหลัง คนที่ 3,5,8,9 จีบปรกข้าง เอียงขวา หันทิศหน้า ย่ำเท้าต่อแถวกัน เดินเป็นครึ่งวงกลม ปฏิบัติทั้งหมด สิบสี่แปด เพื่อเดินไปเข้าซุ้ม		

ลำดับ	ลักษณะการแปรแถว		
			
ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย
ท่าที่ 50		กระบวนท่ารำ ประกอบ ทำนอง เพลงไ้คัล้ง	ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายจับส่งหลัง มือวง จับล่อแก้วไว้ที่อกด้านซ้าย เท้า : ย่ำเท้าซ้าย/ย่ำเท้าขวา
	วิธีปฏิบัติท่ารำ ย่ำเท้าเข้าซุ้ม มือซ้ายจับส่งหลัง มือวงจับล่อแก้วไว้ที่อกด้านซ้าย เอียงซ้าย		
ท่าที่ 51		กระบวนท่ารำ ประกอบทำนอง เพลงไ้คัล้ง	คนที่ 1 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : ทำผาลาลั่น เท้า : ถอนเท้าขวา นั่งคุกเข่า

ลำดับ	ลักษณะท่าร่ำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		กระบวนท่าร่ำ ประกอบทำนอง เพลงไ้ค้ล้ง	คนที่ 2 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : ทำผาลา เท้า : ถอนเท้าขวา นั่งตั้งเข่า ซ้าย คนที่ 3 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองตั้งวงกลาง เท้า : ก้าวเท้าซ้าย คนที่ 4 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : มือทั้งสองตั้งวงไขว่กันไว้ ที่หน้าอก เท้า : ถอนเท้าซ้าย นั่งคุกเข่า คนที่ 5 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย/เอียงขวา มือ : ทำผาลา เท้า : ถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้า ขวา คนที่ 6 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงขวา/เอียงซ้าย มือ : ทำผาลา เท้า : ถอนเท้าขวา/ก้าวเท้า ซ้าย คนที่ 7 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย/เอียงขวา มือ : ทำผาลา เท้า : ถอนเท้าซ้าย/นั่งตั้งเข่า ขวา

ลำดับ	ลักษณะท่ารำ	เนื้อร้อง/ทำนอง เพลง	คำอธิบาย (ต่อ)
		กระบวนท่ารำ ประกอบทำนอง เพลงไ้คัล้ง	คนที่ 8 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : เอียงซ้าย/เอียงขวา มือ : ท่าผาลาสั้น เท้า : ถอนเท้าซ้าย นั่งคุกเข่า คนที่ 9 ทิศ : ด้านหน้า ศีรษะ : หน้าตรง มือ : ท่าพรหมสี่พรหมสี่หน้า เท้า : ถอนเท้าขวา/ก้าวเท้า ซ้าย
	วิธีปฏิบัติท่ารำ คนที่ 1 : ถอนเท้าขวา มือทำท่าผาลาสั้นฝั่งขวา เอียงขวา แล้วนั่งคุกเข่า มือทำท่าผาลาสั้นฝั่งซ้าย เอียงซ้าย คนที่ 2 : ถอนเท้าขวา มือขวาจับปรกข้าง มือซ้ายตั้งวงกลาง เอียงขวา แล้วนั่งตั้งเข่าซ้าย มือทั้งสองม้วน ออกเป็นท่าผาลา เอียงซ้าย คนที่ 3 : ถอนเท้าขวา มือทั้งสองจับเข้าอก แล้วม้วนมือออกเป็นตั้งวงกลาง ก้าวเท้าซ้าย คนที่ 4 : ถอนเท้าซ้าย มือทั้งสองแถมมือลงอยู่ด้านหน้า แล้วนั่งคุกเข่า มือทั้งสองตั้งวงไขว้กันไว้ที่หน้าอก คนที่ 5 : ถอนเท้าซ้าย มือซ้ายจับปรกข้าง มือขวาตั้งวงกลาง เอียงซ้าย แล้วก้าวเท้าขวา มือทั้งสองม้วน ออกเป็นท่าผาลา เอียงขวา คนที่ 6 : ถอนเท้าขวา มือขวาจับปรกข้าง มือซ้ายตั้งวงกลาง เอียงขวา แล้วก้าวเท้าซ้าย มือทั้งสองม้วน ออกเป็นท่าผาลา เอียงซ้าย คนที่ 7 : ถอนเท้าซ้าย มือซ้ายจับปรกข้าง มือขวาตั้งวงกลาง เอียงซ้าย แล้วนั่งตั้งเข่าขวา มือทั้งสองม้วน ออกเป็นท่าผาลา เอียงขวา คนที่ 8 : ถอนเท้าซ้าย มือทำท่าผาลาสั้นฝั่งซ้าย เอียงซ้าย แล้วนั่งคุกเข่า มือทำท่าผาลาสั้นฝั่งขวา เอียงขวา คนที่ 9 : ถอนเท้าขวา มือทั้งสองจับคว่ำข้างลำตัวระดับเอว แล้วก้าวเท้าซ้าย เปลี่ยนมือทั้งสองม้วนมือเป็นท่า พรหมสี่หน้า		

ตารางที่ 4.2 ตารางกระบวนท่ารำและรูปแบบการแปรแถวการแสดงชุด นวัตกรรมาชมงคล
 ที่มา : เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ (2566)

4.3 เพื่อถ่ายทอดและนำเสนอการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล”

กระบวนการทำรำ รูปแบบการแสดง และการแปรแถวการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล คณะผู้วิจัยได้นำทำรำมาจากแม่ท่าพื้นฐาน ทั้งแม่บทใหญ่ และเพลงช้า เพลงเร็ว ในการนำมาเป็นแนวทางการสร้างสรรค์กระบวนการทำรำ และได้รับแนวคิดการสร้างสรรคกระบวนการทำรำจาก นางรัจนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง สังกัดกรมศิลปากรกระทรวงวัฒนธรรม และนายชวลิต สุนทรานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัดกรมศิลปากร คณะผู้วิจัยจึงนำเอากระบวนการทำรำทั้งหมดมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบทประพันธ์และทำนองเพลง โดยกระบวนการทำรำเป็นการตีบทสื่อความหมายตามคำร้อง จากนั้น คณะผู้วิจัยได้นำกระบวนการทำรำและรูปแบบการแปรแถวมาถ่ายทอดให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยคณะผู้วิจัยได้ร่วมกันศึกษาและนำทฤษฎีการถ่ายทอดการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ของผู้ช่วยศาสตราจารย์มานิช บุญทองเล็กมาปรับใช้ในการถ่ายทอดกระบวนการทำรำและรูปแบบการแปรแถวในครั้งนี้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางกระบวนการถ่ายทอด		
ลำดับ	ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Teachingn Model For Global Citizenship)	กระบวนการถ่ายทอดการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล
1	ขั้นรับรู้ (Recognize) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ให้กับผู้เรียน	- ผู้ถ่ายทอด นัดพบผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอด ผู้ถ่ายทอดอธิบายถึงลักษณะการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล แก่ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอด เพื่อให้ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอดได้เข้าใจถึงรูปแบบการแสดง
2	ขั้นเรียนรู้ (Learn) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎีและทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ โดยครูเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดให้กับผู้เรียนด้วยการเลียนแบบและการฝึกจากครูผู้สอนเป็นหลัก	ขั้นที่ 1 - ผู้ถ่ายทอด มอบบทประพันธ์การแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคลให้แก่ผู้แสดงหรือ ผู้รับการถ่ายทอด พร้อมอธิบายถึงความหมายของบทประพันธ์ และให้ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอดฝึกร้องเพลงให้ถูกต้องตามจังหวะ ทำนองเพลง โดยฝึกร้องไปพร้อมกับผู้ถ่ายทอด หรือผู้รับการถ่ายทอด โดยให้ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอด สังเกตและปฏิบัติตาม

ตารางกระบวนการถ่ายทอด		
ลำดับ	ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Teaching Model For Global Citizenship)	กระบวนการถ่ายทอด การแสดงชุด นวัตกรรมาชมงคล
	ขั้นเรียนรู้ (Learn) (ต่อ)	ขั้นที่ 2 - ผู้ถ่ายทอดเริ่มสาธิตการปฏิบัติกระบวนการทำรำประกอบทำนองเพลงเหมราษ ทำนองเพลงร้องฉุยฉวย ทำนองเพลงร้องแม่ศรี และทำนองเพลงไ้คั้ง ให้แก่ผู้แสดง - ผู้ถ่ายทอดเริ่มสาธิตการปฏิบัติรูปแบบการแปรแถวประกอบทำนองเพลงเหมราษ ทำนองเพลงร้องฉุยฉวย ทำนองเพลงร้องแม่ศรี และทำนองเพลงไ้คั้ง ให้แก่ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอด โดยให้ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอด สังเกตและปฏิบัติตาม
3	ขั้นทบทวน(Repeat) การสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะทำรำด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกต ประเมิน และให้คำแนะนำในการแก้ไขทำรำอย่างถูกต้อง	- ผู้ถ่ายทอดให้ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอดปฏิบัติกระบวนการทำรำและการแปรแถวด้วยตนเอง โดยมีผู้ถ่ายทอดเป็นผู้แนะนำ ควบคุม และปรับแก้ทำรำให้แก่ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอด
4	ขั้นชำนาญ (Skillful) การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทำรำได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องและเป็นไปตามลักษณะสำคัญเฉพาะของการแสดงในแต่ละชุดนั้น ๆ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิบัติทำรำในรูปแบบอื่น ๆ ได้	- ผู้ถ่ายทอดให้ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอดปฏิบัติกระบวนการทำรำและการแปรแถวด้วยตนเองบ่อย ๆ เพื่อให้ผู้แสดงหรือ ผู้รับการถ่ายทอดสามารถปฏิบัติกระบวนการทำรำและการแปรแถวได้ถูกต้องและพร้อมเพรียงกัน

ตารางกระบวนการถ่ายทอด		
ลำดับ	ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ทางศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Teachingn Model For Global Citizenship)	กระบวนการถ่ายทอด การแสดงชุด นวัตกรรมาชมงคล
5	ขั้นพัฒนา (Development) การสนับสนุน ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และพัฒนา โดยสามารถปฏิบัติทำร่ำได้เหมาะสมและถูกต้อง ตามรูปแบบของการปฏิบัติทำร่ำ โดยเริ่มจากการสังเกตตนเอง และสามารถปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการร่ำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	- ผู้ถ่ายทอดให้ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอดสังเกตการปฏิบัติกระบวนการทำร่ำการแปรแถวของตนเอง และคิดหาทักษะการปฏิบัติทำร่ำให้เหมาะสมเข้ากับตนเอง จนสามารถพัฒนาตนเอง ทำให้เกิดลีลาทำร่ำที่ถูกต้องสวยงาม และพร้อมเพรียงกันตามรูปแบบการปฏิบัติทำร่ำของการแสดงชุด นวัตกรรมาชมงคล
6	ขั้นขยายผล(Expand) ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะการปฏิบัติทำร่ำ ไปขยายผลสู่บุคคลอื่นในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	- ผู้ถ่ายทอดเปิดโอกาสให้ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอดได้ช่วยกันฝึกปฏิบัติกระบวนการทำร่ำและการแปรแถวด้วยตนเอง ทำให้ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอดสามารถออกสู่การแสดง และผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอดยังสามารถนำกระบวนการทำร่ำไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้

ตารางที่ 4.3 ตารางกระบวนการถ่ายทอด

ที่มา : เกศสิณี เทือกธรรม และคณะ (2566)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัย

ศิลปินพณิชย์การแสดงชุด นวัตกรรมราชมณฑล คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและองค์ความรู้จากการแสดง รัชสมัยราชมณฑล โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ซึ่งได้จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาแนวคิด และองค์ความรู้การแสดง รัชสมัยราชมณฑล

ในปีพุทธศักราช 2545 ทางนักศึกษาระดับปริญญา ศึกษาศาสตรบัณฑิต ภาควิชานาฏศิลป์และดุริยางค์ศึกษา คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมณฑล ได้มีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบการแสดงชุด รัชสมัยราชมณฑล เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติและให้ความสำคัญต่อสถานศึกษาที่ให้ความรู้ทักษะและวิชาการต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษา โดยนำชื่อของสถาบันซึ่งมีนามว่า “สถาบันเทคโนโลยีราชมณฑล” นามนี้เป็นนามพระราชทาน โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมโดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานนามให้แก่สถาบัน รูปแบบของการแสดงเป็นการแสดงประเภท รัชสมัยแบบเต็ม กำหนดให้การแสดงออกมาในรูปแบบของการ รัชคู่ ระหว่างตัวพระและตัวนาง

คณะผู้วิจัยรัชสมัยราชมณฑล ได้ทำการสร้างสรรค์บทประพันธ์ที่ใช้ในการแสดงขึ้นใหม่ และได้มีการประดิษฐ์ท่ารำขึ้นใหม่ให้มีท่ารำที่สอดคล้องกับคำร้องและบทประพันธ์ที่ใช้ในการแสดง แนวคิดเครื่องแต่งกายรัชสมัยราชมณฑลได้รับรูปแบบมาจากการแต่งกายยืนเครื่อง โขน-ละคร จึงทำให้คณะผู้วิจัยรัชสมัยราชมณฑล ได้แนวคิดการแต่งกายตามสภาพมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกายจึงเกิดเป็นเครื่องแต่งกายที่สร้างสรรค์ขึ้นตามจินตนาการ ให้มีความนุ่มนวล อ่อนหวาน เหมาะสมกับการแสดง ลักษณะเครื่องแต่งกายสื่อให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของสถาบันเทคโนโลยีราชมณฑล โดยนำสีน้ำเงินมาใช้เป็นสีหลักในการออกแบบเครื่องแต่งกาย และนำสีเหลืองทอง มาใส่เป็นขลิบบนเครื่องแต่งกาย รอบหัวประดับด้วยเข็มราชมณฑล โดยเครื่องประดับศีรษะของตัวนางและตัวพระจะมีรูปแบบที่เหมือนกันทุกประการในส่วนเครื่องแต่งกายอื่น ๆ จะมีการปักด้วยไหมที่เป็นรูปดอกบัว เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงรัชสมัยราชมณฑล จัดอยู่ในรูปแบบการรัชสมัยแบบเต็ม ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ ออกด้วยเพลงร่ำ รัชเพลงฉุยฉาย รัชเพลงแม่ศรี และจบท้ายด้วย

เพลงเร็ว-ลา ตามลำดับ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดง ได้นำเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์เครื่องห้า มาบรรเลงในการแสดงรำฉุยฉายราชมณฑล กระบวนท่ารำการแสดงรำฉุยฉายราชมณฑล เป็นการนำเอาแม่ท่าพื้นฐานแม่บท ทั้งแม่บทเล็กและแม่บทใหญ่ มาปรับใช้ให้เข้ากับบทประพันธ์และทำนองเพลงและมีการนำท่าทางเลียนแบบธรรมชาติมาศึกษาให้สอดคล้องตามเนื้อร้องและทำนองเพลง

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมณฑล” เพื่อประยุกต์ใช้ในการแสดง

รูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงชุด นวัตนาฏราชมณฑล เป็นการแสดงที่พัฒนามาจากรำฉุยฉายราชมณฑล โดยคณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดและองค์ความรู้ของการรำฉุยฉายมาเป็นต้นแบบในการกำหนดรูปแบบการแสดง กล่าวคือ แต่งบทประพันธ์โดยใช้กลอนสุภาพจำนวน 4 บท โดยมีโครงสร้างของกลอนที่สื่อถึงเอกลักษณ์และความหมายของชื่อมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่หมายถึง "มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีอันเป็นมงคลแห่งพระราชฯ" ผ่านสื่อสัญลักษณ์ที่กำหนดใช้เป็นตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ ไว้ในบทร้องฉุยฉายจำนวน 2 บท และสื่อถึงอัตลักษณ์ตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง มารับไว้ไว้ในบทร้องแม่ศรี จำนวน 2 บท โดยมีผู้ประพันธ์บท คือ นายสวธา เสนามนตรี ผู้ตรวจสอบคำประพันธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสภณ สาทรสำฤทธิ์ และผู้ตรวจสอบบทประพันธ์ คือ นายชวลิต สุนทรานนท์

เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงนวัตนาฏราชมณฑล การแสดงชุด นวัตนาฏราชมณฑล ได้กำหนดการบรรเลงทำนองเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงไว้ 4 ช่วง ดังนี้ ได้นำทำนองเพลงเหมราชมาบรรจุในช่วงเพลงออกของการแสดง ซึ่งเพลงเหมราชเป็นเพลงที่จัดอยู่ในประเภท 2 ไม้มี่อยู่ในเรื่องสีนวล มีการดำเนินทำนองเพลงแบบเรียบ ๆ ทั่วไป ทางคณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความนุ่มนวล อ่อนหวาน ของทำนองเพลงที่เหมาะสมกับผู้แสดงที่เป็นผู้หญิงล้วน ช่วงทำนองเพลงฉุยฉาย เป็นการขับร้องเพลงฉุยฉายในรูปแบบฉุยฉายพวง ช่วงทำนองเพลงแม่ศรี เป็นเพลงแม่ศรีอัตรา 2 ชั้น เป็นการดำเนินทำนองเพลงเช่นเดียวกับจังหวะแม่ศรีในฉุยฉาย ในการแสดงชุด นวัตนาฏราชมณฑล กำหนดให้การขับร้องเพลงแม่ศรีในทำนองเพลงพื้นเมือง และมีการร้องซ้ำเพื่อเน้นความหมายของบทประพันธ์เพลง และในช่วงการบรรเลงเพลงเข้าใช้ทำนองเพลงปี่คั้ง ซึ่งมีลักษณะทำนองเพลงเช่นเดียวกับเพลงเร็ว ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงนวัตนาฏราชมณฑล จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทย พบว่า การแสดงฉุยฉาย เป็นวงดนตรีประเภท วงปี่พาทย์เครื่องห้าในการบรรเลงประกอบด้วย ระนาดเอก ข้องวงใหญ่ ปี่ใน ตะโพน และกลองทัด

เครื่องแต่งกายของการแสดงนวัตนาฏราชมณฑล คณะผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบเครื่องแต่งกายโดยนำฉลองพระองค์ชุดไทยศิวาลัย ซึ่งเป็นหนึ่งในฉลองพระองค์ชุดไทยของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มาเป็นต้นแบบและประยุคดีให้เหมาะสมกับการแสดง ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้นำสี่ประจํามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง มาเป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบ สไลด์ และติดดอกไม้ที่เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของแต่ละราชมงคลเพื่อต้องการสื่อถึง 9 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

กระบวนการท่ารำของการแสดงนวัตนาฏราชมงคล กระบวนท่ารำ รูปแบบการแสดง และการแปรแถวการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล คณะผู้วิจัยได้นำท่ารำมาจากแม่ท่าพื้นฐาน ทั้งแม่บทใหญ่ และเพลงช้า เพลงเร็ว ในการนำมาเป็นแนวทางการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำ และได้รับแนวคิด การสร้างสรรค์กระบวนท่ารำจาก นางรจนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง สังกัดกรมศิลปากรกระทรวงวัฒนธรรม และนายขวลิต สุนทรานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัดกรมศิลปากร คณะผู้วิจัยจึงนำเอากระบวนท่ารำทั้งหมดมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบทประพันธ์และทำนองเพลง โดย กระบวนท่ารำเป็นการตีบทสื่อความหมายตามคำร้อง ซึ่งสามารถแบ่งโครงสร้างของการแสดงได้เป็น 4 ช่วง ช่วงที่ 1 เป็นช่วงกระบวนท่ารำประกอบเพลงเหมราษ ช่วงที่ 2 เป็นช่วงกระบวนท่ารำประกอบ เพลงร้องอุยฉวย ช่วงที่ 3 เป็นกระบวนท่ารำประกอบเพลงร้องแม่ศรี และช่วงที่ 4 เป็นช่วงกระบวนท่ารำ ประกอบเพลงไ้คล้อง

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อถ่ายทอดและนำเสนอการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล”

คณะผู้วิจัยได้รับแนวคิดการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำและรูปแบบการแปรแถว จาก นางรจนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง สังกัดกรมศิลปากรกระทรวงวัฒนธรรม และ นายขวลิต สุนทรานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิ สังกัดกรมศิลปากร คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดทั้งหมดมาประยุกต์ใช้ให้ สอดคล้องกับบทประพันธ์และทำนองเพลง จึงเกิดเป็นการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” จากนั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการถ่ายทอดให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดย คณะผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการถ่ายทอดการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานิช บุญทองเล็ก มาปรับใช้ในการถ่ายทอดกระบวนท่ารำและรูปแบบการแปรแถว ให้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

5.2 อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาแนวคิด และองค์ความรู้การแสดง รำฉุยฉายราชมณฑล

จากการศึกษาแนวคิดและองค์ความรู้ของการแสดง รำฉุยฉายราชมณฑล พบว่าเป็นการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติและให้ความสำคัญต่อสถาบันการศึกษา โดยรูปแบบการรำฉุยฉายราชมณฑลนั้นกำหนดให้เป็นการแสดงแบบรำคู่พระ-นาง ในลักษณะการรำฉุยฉาย โดยยึดตามโครงสร้างหลักของการรำฉุยฉายแบบเต็ม อันได้แก่เริ่มต้นด้วยเพลงร่ำ ต่อด้วยร้องฉุยฉาย แม่ศรี และจบด้วยเพลงเร็วลา ซึ่งการรำฉุยฉายราชมณฑลเป็นการรำประเภทฉุยฉายเฉพาะกิจ มีเนื้อร้องในลักษณะเป็นบทอวยพร กำหนดเครื่องแต่งกายโดยนำเครื่องแต่งกายยืนเครื่องพระ-นางมาประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับการแสดง ใช้สีน้ำเงินซึ่งเป็นสีประจำสถาบันเป็นสีหลัก มีขลิบสีเหลืองทองซึ่งเป็นสีประจำคณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ ซึ่งเป็นคณะเดิมตามโครงสร้างของสถาบัน สวมใส่ศิราภรณ์ที่ออกแบบขึ้นมาใหม่เพื่อแสดงถึงสัญลักษณ์ของสถาบัน กำหนดกระบวนท่ารำตามหลักการทางนาฏศิลป์ประยุกต์กับท่าทางธรรมชาติ มาเรียบเรียงให้สอดคล้องกับทำนองเพลง และใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้าในการบรรเลงประกอบการแสดง

หลังจากปีพุทธศักราช 2545 นั้น พบว่า รำฉุยฉายราชมณฑล ไม่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาแสดง อันเนื่องมาจากการปรับโครงสร้างจากสถาบันมาเป็นมหาวิทยาลัย สถาบันราชมณฑลในแต่ละวิทยาเขตเลยถูกปรับเป็นมหาวิทยาลัยตามภูมิภาคทั่วประเทศ การรำฉุยฉายราชมณฑลที่เป็นการสื่อถึงศูนย์กลางของสถาบันเทคโนโลยีราชมณฑลเลยมีเนื้อหาของการแสดงที่จำเพาะเจาะจงกับโครงสร้างสถาบันจึงส่งผลให้การแสดงนี้ค่อย ๆ สูญหายไป ทางคณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของแนวคิดในการนำเสนอเนื้อหาของการแสดงที่เป็นการยกย่องสถาบันการศึกษาที่เปรียบเสมือนความภาคภูมิใจของชาวราชมณฑล จึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาการแสดงชุด นวัตกรรมราชมณฑล โดยจะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลทั้ง 9 แห่ง

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบการแสดงชุด “นวัตกรรมราชมณฑล” เพื่อประยุกต์ใช้ในการแสดง

จากการวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบการแสดง พบว่า การแสดงชุด นวัตกรรมราชมณฑล เป็นการแสดงที่พัฒนามาจาก รำฉุยฉายราชมณฑล โดยคณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดและองค์ความรู้ของการรำฉุยฉายมาเป็นต้นแบบในการกำหนดรูปแบบการแสดง กล่าวคือ แต่งบทประพันธ์โดยใช้กลอนสุภาพจำนวน 4 บท โดยมีโครงสร้างของกลอนที่สื่อถึงเอกลักษณ์และความหมายของชื่อมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑล ที่หมายถึง "มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีอันเป็นมณฑลแห่งพระราชา" ผ่านสื่อสัญลักษณ์ที่กำหนดใช้เป็น

ตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ ไว้ในบัตรรองฉายจำนวน 2 บท และสื่อถึงอัตลักษณ์ตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง มารับไว้บัตรรองแม่ศรี จำนวน 2 บท โดยการบรรเลงทำนองเพลงกำหนดไว้จำนวน 4 เพลง ได้แก่ 1) ทำนองเพลงเหมราษ 2) ทำนองเพลงฉาย โดยกำหนดรูปแบบการขับร้องแบบฉายพวง 3) ทำนองเพลงแม่ศรี โดยกำหนดการขับร้องให้มีการร้องซ้ำหรือร้องทวนบทเพื่อเน้นความหมายของบทประพันธ์ 4) ทำนองเพลงไ้คล้อง ซึ่งมีลักษณะทำนองเพลงเช่นเดียวกับเพลงเร็ว ใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้าในการบรรเลงเพลง ในส่วนของเครื่องแต่งกายนั้น คณะผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบเครื่องแต่งกายโดยนำฉลองพระองค์ชุดไทยพระราชนิยม ซึ่งเป็นฉลองพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มาเป็นต้นแบบและประยุกต์ให้เหมาะสมกับการแสดง ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้นำสำประจํามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง มาเป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบสไลด์ และประดับดอกไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของแต่ละราชชมงคลเพื่อสื่อถึง 9 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กระบวนท่ารำ รูปแบบการแสดง และการแปรแถวการแสดงชุด นวัตกรรมราชชมงคล คณะผู้วิจัยได้รับแนวคิดการสร้างสรรคจาก นางรัชญา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง สังกัดกรมศิลปากรกระทรวงวัฒนธรรม และนายชวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละครและดนตรีทรงคุณวุฒิ กรมศิลปากร คณะผู้วิจัยจึงนำเอากระบวนท่ารำทั้งหมดมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบทประพันธ์และทำนองเพลง โดยกระบวนท่ารำเป็นการตีบทสื่อความหมายตามคำร้อง ซึ่งสามารถแบ่งโครงสร้างของการแสดงชุด นวัตกรรมราชชมงคลได้เป็น 4 ช่วง ช่วงที่ 1 เป็นช่วงเพลงออกใช้กระบวนท่ารำประกอบเพลงเหมราษ ช่วงที่ 2 กล่าวถึงเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ ใช้กระบวนท่ารำประกอบเพลงร้องฉาย ช่วงที่ 3 กล่าวถึงอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ ใช้กระบวนท่ารำประกอบเพลงร้องแม่ศรี และช่วง ที่ 4 เป็นช่วงเพลงเข้าใช้กระบวนท่ารำประกอบเพลงไ้คล้อง

ทั้งนี้รูปแบบการแสดงชุด นวัตกรรมราชชมงคล เป็นการแสดงที่พัฒนามาจากการรำฉายแบบเดิมผ่านการดัดแปลงสร้างสรรค์เพิ่มเติมเพื่อสร้างคุณค่าและให้มีความหมายสอดคล้องกับปัจจุบันจากรูปแบบการแสดงที่วิจิตรสวยงามสู่การสร้างสรรคให้เกิดสิ่งใหม่โดยมีรากฐานจากคุณค่าเดิมซึ่งสอดคล้องกับธรรมา จันทะสาโร (2557:21) ได้กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่แสดงออกถึงลักษณะของการคิดค้นการแสวงหากระบวนการ วิธีการ แนวทางใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับศิลปะวิทยาการทุกแขนง ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ควรเป็นสิ่งที่ต้องเอื้อประโยชน์หรือให้คุณูปการต่อสังคม ชุมชน และวัฒนธรรมของมนุษย์ แต่ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่ได้มาจากการสร้างสรรค์นั้นอาจเป็นไปได้ทั้งสิ่งใหม่หรือสิ่งใกล้เคียงกับของเดิม อีกทั้งยังจำเป็นต้องอาศัยผู้นุรักษ์เพื่อบำรุงไว้ซึ่งผลงานของความคิดสร้างสรรค์ในอดีต เพื่อการนำมาใช้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในอนาคต

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อถ่ายทอดและนำเสนอการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล”

การถ่ายทอดและนำเสนอการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล” ได้รับแนวคิดการสร้างสรรค์ กระบวนท่ารำจาก นางรจนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง สังกัดกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม และนายชวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละครและดนตรีทรงคุณวุฒิ กรมศิลปากร คณะผู้วิจัยได้นำกระบวนท่ารำและรูปแบบการแปรแถวมาประยุกต์พร้อมสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับ บทประพันธ์และทำนองเพลง เพื่อนำไปถ่ายทอดให้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยคณะผู้วิจัยได้ร่วมกันศึกษาและนำทฤษฎีการถ่ายทอดการจัดการเรียนรู้ นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Teaching Model For Global Citizenship) ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มาโนช บุญทองเล็ก มาปรับใช้ในการถ่ายทอดกระบวนท่ารำ ดังนี้ 1) ขั้นรับรู้ (Recognize) เป็นการสร้างความเข้าใจและเตรียมความพร้อมของผู้แสดงสำหรับการถ่ายทอดท่ารำ และมีเจตคติที่ดีต่อชุดการแสดง 2) ขั้นเรียนรู้ (Learn) เป็นขั้นตอนการถ่ายทอดท่ารำโดยเริ่มจากการทำความเข้าใจและเรียนรู้ความหมายของเพลง หลังจากนั้นจึงเป็นการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติ กระบวนท่ารำโดยการใช้การเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบจากผู้ถ่ายทอดท่ารำตั้งแต่ต้นจนจบการแสดง 3) ขั้นทบทวน (Repeat) เป็นขั้นตอนการฝึกซ้อมโดยให้ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอดปฏิบัติท่ารำด้วยตนเองตั้งแต่ต้นจนจบ โดยมีผู้ถ่ายทอดเป็นผู้แนะนำ และปรับแก้ไขท่ารำให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 4) ขั้นชำนาญ (Skillful) เป็นขั้นตอนของการฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้น โดยให้ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอดด้วยตนเองตั้งแต่ต้นจนจบด้วยเองซ้ำ ๆ จนสามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นอัตโนมัติ 5) ขั้นพัฒนา (Development) เป็นขั้นตอนของการเก็บรายละเอียดต่าง ๆ ของกระบวนท่ารำ โดยผู้ถ่ายทอดและผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอดวิเคราะห์ท่ารำแล้วจึงปรับปรุงแก้ไขท่ารำพร้อมทั้งรูปแบบการแปรแถวให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 6) ขั้นขยายผล (Expand) เป็นขั้นตอนของการนำองค์ความรู้และทักษะที่ได้ในการแสดงไปขยายผลในลักษณะของการถ่ายทอด โดยให้ผู้แสดงหรือผู้รับการถ่ายทอดได้ช่วยกันฝึกซ้อมท่ารำตั้งแต่ต้นจนจบด้วยตนเอง

5.3 ข้อเสนอแนะ

การทำวิจัยเรื่อง นวัตนาฏราชมงคล ทำให้ทราบถึงการกำหนดรูปแบบการแสดงตามลักษณะของการแสดงอุยฉาย ทั้งนี้ในการทำวิจัยครั้งต่อไปอาจจะนำเสนอรูปแบบการแสดงในลักษณะการแสดงสร้างสรรค์อื่น ๆ เพิ่มเติมตามความเหมาะสม

บรรณานุกรม

- ชลธิชา บรรเทาทีก. (2550). **ฉุยฉายพราหมณ์**. ศิลปะนิพนธ์ตามหลักสูตรศิลปะบัณฑิตภาควิชา
นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปะนาฏดุริยางค์, สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- ขวลิต สุนทรานนท์, ไพโรจน์ ทองคำสุก, ลลิต อิศรางกูร ณ อยุธยา, วรณพินี สุขสม, สมรัตน์ ทอง
แท้, อัมไพวรรณ เดชะชาติ, อีรเดช กลิ่นจันทร์ และบุญตา เขียนทองกุล. (2551). **วิพิธทัศนา
ชุดระบำ รำ ฟ้อน เล่ม 3**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ขวลิต สุนทรานนท์. (ม.ป.ป.). **ฉุยฉาย**. (ม.ป.ท.).
- ธรากร จันทนะสาโร. (2557). **นาฏศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาคุฎฐบัณฑิต. สาขาศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนีย์ กงตาล. (2538). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาฉุยฉาย**. คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- พิสิษฐ์ บัวงาม, สิปปนนท์ บุญกว้าง, จิรพันธ์ บ่อทอง, ภราดา ศาสตร์พานิช และอนุชา สุมาลย์.
(2545). **รำฉุยฉายราชมณฑล**. (สถาบันเทคโนโลยีราชมณฑล).
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลกรุงเทพ. (ม.ป.ป.). **ประวัติความเป็นมา, สัญลักษณ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลกรุงเทพ**. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566
<https://www.rmutk.ac.th/>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลตะวันออก. (ม.ป.ป.). **ประวัติความเป็นมา, สัญลักษณ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลตะวันออก**. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566 จาก
<https://www.rmutto.ac.th/>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลฉะเชิงชบุรี. (ม.ป.ป.). **ประวัติความเป็นมา, สัญลักษณ์มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมณฑลฉะเชิงชบุรี**. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566 จาก
<https://www.rmutt.ac.th/>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลพระนคร. (ม.ป.ป.). **ประวัติความเป็นมา, สัญลักษณ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลพระนคร**. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566 จาก
<https://www.rmutp.ac.th/>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลรัตนโกสินทร์. (ม.ป.ป.). **ประวัติความเป็นมา, สัญลักษณ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลรัตนโกสินทร์**. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566 จาก
<https://www.rmutr.ac.th/>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลลำนนา. (ม.ป.ป.). **ประวัติความเป็นมา, สัญลักษณ์, อัตลักษณ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลลำนนา**. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566 จาก
<https://www.rmutl.ac.th/>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลศรีวิชัย. (ม.ป.ป.). **ประวัติความเป็นมา, สัญลักษณ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลศรีวิชัย**. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566 จาก
<https://www.rmutsv.ac.th/ruts/>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. (ม.ป.ป.). ประวัติความเป็นมา, สัญลักษณ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566 จาก
<https://old.rmutsb.ac.th/2016/home/>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. (ม.ป.ป.). ประวัติความเป็นมา, สัญลักษณ์มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566 จาก
<https://rmuti.ac.th/one/rmuti-one/>
- มานิช บุญทองเล็ก. (ม.ป.ป.). นวัตกรรมการสอนนาฏศิลป์ในศตวรรษที่ 21. ปทุมธานี: สาขา
นาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- โมฬี ศรีแสนยงค์. (2554). นาฏยประดิษฐ์รำฉุยฉายมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
(มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม).
- ระวีวรรณ วรรณวิชัย. (2543). ฉุยฉาย. วารสารวารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ, 8(2), 53-59. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566 จาก
http://thesis.swu.ac.th/swuarticle/Fi_Art/Fi_Artsv8n2
- โรเบิร์ต ดับบลิว ออลสัน. (2539). ศิลปะการเสริมสร้างพลังความคิดสร้างสรรค์. แปลโดย
มนูญ ตนะวัฒนา, แปล.(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อีรพงษ์การพิมพ์.
- วิชัย พยัคฆ์โส, วิรัช โหตรระไวศยะ, ธนา เหมวงษา, พิชญ์ ส่วนภูษา, อภิชาติ ไก่ฟ้า, นวรัตน์ นิลดัด
แก้ว และอรุณวิศ ตั้งกิจวิวัฒน์. (2557). 40ปี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
ภูเก็ต: (ม.ป.พ.). (จัดพิมพ์เนื่องในวาระดิถีขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช 2558)
- วิทยากร เชียงกุล. (2551). จิตวิทยา ความฉลาด และความคิดสร้างสรรค์. (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพฯ : สายธาร.
- สุนันทา เกตุเหล็ก. (2561). การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์ ฉุยฉายธนบุรี. (มหาวิทยาลัย
ราชภัฏธนบุรี). สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2566 จาก
<https://cms.dru.ac.th/jspui/handle/123456789/1481>
- สุมิตร เทพวงษ์. (2547). ฉุยฉาย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ธรากร จันทนะสาโร. (2557) นาฏยศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hugill, A., Yang, H., Rakzinski, F., & Sawle, J. (2013). The pataphysics of
creativity:Developing a tool for creative search. *Digital Creativity*, 24(3), 237-
251.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกการสัมภาษณ์

เรื่อง นวัตกรรมราชมงคล

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการศึกษาแนวคิด องค์ความรู้ และเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับราชูยฉายราชมงคล
2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำไปวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นพื้นฐานข้อมูลในศิลปนิพนธ์ตลอดจนความคิดเห็นจะนำมาเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้
3. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ประกอบด้วย 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 แนวคิดรูปแบบการแสดงราชูยฉายราชมงคล
 - ตอนที่ 2 องค์ประกอบการแสดงชุด “นวัตกรรมราชมงคล”

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

เรื่อง นวัตกรรมราชมงคล

ชื่อคณะผู้วิจัย	เกศสิณี เทือกธรรม	ณัฐกานต์ นิลเพชร	ณัฐชนก สุวรรณ
	ณิสรา ศักดิ์โสภณกุล	เดชาธร แสงจันทร์	วิภาวี บุญรอด
	ศศิธร ทับมณี	ศุภณัฐ ทิชัย	สายธาร สาครเศ
	สุภาภรณ์ พรหมศิริ	อนุชา เวียงชัย	อมรรัตน์ ไพสารี
	อังสุมกร ไช่กลิ่น	อาริตา ศรีขวาพา	
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชีรา อินทโชติ		
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์อาทิตยา เงินแดง		

ตอนที่ 1 แนวคิดรูปแบบการแสดงรำดูฉายราชมงคล

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิสิษฐ์ บัวงาม

1. แนวคิดการสร้างสรรค์การแสดงรำดูฉายราชมงคล

.....

.....

.....

.....

2. แนวคิดการสร้างสรรค์บทเพลงรำดูฉายราชมงคล

.....

.....

.....

.....

3. แนวคิดการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายและรูปแบบเครื่องแต่งกายรำฉุยฉายราชมงคล

.....

.....

.....

.....

4. แนวคิดการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำ

.....

.....

.....

.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายสิปปนนท์ บุญกว้าง

1. แนวคิดการสร้างสรรค์การแสดงรำฉุยฉายราชมงคล

.....

.....

.....

.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายผาภูมิ มาลัยนาค

1. แนวคิดการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายและรูปแบบเครื่องแต่งกายรำฉุยฉายราชมงคล

.....

.....

.....

.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายจิรพันธ์ บ่อทอง

1.แนวคิดการสร้างสรรค์การแสดงรำนุฉยราชมงคล

.....

.....

.....

.....

2.แนวคิดการสร้างสรรค์บทเพลงรำนุฉยราชมงคล

.....

.....

.....

.....

3.แนวคิดการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายและรูปแบบเครื่องแต่งกายรำนุฉยราชมงคล

.....

.....

.....

.....

4.แนวคิดการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำ

.....

.....

.....

.....

5.เอกลักษณ์ของการแสดงรำนุฉยราชมงคล

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 องค์ประกอบการแสดงชุด “นวัตนาฏราชมงคล”

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายชวลิต สุนทรานนท์

1. แนวคิดการสร้างสรรคักระบวนท่ารำการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล

.....

.....

.....

2. แนวคิดเกี่ยวกับจำนวนผู้แสดงการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล

.....

.....

.....

3. แนวคิดการสร้างสรรคับทเพลงของการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล

.....

.....

.....

4. แนวคิดการสร้างสรรคัเครื่องแต่งกายของการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล

.....

.....

.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายสวธา เสนามนตรี

1. การประพันธ์ท่วงของการแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล

.....

.....

.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ อาจารย์บุญสืบ เรืองนนท์

1. ลักษณะบทประพันธ์ที่เหมาะสมกับการบรรเลงดนตรีในการแสดง

.....

.....

.....

.....

2. ลักษณะการบรรเลงเพลงฉุยฉาย

.....

.....

.....

.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ อาจารย์สมาพร กุญแจทอง

1. ลักษณะบทประพันธ์ที่เหมาะสมสำหรับการขับร้องเพลงฉุยฉาย

.....

.....

.....

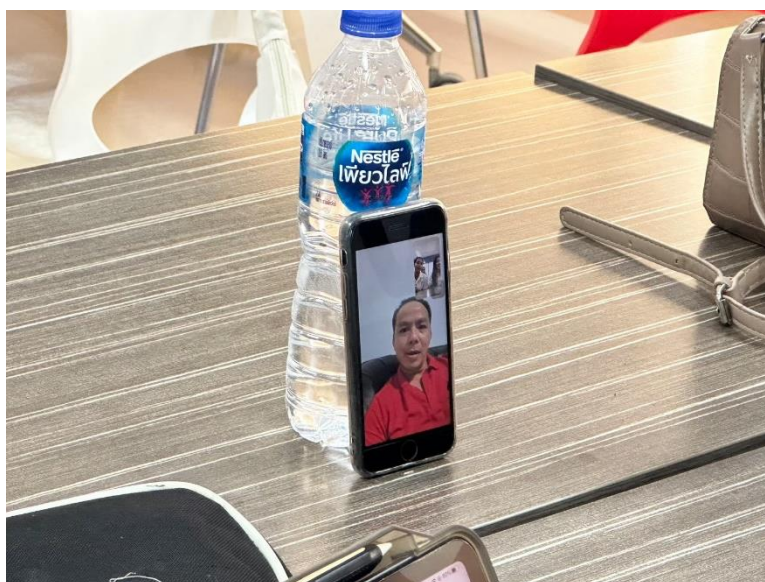
.....

ภาคผนวก ข

การสัมภาษณ์

การเข้าสัมภาษณ์ (ในรูปแบบออนไลน์) โดยสัมภาษณ์ผ่านแอปพลิเคชัน LINE โดยมีรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

1. นายสิปปนนท์ บุญกว้าง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลลำนารายณ์
2. นายผาภูมิ มาลัยนาค ประกอบธุรกิจส่วนตัว
3. นายจิรพันธ์ บ่อทอง ประกอบธุรกิจส่วนตัว
4. นายภราดา ศาสตร์พานิช วิทยากรพิเศษด้านนาฏศิลป์

การเข้าสัมภาษณ์ภาคสนาม เข้าสัมภาษณ์ ดร.ชวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละครและดนตรี
ทรงคุณวุฒิ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

การเข้าสัมภาษณ์ภาคสนาม เข้าสัมภาษณ์ อาจารย์สมาพร กุญแจทอง ประธานหลักสูตร และอาจารย์
บุญสืบ เรืองนนท์ อาจารย์สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ภาคผนวก ค

ภาพกิจกรรม

การถ่ายทอดกระบวนท่ารำ

การฝึกปฏิบัติท่ารำ

การถ่ายรูปทำรำ

ปักชุดใช้สำหรับการแสดง

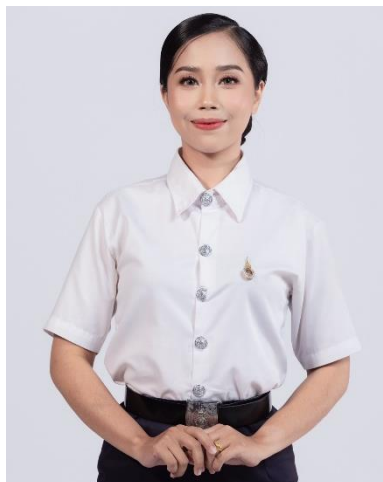
เข้าสอบ 3 บท ศิลปนิพนธ์การแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล

เข้าสอบป้องกัน ศิลปนิพนธ์การแสดงชุด นวัตนาฏราชมงคล

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นางสาวเกศสิณี เทือกธรรม
 วัน เดือน ปีเกิด 6 ธันวาคม พ.ศ.2544
 ที่อยู่ 8 หมู่ 2 ตำบลปากหมาก อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84110
 โทรศัพท์ 0612617061 อีเมล ketsinee061261@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาปลาย	โรงเรียนไชยาวิทยา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนไชยาวิทยา
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนพุทธนิคม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล นางสาวณัฐกานต์ นิลเพชร
 วัน เดือน ปีเกิด 28 กรกฎาคม พ.ศ.2544
 ที่อยู่ 515 หมู่ที่ 1 ตำบลตะโหมดแม่ขรี อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง 93160
 โทรศัพท์ 0937648560 อีเมล Karnky.nattakan@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	โรงเรียนตะโหมด
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนตะโหมด
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนเทศบาลบ้านคูหาสวรรค์

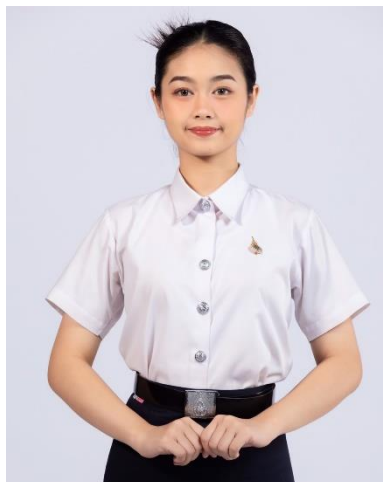

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล นางสาวณัฐชนก สุวรรณ
 วัน เดือน ปีเกิด 22 เมษายน พ.ศ.2545
 ที่อยู่ 42/1 ชุมชนท่าแจ่ง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
 โทรศัพท์ 0992140700 อีเมล nut.natchanok.suwan@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนตรุณาราชบุรี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล นางสาวณิสรา ศักดิ์โสภณกุล
 วัน เดือน ปีเกิด 23 มกราคม พ.ศ.2545
 ที่อยู่ 98/23 หมู่9 หมู่บ้านร่มรืนการเดินทิวล ซอย1 ตำบลเชียงรากน้อย
 อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13180
 โทรศัพท์ 0616593810 อีเมล mnsrssp@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	โรงเรียนบางปะอิน”ราชานุเคราะห์”
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนบางปะอิน”ราชานุเคราะห์”
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์

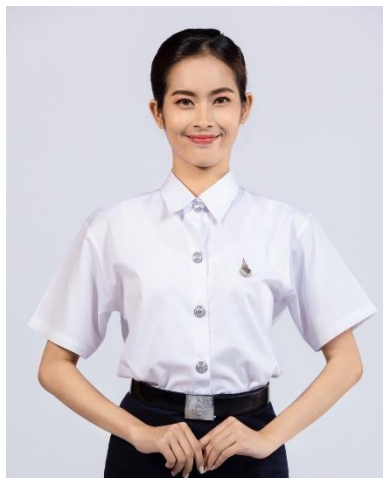

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นายเดชาธร แสงจันทร์
 วัน เดือน ปีเกิด 11 เมษายน พ.ศ.2543
 ที่อยู่ 44/8 หมู่ 3 บ้านระตะ ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 90170
 โทรศัพท์ 0954385885 อีเมล dechatorn0411@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาปลาย	โรงเรียนสะเดา“ขรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์”
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนสะเดา“ขรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์”
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนวงศ์วิทย์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล นางสาววิภาวี บุญรอด
 วัน เดือน ปีเกิด 24 มีนาคม พ.ศ. 2545
 ที่อยู่ 53/171 หมู่ 2 หมู่บ้านพฤษภา20 ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา
 จังหวัดปทุมธานี 12130
 โทรศัพท์ 0989878075 อีเมล Wipawee240345@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาปลาย	โรงเรียนธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนหันคาพิทยาคม
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธาราม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล นางสาวศศิธร ทับมณี
 วัน เดือน ปีเกิด 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2544
 ที่อยู่ 82/165 หมู่ 19 หมู่บ้านไทยธานี ซอย 29 ตำบลคลองหนึ่ง
 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120
 โทรศัพท์ 0851636678 อีเมล sasitron.tupmanee@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาปลาย	โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนหอวัง ปทุมธานี
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล นายศุภณัฐ ทิชัย
 วัน เดือน ปีเกิด 31 มกราคม พ.ศ.2545
 ที่อยู่ 53/1 หมู่ 6 ตำบลท่าหิน อำเภอสวี จังหวัดชุมพร 86130
 โทรศัพท์ 0612097422 อีเมล psuppanat2017@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาปลาย	โรงเรียนสววิทยา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนสววิทยา
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนบ้านหนองปลา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล นางสาวสายธาร สาคเรศ
 วัน เดือน ปีเกิด 1 มิถุนายน พ.ศ.2543
 ที่อยู่ 4/1 หมู่ 7 ตำบลชะอม อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 18110
 โทรศัพท์ 0994202467 อีเมล thansay789@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนชุมชนวัดบำรุงธรรม
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนวัดบึงไม้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นางสาวสุภาภรณ์ พรหมศิริ
 วัน เดือน ปีเกิด 19 ตุลาคม พ.ศ.2544
 ที่อยู่ 225 หมู่ 8 ตำบลลำไพล อำเภอกะทู้ จังหวัดสงขลา 90260
 โทรศัพท์ 0937398556 อีเมล seekeraom@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	โรงเรียนเทพา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนเทพา
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนจิปภพพิทยา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นายอนุชา เวียงชัย
 วัน เดือน ปีเกิด 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2544
 ที่อยู่ 262/7 หมู่ 7 ตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง
 จังหวัดนครศรีธรรมราช 80110
 โทรศัพท์ 0987067596 อีเมล anuch6311@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาปลาย	โรงเรียนสตรีทุ่งสง
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนสตรีทุ่งสง
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนเทศบาลวัดโคกสะท้อน

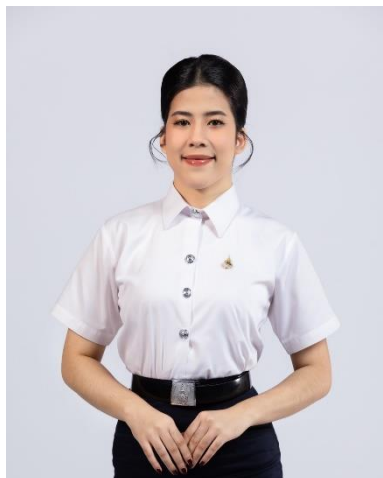

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นางสาวอมรรัตน์ ไพสारी
 วัน เดือน ปีเกิด 14 มกราคม พ.ศ.2545
 ที่อยู่ 31/2999 หมู่ 2 ตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120
 โทรศัพท์ 0654469932 อีเมล amolratpaisaree@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาปลาย	โรงเรียนสามโคก องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนระบือวิทยา
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนวัดเกิดการอุดม

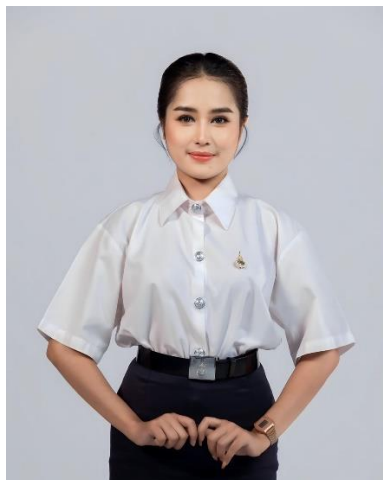

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นางสาวอังสุมากร ไช่กลิ่น
 วัน เดือน ปีเกิด 21 กุมภาพันธ์ 2545
 ที่อยู่ 62 หมู่ 3 ตำบลบางซุด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท 17140
 โทรศัพท์ 0635210068 อีเมล xangsumakr@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาปลาย	โรงเรียนครูประชาสรรค์
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนครูประชาสรรค์
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนวัดมะขาคี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นางสาวอาริตา ศรีชวาพา
 วัน เดือน ปีเกิด 6 สิงหาคม พ.ศ.2544
 ที่อยู่ 20/2 หมู่ 8 ตำบลพะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร 86180
 โทรศัพท์ 0983405033 อีเมล Sriarita72@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ระดับมัธยมศึกษาปลาย	โรงเรียนพะโต๊ะวิทยา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนพะโต๊ะวิทยา
ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนอนุบาลพะโต๊ะ